Întâmplări dintr-o viață

SYLVIE GERMAIN

DAMEN TANGO

DAMEN TANGO

romane cu dragoste

SYLVIE GERMAIN s-a născut în 1954 la Châteauroux. Copilăria și-a petrecut-o în diverse orașe din Franța, tatăl ei fiind subprefect. În anii '70 a studiat filosofia și mistica creștină, scriind o teză de doctorat despre chip. Primele lucrări de ficțiune datează din anii '80, când s-a și impus pe scena literară a Franței, câștigând numeroase premii. A debutat cu *Le livres des nuits* (1984), roman recompensat cu multe distincții, apoi a publicat, tot la Gallimard, *Nuit d'Ambre* și *Jours de colère*. Acesta din urmă a câștigat Premiul Femina în 1989, anul în care a apărut. De atunci scriitoarea, care a predat filosofie în centre universitare din mai multe orașe europene, a semnat peste 20 de volume de proză și eseistică, printre cele mai recente numărându-se *Le Monde sans vous* (Premiul Jean Monnet pentru Literatură Europeană în 2011) și *Rendez-vous nomades* (2012).

Întâmplări dintr-o viață

SYLVIE GERMAIN

Traducere din limba franceză
MIHAELA STAN

NEMIRA

Coperta: Alexandru CSUKOR

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GERMAIN, SYLVIE
Întâmplări dintr-o viață / Sylvie Germain; trad.:
Mihaela Stan. - București: Nemira Publishing House, 2014
ISBN 978-606-579-871-7

I. Stan, Mihaela (trad.)

821.133.1-31=135.1

Sylvie Germain
PETITES SCÈNES CAPITALES
© Editions Albin Michel – Paris 2013

© Nemira, 2014

Redactor: Dana IONESCU
Tehnoredactor: Magda BITAY
Lector: Monica ANDRONESCU

Tiparul executat de FED PRINT S.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-579-871-7

În amintirea lui Catherine Lépront

„Cine sunt eu? Acum mult timp
Mă apropiam uneori câteva clipe
De ceea ce sunt EU, de ceea sunt EU,
de ceea ce sunt EU."

„Dar, chiar când să MĂ descopăr,
EU dispăream, o groapă se căsca
Și cădeam înăuntru, precum Alice."

THOMAS TRANSTRÖMER, *Sunete și urme*

„Timpul nu-i o distanță în linie dreaptă, ci mai degrabă un labirint, iar dacă te sprijini de zid, la locul potrivit, poți să auzi pași grăbiți și glasuri, poți să te auzi trecând, acolo, pe partea cealaltă."

THOMAS TRANSTRÖMER, *Piața sălbatică*

1

„Cine-i aici?"

A auzit întrebarea asta de zeci de ori. O falsă ghicitoare, ca un refren, rostită de bunica ei în faţa unei fotografii alb-negru, cu ramă de lemn negru lăcuit, ce înfăţişează o tânără lehuză, stând în pat, ţinându-şi nou-născutul în scobitura cotului. Întrebarea nu se referă la femeie, ci la pruncul lipit de ea. Despre mamă nu se vorbeşte, nu se glumeşte pe seama portretului său, ea este o figură intangibilă. O evidenţă şi o enigmă, una peste alta.

„Eu sunt!" exclamă micuţa. „Care eu?" continuă bunica, accentuând „e"-ul din ultimul cuvânt. „Eu, Liliii!"

Acesta e ritualul, două întrebări scurte, uşor stridente, sigure de răspunsurile care irump pe aceeaşi notă, dar aşteptându-le ca şi când ar fi vorba de fiecare dată de o surpriză, de o revelaţie chiar.

Şi, într-adevăr, pentru copil e întotdeauna o surpriză: să se vadă acolo, ca un bebeluş de celuloid,

ghemuit în căuşul braţului matern. Să se vadă fără a se recunoaşte, fără a putea să stabilească o legătură reală între ea şi această figurină. Ea râde, bate din palme, dar dincolo de acest râs freamătă uneori, abia deslușită, o anume neliniște: Oare chiar sunt eu? Îţi poţi schimba atât de radical mărimea şi aspectul?

Din când în când joacă iar acest joc simplu, în faţa unei oglinzi, cu păpuşa ei, pe nume Rosa, asumându-şi deopotrivă întrebările şi răspunsurile, iar râsul ei este atunci lipsit de tulburare, reflexia arătându-i o imagine, fără pic de echivoc, cu ele două, fiecare asumându-şi rolul cuvenit: păpuşa, imobilitatea şi tăcerea, fetiţa cea vie, mişcarea şi cuvântul.

„Cine-i aici?"

Într-o zi, nu-şi respectă rolul, sparge refrenul, înlocuind brusc replica obişnuită cu o întrebare care o descumpăneşte pe partenera ei de joacă: „Dar înainte unde eram? – Înainte?... Înainte de ce?! – Păi, înainte de *asta!* precizează micuţa, turtindu-şi un deget de fotografie. – Vrei să spui... înainte de a te naşte? Ei bine, erai în burtica mămicii tale. – Nu, înainte! Înainte de burtică!" Aici, Nati, bunica, bate în retragere. Poate că întrebarea i-a dat prin minte odinioară, dar a trecut aşa de mult timp de atunci încât a pierdut-o cu totul din vedere, iar acum se găseşte dezarmată în faţa ei. Oricum, doar n-o să-i vorbească unei puştoaice despre misterele sexualităţii, să-i explice procesul de fecundare a ovulului de către spermatozoid. De altfel, ar fi şi incapabilă de aşa ceva. Iar fetiţa, aşa cum a plecat în

ziua aceea, cu o expresie îngrijorată, ușor îndărătnică, n-ar pricepe nimic; în plus, ar exista riscul ca ea să continue să întrebe: „Nu, înainte, și mai înainte!"

Până unde vrea să se întoarcă în timp? Până în negura vremurilor, până la facerea lumii? Nati ocolește subiectul și creează repede o diversiune, vorbind de altceva. Șiretlicul funcționează, dar curiozitatea lui „Care eu? – Lili!" nu se stinge totuși, rămâne doar în așteptare și se mâhnește că rămâne astfel, fără cea mai mică pistă pe care să poată avansa.

În general, adulții nu deschid deloc piste care să-i ghideze curiozitatea, ba chiar se grăbesc să le închidă pe unele de curând întredeschise de teamă ca odrasla să nu se rătăcească în spații prea vaste sau prea accidentate pentru ea. Le este lene mai ales să caute cuvinte, simple și precise deopotrivă, care ar putea s-o lumineze și, ca atare, ea stăruie în ignoranță și credulitate, ca și în neliniști confuze.

Înainte unde eram? Și cum eram, cu ce semănam? Ce eram? Cine eram?... Clopoțelul întrebărilor se agită câteodată în gândurile ei, sunând în gol. Clopoțelul sfârșește prin a amuți, obosit să clincăne iar și iar în zadar. Și prezentul imediat, care se dovedește tot mai generos cu surprizele, mărunte și mari, intense sau difuze, înlocuiește zbuciumul originilor. Dar fotografia își regenerează forța de a stârni interes și tulburare, deplasând-o. Într-o zi, Lili o scoate din ramă și o inspectează cu lupa. Mama stă cu spatele foarte drept, lipit de perne. Poartă o lizeuză din

bumbac, cu flori, cu guler și manșete plisate. O bentiță prinsă în jurul capului îi ține pletele pe spate, eliberându-i fruntea și punându-i în valoare ovalul feței. Ochii îi sunt umbriți de cearcăne, privirea nu e întoarsă spre prunc, pare ațintită în gol. Mama arată calmă, zâmbește.

O pată mare de lumină acoperă o bucată de perete din dosul patului. Multă vreme copilul a crezut că șuvoiul de lumină se revarsă din zâmbetul mamei. E doar soarele din dimineața aceea de vară, când ea tocmai venise pe lume, care pătrunde prin fereastra cu perdelele trase incomplet. Ea este redusă la un pachet alb, un pic inform, nu i se deslușesc decât profilul, minuscul și crispat, și smocul de păr zbârlit din vârful țestei, ca un moț.

E singura imagine a mamei pe care o știe. Tata a aruncat toate fotografiile în care apărea ea, începând cu cele de la nuntă, când ea i-a părăsit, pe el și pe fiica lor, pe atunci în vârstă de unsprezece luni. Nu i-au spus niciodată unde și nici de ce plecase mama, poate nici nu știau, și nu i-au povestit mai mult nici despre împrejurările exacte ale morții ei, survenite la trei ani după ce-i părăsise. Se pare că s-ar fi înecat în mare, care-i devenise mormânt, corpul ei nemaifiind găsit. În ziua când tata îi dă vestea morții acestei necunoscute, care îi este de o intimitate chinuitoare și a cărei întoarcere o așteaptă cu neclintită răbdare, ea nu zice nimic, nu întreabă nimic, aleargă să se dea în leagăn până i se taie răsuflarea.

2

Zboară, pasăre bizară, care își folosește picioarele în chip de aripi. Zboară cu mișcări din șale, cu picioarele întinse, îndoite, într-un ritm sacadat. Zboară înainte, înapoi, pasăre șovăielnică, și totuși îndrăzneață; cele două mișcări o farmecă, o îmbată. Zboară sub o boltă presărată cu spărturi galben-acid, deasupra unui cerc larg, de culoarea zgurii, acoperit cu mici pete gălbui. Cercul este neregulat și tremură ușor. Ea zboară când dându-și capul pe spate, scânteieri înțepându-i ochii, când aplecându-se spre pământ, cu inima îngrozită de vid. Și dacă acest disc negru-cenușiu, care freamătă sub corpul ei în imponderabilitate, este de fapt gura unui hău gata s-o înghită?

Sfidează amenințarea, se avântă drept înainte, drept înapoi, pendulează cu toată viteza într-un glob de ceață și de lumină, bate ritmul lipsei de măsură. Întinde picioarele, ridică picioarele, îndoaie picioarele, coboară picioarele, repede, tot mai repede. Iar viteza îi șuieră pe la tâmple. Viteza, teama, satisfacția.

Se leagănă iute sub frunzişul unui castan. Zboară, pluteşte în adâncitura unui imens sân vegetal, se leagănă cu o brutalitate vioaie în căldura şi mirosul său dulceag. Frunzele sunt mii de mâini cu şapte degete inegale, de formă ovală, care tremură în gol, iar printre ele se înalţă flori piramidale, asaltate de insecte. Aceşti ciorchini albi sunt enorme picături de lapte, care se îndreaptă, bizar, spre cer, în loc să cadă. Ea zboară, pluteşte, rătăceşte într-un sân de umbră parfumată, stropit cu pete de soare, de albine şi de inflorescenţe lăptoase. Dar laptele e pretutindeni, ţâşneşte prin deschizăturile din frunziş în jeturi care te orbesc. Lapte incandescent.

Faţa îi arde, palmele i se julesc de sforile leagănului, fusta i se ridică, se deschide într-o corolă, o şfichiuieşte, alunecă la loc peste coapse, sforile scârţâie, dar craca este solidă, iar ea, uşurică. Pluteşte, înoată, saltă într-un lapte de cenuşă, de flori şi de soare. Capul îi vâjâie de exaltare şi de zumzăit de insecte. Şi speranţa creşte în ea, tot mai puternică, tot mai nebună – că trupul i se topeşte în sfera lăptoasă, în pulberea de aur şi de polen, iar ea va fi aruncată afară din această nebuloasă, ca să răsară pe boltă şi să călătorească în văzduh, să călătorească la nesfârşit, ca o pasăre care nu se opreşte niciodată. Lumină, lumină, spaţiu! Şi râde, buimăcită de dorinţă, de frică şi de bucurie, amestecate toate într-o plăcere greu de înţeles.

Plăcerea este prea puternică, frumusețea o agresează, razele de soare care țâșnesc prin frunziș se strâng într-un mănunchi de angoasă care îi biciuie fruntea, ceafa. Râsul i se strâmbă, se schimonosește, se sparge, dorința se frânge. Țipă. Trupul i se îngrămădește pe scândura de lemn, chircindu-se, icnind. Nu mai e decât o greutate inertă, leagănul își pierde avântul, balansul încetinește treptat, cu zigzaguri și tresăriri care-i provoacă greață. Se lasă să cadă la pământ, se culcă făcându-se ghem în iarba scurtă și mohorâtă, roasă de petele de soare, umbra care se rotește la poalele arborelui miroase a humus, a praf și a sânge. Nasul îi sângerează. E prima dată când vede sânge curgând și prima dată când îi trece prin minte gândul morții. Sângele ei, mama ei, moartea ei. E un mic animal omenesc, surprins de un gust fad și vâscos, copleșit de un gând mult prea vast pentru el.

3

Un bestiar sonor îi vrăjește copilăria. Ea și tatăl ei locuiesc lângă o menajerie, camera ei dă spre voliera cea mare. Strigăte ascuțite izbucnesc străbătând aerul, dimineața, ziua, noaptea. Nu există dialoguri între diferitele păsări închise, doar alăturări sau alternanțe de strigăte – stridente, răgușite, tânguitoare, aspre, sincopate, obsedante. Căci ele nu cântă, nu ciripesc, nu înalță triluri și nici vreo melodie, ci croncăne, fluieră, chelălăie, trâmbițează sau țipă, fiecare în funcție de oră, de specia și de suferința sa.

Ea nu le vede, zborul nu le este îngăduit, stau cocoțate pe cioturi de arbori, cu aripile mari bătând când și când în gol, cu putere, apoi coborând învinse de absența spațiului.

Strigătele lor pătrund în camera ei, i se strecoară în urechi, se înfășoară acolo, i se insinuează în vise. Și alte sunete ajung la ea, venind dinspre cușca fiarelor, dar mai înăbușite. Acestea sunt însoțite, uneori,

de duhori puternice, de la sudoarea și de la secreţiile animalelor. Un miros uleios și sălbatic, năucitor.

Glasul păsărilor. Glasurile de ceață și de rugină ale păsărilor întemnițate. Îi leagănă siestele și nopțile. Nu o sperie, dimpotrivă, o liniștesc. Dintre aceste glasuri ciudate și familiare îi plac mai ales al păunilor, șters și aspru, și țipătul răpitoarelor nocturne, care i se par lungi panglici de sunete mătăsoase, unduindu-se în întuneric. Ele înlocuiesc glasul necunoscut al mamei, glasul ei absent și dorit.

Glasul marilor păsări captive; niciodată cântec, ci chemări deznădăjduite, trimise spre o lume de afară, care le este refuzată, spre un dincolo, care le este inaccesibil. Ea ascultă aceste chemări cu accente de furie amestecată cu implorare, unele exprimă atâta blândeţe, încât se simte mâhnită și-i vine să plângă. Ar vrea să le poată răspunde, să le facă un semn măcar și câteodată chiar încearcă, în picioare, pe pat, punându-și palmele desfăcute în jurul gurii. „Uhuhu... O a ooo..." Ele nu o aud. Nu mai mult decât mama ei. Vocea nu-i răzbate prea departe, nu ajunge nici la păsări, nici la morți.

Multe îi comunică zburătoarele nevăzute, care la orice oră se adresează cerului, arborilor și vântului din spatele gratiilor, care le preschimbă elanurile interzise în nebuloase de strigăte. N-ar fi în stare să spună ce anume îi aduc ele, știe doar că e ceva important.

Glasul începutului, al unei aşteptări nedefinite, pătrunse de melancolie, de răbdare şi de nelinişte, oscilând între suferinţă şi încântare. Glasul singurătăţii trăite împreună cu tatăl ei.

4

Într-o bună zi tatăl ei pune capăt singurătății în doi și se recăsătorește. Noua lui soție, Viviane, un fost manechin de la Patou, sosește însoțită de o familie numeroasă, trei fiice, dintre care două gemene, și un fiu, copii pe care i-a făcut cu precedenții amanți sau soți. Este de o frumusețe gravă și somptuoasă; zveltă, brunetă, cu tenul foarte alb, ochi de culoarea adâncului mării, sprâncene negre și fine, care amintesc de niște rândunele încremenite în plin zbor, gură mare, întotdeauna rujată cu roșu-închis. Și fiecare gest al ei răspândește un miros delicat de tutun galben, dulceag, și de flori proaspete, încălzite de soarele primăverii.

Ironia este că cei doi s-au cunoscut tocmai din cauza ei, a lui Lili, și a gemenelor. Într-o după-amiază tatăl ei a dus-o să se dea în căluși într-un parc public și cât a durat cursa caruselului a așteptat-o pe o bancă. Însă a așteptat-o mult, căci, spre marea bucurie a fetiței, i-a plătit un număr nelimitat de tururi. Erau acolo cai albi cu coamă aurie, negri și vânăt-rotați, cabrați

cu toţii, cu picioarele din faţă ridicate ca la paradă. Erau şi alte animale, un elefăntel gri, cu plasă roşie şi aurie pe cap, un porc roz-bonbon şi o girafă cu ochi negri, frumoşi. La fiecare oprire, încăleca pe alt animal. Habar n-avea care era motivul generozităţii şi al răbdării tatălui ei – această femeie brunetă, superbă, aşezată lângă el pe bancă, venită acolo cu fetele ei mai mici, cărora vesela călăreaţă nu le dăduse nicio atenţie.

Fiica mai mare a lui Viviane, născută dintr-un tată rămas necunoscut, şi băiatul, născut dintr-o altă relaţie, au şapte şi, respectiv, patru ani mai mult decât ea, gemenele o întrec doar cu o zi, ceea ce va duce la o anihilare ritualică a aniversării sale, sărbătorită de-acum în grup şi în avans. Adevărata ei zi de naştere, când vine, e dată uitării. Acest cvartet nu-i oferă o familie, ci îi impune un trib supărător. Din cauza invaziei trebuie să se mute într-un apartament mai mare şi să părăsească, în consecinţă, cartierul menajeriei.

Pierde tovărăşia păsărilor, este lipsită de cântecele lor de leagăn frânte, care îi învăluiau somnul în stranietate şi linişte. În prima noapte de exil e atât de tulburată, încât plânge, iar plânsul ei aminteşte de melancolia păunilor. Gemenele râd de ea, iar tata nu vine s-o consoleze. Nu i-a înţeles durerea, nu ştie cât preţuia ea glasurile volierei şi chiar pe cele încărcate de mirosuri ale fiarelor. Nu ştie cât de materne erau pentru ea.

5

În biroul tatălui ei, situat în capătul culoarului din noul apartament, nu intri fără să baţi mai întâi la uşă şi să spui cine eşti. El pretinde că vocile copiilor seamănă între ele, ceea ce e fals. Dintre toate, nu poate s-o distingă decât pe a ei, unica lui fiică vreme de cinci ani. E de datoria lui. Dar nu vrea să facă diferenţe între ea şi ceilalţi, nou-veniţii. Are mereu grija echităţii. Şi ţine s-o înveţe pe fiica lui bunele maniere.

Partea de sus a uşii e vitrată, pătratele de sticlă sunt translucide, de un verde foarte deschis. Trebuie să te înalţi în vârful picioarelor ca să ajungi la geam şi să deslueşti silueta stăpânului locului sau, mai bine zis, conturul bustului său în spatele mesei-birou.

Într-o după-amiază ea se postează la uşă şi bate precipitat. Are ceva urgent să-l întrebe.

„Cine e?" întreabă el. „Eu sunt!" Ei bine, da, eu, eu, singura lui fiică *adevărată*, totuşi! Tropăie agitată în prag. Glasul patern se face auzit: „Care eu?" Întrebarea lui, ca o formă de chemare la ordine şi la

bună-cuviință, cu care ea este obișnuită, o încremenește. În clipa asta nu are niciun sens; mai rău chiar, e deplasată.

„Care eu?!" repetă el, insistând asupra pronumelui personal. Copilul simte pământul fugindu-i de sub picioare și culoarul vibrând de atâta liniște.

„Hai, răspunde!" Se enervează. „...nu știu...", spune ea până la urmă, cu glas gâtuit.

„Tâmpito!"

Sfârșitul dialogului. Ea o rupe la fugă, cu fruntea dogorindu-i.

Se întoarce după prima zi de școală, unde a tulburat-o un incident. Dimineața, când învățătoarea a strigat numele elevilor înscriși în clasa ei, ea n-a răspuns când i-a citit numele. A recunoscut patronimul, dar nu și prenumele rostit, nu era al ei, nu-l auzise niciodată, era aspru, bizar. Și-a întors capul în toate părțile ca să descopere cine purta același nume ca ea. Învățătoarea a repetat, de două ori, de trei ori, și o ușoară forfotă a prins să se răspândească printre rândurile abia formate, căci copiii începuseră să se sucească încolo și-ncoace ca să-l caute pe absent. Învățătoarea a avut atunci ideea să-și simplifice apelul: „Există cineva pe nume Bérégance printre voi?" Intimidată, ea a zis da, ridicând fără vlagă mâna. „Nu poți să răspunzi când ești strigată? Va trebui să înveți să asculți, Barbara! Haide, așază-te lângă ceilalți." Toate privirile s-au îndreptat spre ea, însoțite de câteva pufnete în râs, provocate atât de evidenta ei zăpăceală,

cât și de originalitatea acestui prenume, plin de „r" și de „a", ca un croncănit de cioară. N-a îndrăznit să explice că era o greșeală, că pe ea o chema Liliane, zisă Lili. Îi era rușine, dar simțea și curiozitate față de acest nume nou, care i se atribuia brusc. Nu era simplu de articulat, avea chef să-l pronunțe cu glas tare ca să se familiarizeze cu el. În lipsă de altceva, l-a învârtit în gură toată dimineața, în surdină, cum sugi o bomboană. La prânz, și-l însușise deja.

Dar în fața ușii de la biroul tatălui ei a apucat-o panica și n-a mai știut cum să se refere la ea însăși. Parcă i se căscase un hău în minte. Iar cuvântul „tâmpită!" a venit ca o palmă, alungând-o, lipsind-o de curajul de a intra în cameră și de a-i cere lămuriri singurului om care putea să i le dea.

Abia seara, la cină, lasă să-i scape ce-o preocupa încă de dimineață. Întreabă de ce acasă i se spune Lili, iar la școală, Barbara. „Mănâncă", îi răspunde tatăl ei. „Discutăm despre asta mai târziu." După masă o ia, într-adevăr, deoparte, ca să-i vorbească. Ea simte că lui îi displace și că vrea să scape de o corvoadă.

Barbara este prenumele ei oficial, înscris în fruntea celor trei prenume înregistrate la starea civilă, la declararea nașterii, al doilea fiind Liliane, iar al treilea, Roberte, în amintirea bunicului ei dinspre tată, mort chiar înainte ca ea să vină pe lume. Dar, afirmă tata, nu i-au spus niciodată Barbara, preferând numele de Liliane, mai agreabil și mai potrivit pentru o fetiță. „Atunci, de ce mi-ai dat ca prim prenume unul care

nu-ți place? De ce nu m-ai numit direct Liliane?" Pe moment nu-i trece prin minte că poate alegerea a fost impusă de mama ei, dispăruta de care nu se pomenește niciodată. Răspunsul, fără să știe de ce, o întristează. „A fost o greșeală. Atât." Ea insistă. „Nu înțeleg. Și-n plus, mie îmi place Barbara mai mult decât Liliane și aș vrea ca..." El îi taie vorba. „Bine, ajunge, am închis subiectul. Uită de această falsă problemă. Ești Liliane și vei rămâne Liliane pentru toată lumea, cel puțin în familie."

Nu-i doar supărată, ci și revoltată. Ce înseamnă „a fost o greșeală"? Care era greșeala, în ce consta?

Și dacă greșeala era ea, de-a dreptul?

Prin simplul fapt de a se naște a comis o greșeală, o gafă? Este răspunzătoare de fuga mamei? Această posibilitate o tulbură. Ar vrea să cerceteze iarăși cu atenție fotografia cu ea în brațele mamei, dar nu poate s-o vadă decât la bunica, unde merge doar în vacanțe. Așa că închide câteodată ochii și-i strânge foarte tare ca să și-o aducă aminte, mici pete luminoase și striuri de culoare îi defilează pe sub pleoape, apoi agitația se potolește, se întunecă și ea se străduiește să aducă la suprafață imaginea mamei cu ea nou-născută, pe acest fond negru. Se concentrează mai ales asupra pruncului, în speranța de a descoperi un semn; care anume, în ce scop, nu știe, dar îl caută. Imaginea chemată nu-i niciodată limpede, umbre plutesc ici și colo, iar la sfârșit răsare un profil din cale-afară de crispat, împopoțonat cu ochi de broască și cu o creastă de cocoș furios.

Barbara: o himeră în miniatură, zămislită de o mamă-fantomă, cu o baltă de soare în jurul capului, ca un nimb.

Barbara, cea barbară, străina, sălbatica. Bâlbâita, gângava a cărei gură nu știe decât să scoată sunete nearticulate. Barbara, întunecata, telurica, incandescenta, ocrotitoarea minerilor și a muncitorilor din carierele de piatră, a artileriștilor, a pompierilor și a artificierilor, a tuturor celor care sapă sub pământ, care aprind focuri ce explodează, care se luptă cu flăcările în violente încleștări, care dansează cu ele și le transformă în ploi strălucitoare.

Barbara[1], tânăra fecioară scăpată din flăcări, unde tatăl ei, Dioscur, voise s-o vadă pierind fiindcă se convertise la creștinism; apoi, după ce o supusese la cazne, o decapitase. Dar fiica lui era de foc și în clipa când securea îi retezase capul căzuse un trăsnet, mistuindu-l în întregime pe tatăl călău. Învățătoarea îi povestise această legendă.

Această poveste cu fulgere și sânge, care o preaslăvește pe Sfânta Barbara, a devenit pentru ea o comoară secretă, la care se întoarce pentru a găsi resurse să-și exalte mânia când tatăl ei i se opune, când o supără sau o pedepsește. Atunci șuieră printre dinți „Dioscur!", ca și cum ar fi vorba despre o insultă magică.

---

[1] Echivalentul în limba franceză al rom. *Varvara* (n. red).

Barbara, prenumele ei deopotrivă oficial şi clandestin, menit tăcerii. Pe mama o chema Fanny. N-a avut timp să-i spună *mămico* şi n-a avut niciodată ocazia să folosească acest cuvânt, rezervat pentru copiii mamei vitrege. Ea îi spune lui Viviane *mamă*, în timp ce fiicele şi fiul acesteia îi zic *tată* lui Gabriel, căruia doar ea singură îi spune *tăticule*. În această familie se consideră că fiecare îşi cunoaşte locul, vorbind şi comportându-se ca atare. Dar gândurile, în adăposturile lor obscure şi în ale lor sălbatice monologuri interioare, nu respectă nici ordine, nici limite. Dorinţele şi ostilităţile nu cunosc buna-cuviinţă. Disputele dintre copii sunt înverşunate, fiecare se bate pentru a-şi cuceri şi a-şi consolida propriul teritoriu afectiv pe lângă un părinte sau altul şi pentru a-şi impune supremaţia în faţa celorlalţi copii.

În această luptă gemenele se dovedesc cele mai bătăioase. Aflate în concurenţă încă de la naştere, au deprins bine arta competiţiei, dar în faţa altora se aliază, mai ales împotriva ei. Christine acţionează mai degrabă din spirit de competiţie şi în joacă, atacurile ei sunt frontale, iar furiile, trecătoare. Chantal e mai vicleană, ştie să-şi calculeze loviturile; în plus, are un mare atu, frumuseţea, aidoma mamei sale, care-i poartă o afecţiune deosebită. Îi place să seducă şi se pricepe foarte bine; câştigă imediat admiraţia şi bunăvoinţa adulţilor. Încă de la grădiniţă a fost curtată, băieţeii îşi disputau favorurile ei. Dar acasă Christine i-o ia înainte atât în ochii fratelui lor, Paul, cât şi în cei ai tatălui. Totul la ea este pătrunzător, inteligenţa,

privirea, chipul cu bărbie și nas ascuțite, simțul ironiei. Pentru Paul, ea este fratele-camarad care-i lipsește. El o numește Mierla. I se potrivește, cu nasul ei subțire și lung, părul negru, strălucitor, trupul mărunțel, veșnic în mișcare, și vocea bine timbrată. Amândoi împărtășesc același gust pentru nenumărate jocuri, precum șahul, în care tata i-a inițiat și la care ea a dovedit un talent precoce, mult superior celui al lui Paul. Tatăl, impresionat de asemenea aptitudine, a poreclit-o Feu-Follet[1]. Are, spune el, toate calitățile pentru a ajunge o mare jucătoare, în afară de una – neînduplecarea, „spiritul de ucigaș". Spiritul acesta îl are mai degrabă Chantal, cel puțin în stare latentă. Slăbiciunea pe care tatăl ei o are pentru Christine, deși încearcă să o ascundă în van, i-o face nesuferită lui Lili, dar, în același timp, îi este greu să nu fie atrasă de ea, într-atât de molipsitoare sunt vivacitatea și veselia ei.

Jeanne-Joy, sora cea mare, se află cam la jumătatea distanței dintre adulți și ceilalți copii. Mama ei i-a dat acest nume în onoarea celebrului parfum pe care l-a lansat Jean Patou în plină criză, ca o sfidare fastuoasă a dezolării, *„Joy*, cel mai scump parfum din lume", cu miros de trandafiri și iasomie. Manechinul Viviane și-a avut clipa ei de glorie în vremurile de criză de atunci, iar fiica ei s-a născut în timp de război. Trebuia să aplice o tușă de lux, de bucurie, de frivolitate

[1] Mică flacără produsă în timpul combustiei spontane a gazului care se degajă din materiile organice în descompunere (n. tr.).

delicioasă acelor vremuri sumbre, pentru a le însenina puțin. Totuși, ușoara tușă de strălucire nu i se potrivește deloc lui Jeanne-Joy, calmă și rezervată din fire, un pic prea rece chiar. Pe deasupra, ca urmare a statutului de soră mai mare, a primit devreme rolul de auxiliar matern, pe care și-l asumă fără nazuri. Are simțul disciplinei și o formidabilă răbdare. Mama ei, un temperament mai capricios, întrucâtva irascibil, o numește adesea „Fiica mea cea mare și înțeleaptă", cu o admirație nu lipsită de oarecare uimire – în ochii ei de femeie încă foarte seducătoare, fiica sa aproape că păcătuiește printr-un exces de moderație și de discreție. Lui Viviane nu-i place nimic din ce e fad.

Ea, Barbara alias Lili, nu-i decât o fetiță obișnuită, nici frumoasă, nici urâtă, nici docilă, nici rebelă, neînzestrată cu niciun talent special și pe care de-abia o remarci. Ba nu, poate-i observi pletele brun-arămii, dese, mereu ciufulite, și pistruii de pe nas și pomeți; un strop de originalitate, un dram de drăgălășenie, dincolo de orice.

6

Oceanul. Prima întâlnire cu imensitatea marină îi răscolește toate simțurile. Există aici un trio vocal: apa, vântul, păsările. Apa compactă, convulsionată, verde-violacee, uleioasă: sunetul ei brutal și moale, ca un aflux de sânge în tâmple. Vântul care vuiește, biciuind această masă vâscoasă, rănind pielea care se umple de spumă, mirosul care devine familiar chiar în clipa când îl descoperă. Pescărușii mari și mici zburând în linii frânte pe lângă port, țipetele lor stridente, între geamăt și furie; aprigul lor *ostinato*. Ca un ecou îndepărtat ce răzbate dinspre voliera plină de glasuri singuratice, care veneau să rătăcească până în camera ei. Totuși, ele, păsările de mare, sunt libere. Și-atunci, de unde acest gust de fier, aceste așchii cenușii, aceste sunete discordante, sfredelitoare, în glasurile lor? Și libertatea este la fel de grea?

O altă voce se face auzită brusc, joasă și din cale-afară de aspră. Vine din larg, își croiește încet,

anevoie, drum prin ceaţă. Pare că apostrofează spaţiul, că vrea să le impună apei, vântului, păsărilor, pământului şi cerului, puterea sa sonoră, alungând toate zgomotele sau topindu-le în ea.

Este frumoasă sau urâtă această voce de colos care mugeşte, e ameninţătoare, tristă sau incitantă? Este toate acestea în acelaşi timp şi copila nu ştie dacă vocea îi place sau nu. Tumultul senzaţiilor şi nesiguranţa sentimentelor o derutează. Când pachebotul devine, în sfârşit, vizibil, amestecul de impresii dispare brusc, se preschimbă în emoţie şi se concentrează într-o bucurie intensă.

7

Camera pe care o împarte cu surorile ei prin adopţie forţată seamănă cu un dormitor; părinţii le-au grupat pe cele patru fete în cea mai mare încăpere din apartament. Colege de cazarmă. Doar Paul, unicul băiat al numeroasei familii, dispune de o cameră individuală. Ea se bucură de un asemenea privilegiu numai în casa bunicii. Însă sejururile acolo sunt cam prea rare, după părerea ei.

Dormitorul e spaţios, firește, dar înţesat de mobilier: un mic *bonheur-du-jour*[1] din lemn gălbui, într-un colţ, rezervat lui Jeanne-Joy, o masă dreptunghiulară, în mijlocul încăperii, flancată de trei scaune, un dulap impunător, etajere şi patru paturi, printre care unul cu baldachin şi perdele de muselină crem, destinat surorii mari, unul, *gigogne*[2] în care dorm

[1] Măsuţă de scris prevăzută cu sertare, în general din lemn preţios şi cu decoraţiuni (n. tr.).

[2] Pat prevăzut dedesubt cu un fel de sertar extensibil, care poate fi folosit ca un al doilea pat (n. tr.).

gemenele, iar pentru ea, o sofa. Paturile suprapuse, în care gemenele ţin sfat, înainte de a adormi, şoptindu-şi confidenţe, ciondănindu-se şi râzând, nu-i plac, unul i se pare prea cocoţat, celălalt, prea aproape de podea, aşa că preferă sofaua cu spătar tapisat cu catifea grena.

Patul care-o face să viseze este cel al lui Jeanne-Joy, cu vălurile lui ivorii, pe care ea le trage cu grijă la culcare şi care capătă nuanţe de cochilie galben-portocalie când aprinde veioza. Sora cea mare are dreptul să citească, să stea trează mai mult decât celelalte trei. Lili o invidiază, fără a înţelege că acest privilegiu este unul dintre puţinele care-i sunt acordate acestei „fiice mari şi înţelepte". De pe sofaua ei priveşte silueta lui Jeanne-Joy din spatele perdelelor; bustul drept, lipit de pernă, profilul aplecat spre carte, mâna care întoarce paginile la răstimpuri egale. Îi aminteşte vag de imaginea mamei ei din fotografia în ramă de lemn negru. Fiindcă nu stăpâneşte încă cititul, ceea ce ea ţine cu atenţie în mâini o intrigă la fel de mult ca nou-născutul din fotografie. Când şi când, Jeanne-Joy pune cartea deschisă pe piept, întinde mâinile peste pled şi rămâne aşa, nemişcată, cu capul împins uşor pe spate. Ia o pauză de la citit ca să mai amâne finalul, să lase deznodământul poveştii în suspans şi să-i permită imaginaţiei să zburde în voie sau să reflecteze la ceea ce tocmai a citit?

Uneori Jeanne-Joy le citeşte o poveste celor trei fetiţe, cu glas scăzut, de parcă ar fi vorba de un secret pe

care li-l destăinuie. Ele o ascultă fără să facă zgomot, fără să se miște, cu fața întoarsă spre haloul baldachinului. Atunci, în sfârșit, sunt și ele la unison, Lili și gemenele, reunite în aceeași ascultare fermecată, cuvintele țes fire care le leagă fără greutate, nu mai e loc pentru certuri, atenția le este atrasă în altă parte. Această comuniune se dovedește fragilă, a doua zi dispare, dar lasă urme ca niște pete de culoare în imaginația lor și se restabilește la următoarea ședință de lectură.

Una dintre povești o impresionează pe Lili mai mult decât celelalte și îi vine adesea în minte, precum acele melodii care îți răsar discret printre gânduri și se fredonează acolo de la sine, stăruitor. Este povestea unui rege bătrân, Bilboc, Întâiul și Ultimul cu Acest Nume, care trăiește singur în palatul lui ruinat, aflat în mijlocul regatului pustiu, adică oriunde, niciunde, și se plictisește foarte tare. Așa că în unele seri, pentru a alunga melancolia, își ia ceainicul de argint cizelat și se așază pe tron. Dă la o parte capacul ceainicului, pe care-l ține aproape de față, și-și spune istorioare când de-o tristețe sfâșietoare, când de-o veselie amuzantă, până începe să plângă. Are grijă să nu piardă niciuna dintre lacrimile care i se preling din ochi, picurând în ceainic. Când acesta se umple de hohotele lui înfocate, de durere sau de râs, Bilboc se grăbește să arunce înăuntru un vârf de ceai pe care-l lasă să se infuzeze îndelung. Apoi toarnă ceaiul un pic sărat într-o ceașcă de porțelan cu chenar de aur și îl savurează cu înghițituri mici. Aroma variază în funcție de concentrația de mâhnire sau de veselie a lacrimilor.

Bilboc Întâiul și Ultimul cu Acest Nume își bea ceaiul de lacrimi până la ultimul strop. Până când inima îi e acoperită cu o crustă fină de sare. Atunci se simte liniștit, fiindcă, obosit și puțin amețit, adoarme stând pe tron, cu capul aplecat pe un umăr, cu pleoapele grele de vise lichide și cu pieptul umflat de suspine, ritmate de oftaturi mărunte.

Camera ei din casa bunicii este mică, dar este exclusiv *a ei* și de aceea i se pare magnifică. O consideră o insulă secretă, unde păstrează comori pe care nu vrea să le împartă cu gemenele – o păpușă cu cap de porțelan, cu ochi care clipesc, mărunțișuri, bucăți de țesături, bijuterii de sticlă fără valoare și o pușculiță de teracotă lăcuită, în formă de măcăleandru, fără picioare, care își clatină trupul dolofan când strecoară o monedă prin fanta de pe spate. Monede de câțiva centimetri. Când o scutură, pasărea scoate un cântec de ventriloc, alcătuit din zornăituri.

Rosa, păpușa, a fost a bunicii ei când era copil. O păpușă bătrână, foarte bătrână, mult mai bătrână decât Lili, și totuși lăsată în grija ei, la cheremul ei. Are ochii bleu-mov, rotunzi și ficși. Una din pleoape e înțepenită; stânga se deschide toată, imediat ce ridici păpușa, dreapta însă abia dacă se întredeschide, lăsând să se zărească o semilună albă, subțire, care îi dă un aer bolnăvicios, întru câtva neliniștitor.

8

Scena este foarte scurtă și se desfășoară fără cuvinte, dar o afectează pe termen lung. Tocmai s-a urcat într-un autobuz cu bunica. În timp ce ea își caută portofelul în geantă, ca să cumpere bilete, Lili aleargă spre platforma din spate, aproape goală la ora asta. N-are voie să meargă singură acolo, așa că se oprește în prag, aplecându-și doar bustul în exterior. Îi place să privească strada, mașinile, fațadele, trecătorii, din acest balconaș ambulant.

Un pasager stă pe bancheta din spate. Ea nu i-a dat atenție, spectacolul are loc afară. Dar un fluierat discret o face să se întoarcă. „Pst!..." Bărbatul s-a ridicat, stă în fața ei. Pare foarte înalt. Poartă o pălărie gri-închis, cu boruri răsucite și pantofi negri, lustruiți, dintre care unul are șiretul dezlegat. Între aceste piese de îmbrăcăminte, fix la jumătatea distanței dintre ele, arborează o chestie bizară, lungă și moale, de un roz-movaliu, care o face să se gândească la un cârnăcior crud. Nu remarcă nici culoarea costumului și a paltonului, nici

chipul lui, ci doar cele trei lucruri aliniate pe verticală: pălăria, cârnăciorul care atârnă dizgrațios sub talie, pantofii lucioși, cu șiretul desfăcut. Ea este pe punctul de a țipa de spaimă, căci pe moment crede că bietul om își pierde un capăt al intestinelor, dar nedumerirea ține doar o clipă, fără ca ea să fie totuși în stare să înțeleagă precis despre ce e vorba. Intuiește brusc că există ceva ascuns, stânjenitor, în comportamentul individului. Fuge și se așază în partea din față a vehiculului. El își ia tălpășița, sărind de pe platformă la prima oprire. Ea nu-i spune nimic bunicii, nici tatălui ei, mai târziu, nimănui. Îi este rușine, se simte murdărită fără să știe de ce, are impresia că simplul fapt de a povesti scena ar risca să-i pângărească buzele. Simte o furie neclară, amestecată cu tristețe și dezgust.

Astfel de incidente vor surveni nu doar o dată în copilăria și în adolescența ei, cu mici variații – un bărbat pândind în spatele unui pom, al unui stâlp, sub o poartă cu două canaturi și chiar de după un stâlp de biserică sau tolănit pe o bancă publică; indivizi în vârstă, cu înfățișări și haine diferite, mai mult sau mai puțin obișnuiți cu practicarea exhibiționismului, unii dovedindu-se stângaci, timorați oarecum, intimidați chiar, alții afișând o dexteritate de scamator, un aer jovial, între bravadă și exaltare, și uneori mândrie, în funcție de dimensiunile și starea micului lor membru apucat de o irezistibilă dorință de paradă. Ea îi va porecli în bătaie de joc „scoate-mațe" sau „cârnățari", însă îi vor inspira mereu aceeași repulsie.

9

Are nouă ani. Merge pe o pajiște nu departe de casa pe care familia o închiriază în fiecare vară pentru a-și petrece vacanța. Aerul de la sfârșitul amiezii e încărcat de căldură, de forfota insectelor, impregnat de un miros nelămurit de sucuri, ierburi arse, baligă și apă. În josul pajiștii curge un râu, Seuze, pe care furtunile recente l-au umflat, curgerea lui e rapidă, iar vuietul, puternic. E supranumit de localnici „Capriciosul", într-atât este de nestatornic, trecând de la o extremă la alta și uneori producând pagube.

Se așază ușor aplecată, răcoarea apei și izul de piatră udă și ierburi topite urcă în valuri care se întâlnesc pe obrajii ei cu cele degajate de pământ și de frunziș, călduțe și dulci. Un efluviu îl alungă pe altul, o senzație se preschimbă în inversul ei după un ritm neregulat. Pielea ei respiră aerul, luminile și umbrele, ca și toate aromele și zgomotele. Pielea ei absoarbe și reține tot, de-a valma.

Fără veste se face o fisură şi dulcea tulburare senzorială provocată de contacul cu briza şi cu miresmele se opreşte dintr-odată. Simte fiorul necunoscutului. Totul, începând cu ea însăşi, i se pare extrem de nesigur, de un absurd consternant. Şi întrebările care îi treceau subit prin minte când era mică, în timpul jocului cu bunica Nati, în faţa fotografiei de la naşterea ei, revin în forţă.

În forţă, intacte, dar mult mai precise şi mai vii decât în trecut. Stupoarea provocată de prezenţa ei în lume, deşi îşi păstrează natura, îşi schimbă locul, nu originea o intrigă acum – înainte unde eram? Ce eram, cine eram? Înainte să mă nasc, înainte să fiu concepută, înainte de părinţii mei şi mai înainte, la nesfârşit înainte?... –, ci de-a dreptul *motivul* prezenţei sale.

De ce sunt aici, de ce eu sunt eu, vie, aşa cum sunt în această clipă? Ce caut aici, pe pământ? Ce rost are? Da, ce rost are să existi? Ce rost am *eu?*

Năucită de acest „de ce" brut şi apăsător, rămâne multă vreme nemişcată, cu privirea mutându-se de la râu la povârniş, de la tufişuri la cer, de la flori la pietricele, de la vârful sandalelor la casele zărite în depărtare, cu privirea hoinărind de la nimic la nimic şi cu gândurile în derivă.

Simte că se petrece ceva neobişnuit, puternic, fundamental, dar este incapabilă să-l definească. E ca şi cum s-ar ivi din nou pe lume, dar cu totul altfel decât la prima naştere; de data aceasta, expulzarea ei nu se produce din limburile corpului matern spre aer, lumină, spaţiu şi tot ce trăieşte, se mişcă şi şopteşte aici,

ci din ea însăși spre nicăieri, spre nimeni. E ca o moarte. Cunoscutul se transformă în nonevidență, familiarul, în ceva halucinant de străin și ea însăși, într-un semn de întrebare suspendat în vid.

Vuietul apei pare să se amplifice, să înghită toate celelalte sunete, râul în creștere îi acaparează treptat atenția și o atrage tot mai mult. Să se lase să alunece până pe malul râpos, să cadă în râu, să fie luată de curent, să se piardă în el, să termine... Să termine cu acest exces de prezență lipsită de sens, care coincide cu o nebunie a absenței, să termine cu angoasanta beție în care contrariile se țin lanț. Două elanuri opuse se luptă în ea: dorința tenace de a trăi și ispita violentă a morții.

Dublul elan se risipește. Se întoarce acasă, îmboldită de obișnuință, dar și de o teamă vagă. Fuge de chemarea surdă, stăruitoare, a râului, de invitația lui la pierzanie, la dispariție. Nu vorbește nimănui despre ce i s-a întâmplat; cu ce cuvinte ar putea s-o facă? Ceea ce a simțit mai devreme cu atâta intensitate rămâne de neînțeles. Și, chiar dacă ar găsi cuvinte, ghicește că este ceva prea neobișnuit și deopotrivă prea intim ca să fie divulgat, împărtășit, ceva mult prea prețios. Și apoi, n-ar suporta să fie luată peste picior, n-ar suporta mai ales să râdă cineva de ce i s-a întâmplat, ceva mai presus de ea, de oricine.

Da, dar *ce* anume, mai exact?

10

În camera ei insulară, pe care o adoră, se trezește târziu într-o dimineață, mai târziu decât de obicei; fiind în vacanță și știind foarte bine de-acum să citească, a devorat cu o seară în urmă *Satul aerian* de Jules Verne. Elefanți și rinoceri înfuriați i-au înfiorat apoi un pic visele. Însă un animal mai modest, bătrânul motan Grison, e cel care o smulge din somn, cu mieunaturi tânguitoare. Rătăcește pe hol, cuprins de o neliniște pe care ea o pune pe seama foamei când observă că bunica încă nu s-a trezit. Îi dă să mănânce, apoi pregătește micul dejun. În mod excepțional, s-a sculat prima și se ocupă de ritualul de dimineață; această inversare a rolurilor îi place. Dar motanul, imediat ce se satură, își reia comportamentul bizar, se foiește pe hol, frecându-se de perete și scoțând țipete firave, ca și cum s-ar fi întors la starea de pisoi speriat. Ea ciocănește la ușa bunicii, o întredeschide. În întunericul camerei, o zărește culcată în pat. Doarme în tihnă. O strigă în șoaptă din prag: „Nati!..." Grison

profită, se strecoară în odaie și sare în pat, unde se ghemuiește. Ea nu distinge fața celei care doarme, întoarsă spre perete, vede doar ochii pe jumătate închiși ai motanului lucind în penumbră. Două raze oblice, de un galben apos, foarte fixe. Nu îndrăznește să intre în încăpere, atât de densă e liniștea. Se întoarce în salon și mănâncă fără să mai aștepte.

Mănâncă fără poftă, tăcerea care umple camera bunicii se transformă treptat într-un nod în gât, dar mănâncă în neștire, tocmai ca să lupte cu el. Scoate din dulap dulcețurile preferate, cea de prune și cea de caise cu migdale. Dulcețuri făcute în casă, fără pereche. Nati este o mare specialistă în dulcețuri. Se îndoapă cu dulceață, băgându-și degetele în borcane, degetul mare de la mâna dreaptă în cel cu caise, degetul mare de la mâna stângă, în cel cu prune. Gustul fructelor, zahărul, o ard pe gât, dizolvând nodul.

Cineva sună la ușă. E vecina Rosemonde, o prietenă de-a bunicii, care vine să bea o cafea, ca aproape în fiecare zi. Lili nu o prea place, este prea guralivă și bârfitoare. Într-o zi a auzit-o vorbind-o de rău pe Viviane și i-a displăcut. Sentimentele sale față de mama vitregă sunt, poate, mai mult decât confuze, oarecum ambivalente, dar asta e treaba ei. Rosemonde o numise pe Viviane „poligamă", „cocotă" și „demimondenă", cuvinte pe care fetița nu le înțelesese, dar după tonul limbutei simțise că erau jignitoare. Bunica nu vorbește niciodată așa, o stimează și o admiră pe Viviane, la fel ca o altă prietenă de-a ei, Georgette, fostă plasatoare

la cinema, care știe pe de rost o mulțime de tirade din filme, din care strecoară fragmente în toate discuțiile, și când e cazul, și când nu, vorbind foarte repede și ușor peltic, și care găsește că Viviane, pe care a întâlnit-o întâmplător o dată sau de două ori, seamănă cu actrița Joan Crawford, ceea ce e mai degrabă de bine.

Când află că bunica este încă în pat, Rosemonde pare surprinsă și imediat se îngrijorează. Îi spune copilului să rămână acolo, în vestibul, să nu se miște și se îndreaptă spre cameră. Bate de câteva ori la ușă, din ce în ce mai tare, strigând „Natividad! Natividad!", din ce în ce mai tare. Până la urmă, intră în odaie, stă înăuntru o clipă, iese, închide ușa cu grijă și se întoarce în antreu. Este foarte palidă. Schițează un zâmbet căznit, dar buzele îi tremură. „Haide, scumpa mea, mergem la mine. Bunica ta e obosită, trebuie s-o lăsăm să se odihnească. Ne întoarcem mai târziu." Lili nu are timp să protesteze, nici măcar să pună întrebări, vecina cu chip livid o duce la ea acasă cu o mână fermă. Acolo, o instalează în bucătărie, o pune să-și spele fața și mâinile mânjite de dulceață, apoi îi dă niște reviste ca să aibă o ocupație și se duce să se închidă într-o altă cameră. Vorbește la telefon, iar copilul degeaba ciulește urechea, nu reușește să înțeleagă ce povestește acolo. Simte un gust neplăcut în gură, înțepător, care se amestecă cu cel al zahărului, de parcă un foc ar mocni adânc în pântece, iar fumul urcă agale de-a lungul esofagului, răspândindu-i-se în corp. Nu știe dacă-i este frig sau cald, cele două senzații se ciocnesc în

mușchii, în carnea ei. O înțeapă ochii, are limba uscată, în ciuda salivei siropoase care-i umple gura. O apucă brusc un acces de furie, de ură, împotriva intrusei Rosemonde, simte că ea îi ascunde ceva, că o minte. Că o fură. Vrea să se întoarcă în apartamentul bunicii. Dar nu are curaj să se ridice, să plece, are plumb în picioare, în brațe, în cap, și așteaptă îndelung în această bucătărie unde plutește un miros de varză și de apă de Javel. N-o interesează deloc revistele; în lipsă de altceva, se uită la pendula cu cuc din lemn, vopsită în culori vii, agățată deasupra chiuvetei.

La prânz mica pasăre țâșnește din cutie, cu ciocul larg deschis, cu aripile ușor depărtate, și-și lansează strigătul de două note pe un ton voios. Tata sosește la cel de-al șaptelea „cucu". Răsare în tocul ușii la fel de caraghios ca pasărea de lemn și la fel de țeapăn. Dar stă tăcut, cu brațele atârnându-i pe lângă paltonul încheiat greșit. Trăsăturile chipului par nelalocul lor, de parcă ar fi primit un pumn, dar din interior, iar ochii sclipesc cu un licăr cenușiu. Rămân amândoi față în față, la distanță, fără să scoată o vorbă, fără să facă un gest, până la al doisprezecelea „cucu". Când ea aleargă spre el, el o ia în brațe, o strânge tare la piept. Ea îi simte bătăile inimii, la fel de monotone ca strigătele cucului, dar mult mai înăbușite, mai iuți și fără sfârșit. Ora pe care o anunță nu aparține orologiilor, ci se scurge într-un vid temporal, pe cât de absurd, pe atât de încăpățânat.

Rosemonde, la pândă pe culoar, își așteaptă rândul ca să-și mărturisească durerea. Odată ce îmbrățișarea

tatălui slăbește, se repede spre fetiță, o cuprinde în brațe plângând și nu se poate abține să spună cuvinte neghioabe. „Bunica ta a plecat în ceruri." În ceruri? Ce prostie! Nati e culcată în camera ei, întinsă în pat, nu și-a luat zborul pe fereastră, și-n plus, minciuna cu „a plecat în ceruri" i-a fost deja servită când avea patru ani, în legătură cu mama ei. Lili se năpustise atunci în leagăn și-și folosise toată energia ca să-i imprime viteză. Nu avea cuvinte ca să-i adreseze întrebări morții, nu știa nimic despre asta și nici pentru a-și exprima neputința de a înțelege, teama, durerea, avea doar trupul în care sângele se tălăzuia în toate direcțiile. Doar trupul legănându-se în gol, într-o răzvrătire mută, sălbatică, și care, mișcându-și cu putere șoldurile și întinzându-și picioarele, încerca să atingă cerul cu vârful picioarelor, cerul incendiat de soare deasupra frunzișului castanului. Însă de data asta este prinsă într-o bucătărie care duhnește a varză și a Javel, nu are unde să fugă, unde să se balanseze, să zboare, să-și șuiere durerea și spaima și nu dispune nici acum de mai multe cuvinte ca să-i pună întrebări morții.

Nu o mai vede pe bunica, nu i se dă voie. Nu participă la înmormântare, tata considerând-o încă prea mică. Poate pentru a evita o întrebare incomodă pe care ea ar fi riscat s-o pună: dacă Nati a plecat în ceruri, de ce și cum e pusă în pământ? Să aibă morții darul omniprezenței? Ca și în cazul mamei, care și ea se ridicase așa-zis în ceruri când se înecase; ciudate mișcări duble și contradictorii. Lui Lili i-ar fi plăcut să-l ia

măcar pe Grison, dar nici nu se pune problema, mama ei vitregă este alergică la pisici.

Tata o duce la cimitir după câteva zile de la înhumare. Mormântul este încă acoperit cu flori, dar cele mai multe coroane s-au ofilit deja, boțite de ploaie. Numele defunctei tocmai a fost gravat pe piatră, alături de cel al soțului ei, mort cu unsprezece ani înainte, chiar înainte să se nască Lili. Unul lucește, *Natividad Bérégance, născută Zumarraga,* celălalt s-a mătuit, *Robert Bérégance.* Se gândește din nou la mama ei, dispărută în largul Mediteranei; mama ei fără mormânt, fără nume, nici date. Poate că numele ei plutește pe apă în locul unde s-a scufundat – *Fanny Bérégance, născută Herléon.* Litere mișcătoare, trasate de reflexele soarelui, ale stelelor și ale lunii, unduindu-se de la verde la albastru, de la indigo la mov, de la argintiu la violet. *Fanny, mama mea,* ondulându-se în căușul valurilor, scânteind în spumă. Își imaginează păsări venind să se așeze o clipă în aceste cuiburi de apă, tapisate cu litere luminoase, și lăsându-se legănate înainte de a-și relua zborul. Pescărușii mari, pescărușii mici, rândunici-de-mare. *Fanny mama mea mami,* cea imaterială, apropiata necunoscută, pe care o visează uneori, fantomă a pachebotului pe care l-a văzut cândva răsărind din ceață, în sunetul unui șuierat de agonie îngrozitor, semănând cu mugetul unui taur care încă nu moare, care refuză să moară.

Dar pe bunica Lili a cunoscut-o și a atins-o, a îmbrățișat-o, corpul ei poartă amintirea intactă a timbrului

vocii ei, a privirii limpezi, a mâinilor calde, a obrajilor moi, a parfumului ei cu aromă de lămâie. O parte din această femeie iubită s-a strecurat în ea, sub piele, în auz, sub pleoape.

În faţa mormântului acoperit de flori ofilite, înnegrite, şi a inscripţiei scânteind nouă, o întrebare i se iveşte dintr-odată în minte şi primeşte imediat un răspuns tranşant: Cine-i aici? Tu, Nati? Nu. Sigur nu.

Se răsuceşte spre tata, care stă puţin mai în spate, cu fruntea plecată, cu ochii închişi, cu mâinile în buzunarele paltonului, încheiat iarăşi strâmb. N-a ştiut niciodată să-şi încheie cum trebuie nasturii. Observă cum îi cad picături pe la colţul pleoapelor. Doar câteva picături, care nu fac zgomot. Şi se gândeşte: „Papa Bilboc!" Bietul rege abătut. Păstrează pentru ea întrebarea care continuă să-i murmure în minte. *Cine-i aici?* Se referă atât la Nati, cât şi la tatăl ei şi la ea însăşi; defuncta şi orfanii. Şi nu-i nimeni să răspundă: Eu!

Nu, nimeni.

Trebuie golit apartamentul închiriat de bunica. Copilul îşi recuperează comorile, care îşi pierd brusc farmecul, în afară de păpuşa cu pleoapa care se închide. Sparge puşculiţa-măcăleandru, adună monedele din ea şi, când merge iar la cimitir, împrăştie bănuţii pe mormânt, ca nişte frimituri pentru păsări.

De-acum nu mai are camera ei şi nici pe Binevoitoarea a cărei unică protejată era.

Gabriel vinde o parte din mobilele mamei lui, pe unele le dăruieşte, păstrând doar trei. Un dulap din

lemn de cireș sălbatic, o masă ovală, cu extensii și un fotoliu cu împletituri. Pune la păstrare cele câteva bijuterii pe care ea le avea, pentru a i le da fiicei lui când va împlini vârsta potrivită să le poarte. Dar îi oferă una lui Viviane, o brățară, foarte frumoasă în simplitatea ei. O brățară fixă, din aur roșu. Și o broșă de fildeș lui Jeanne-Joy. Gemenele și ea moștenesc bijuterii *fantaisie.* Așteaptă ziua când va avea, în sfârșit, dreptul să intre în posesia celorlalte, a celor adevărate, vechi, care au o istorie, pe care străbunele ei din Spania le-au primit în dar când s-au logodit, când s-au căsătorit, când și-au adus pe lume copiii sau fără o ocazie anume, așa, din dragoste, din frivolitate, și pe care le-au lăsat moștenire din mamă în fiică, de la mătușă la nepoată. Ea aparține stirpei lor, doar ea. Fiicele lui Viviane au propria lor stirpe.

11

Ziua nu e atentă la fațadele imobilelor, dar seara, de îndată ce ferestrele se luminează, le privește cu mare curiozitate, cu aviditate. Toate aceste dreptunghiuri de lumină care se decupează în întuneric o emoționează; perforează noaptea, străpung piatra, cărămizile, betonul, dezvăluie interiorul, păstrându-l totuși acoperit cu un văl. Nu dezvăluie nimic, sugerează mai degrabă, te fac să visezi, să-ți imaginezi. O lasă să zărească alte ființe asemănătoare ei, neștiute și care îi vor rămâne neștiute, chiar dacă sunt contemporanii și concitadinii săi. Atât de apropiați, dar inaccesibili. Ferestrele îi arată că există alte vieți, alte familii ca ale ei, alte destine posibile. Uneori în spatele geamurilor se profilează siluete, în mișcare sau imobile, întotdeauna ascunse. Extrem de atrăgătoare. Lili nu se poate împiedica să-și închipuie că apartamentele în care trăiesc aceste umbre care se mișcă în tăcere sunt oaze de fericire și tihnă. Lumina care licărește în unele ferestre i se pare mai blândă, mai catifelată

decât cea care strălucește acasă la ea sau mai rece și înviorătoare. Dar în special siluetele anonime o tulbură, aceste crochiuri de viață încărcate de mister în banalitatea lor.

Și dacă una dintre ele este mama ei? În fond, ce dovadă are că mama a murit?

12

Lili e în sufragerie, joacă Monopoly cu Paul şi cu gemenele. Viviane, aşezată la marginea mesei pe care ei au invadat-o, frunzăreşte un ziar, cu o ceaşcă de cafea în faţă. Din capătul apartamentului răzbate sunetul unui violoncel. Jeanne-Joy exersează *După un vis* de Gabriel Fauré. Reia la nesfârşit aceeaşi frază muzicală, lovindu-se de un obstacol ce pare insurmontabil.

Paul, care tocmai a cumpărat *Boulevard des Capucines*, anunţă fără a se adresa cuiva anume că tocmai s-a înscris la un curs de box. Se presupunea că va urma cursuri de scrimă. Mama lui, care se pregătea să soarbă, pune ceaşca jos cu un gest brusc, iar cafeaua îi stropeşte corsajul rochiei şi masa. Furia ei creşte. Îşi imaginează deja fiul cu chipul tumefiat, nasul turtit, dinţii sparţi. Lui nu-i pasă, vrea să boxeze, nu renunţă. Christine îi spune prompt că şi, dacă ajunge regele ringului, îl va face mereu KO la şah. El se roteşte cu scaunul spre sora lui, cu capul îndesat între umeri, pumnii strânşi la bărbie, coatele lipite de corp şi

încruntat. Ea îl imită râzând. „Vom vedea ce va spune tatăl tău", îl avertizează Viviane. „Care?" întreabă Paul, răsucindu-se brusc spre ea. Mama lui ridică mâna fără să stea pe gânduri, dar o lasă numaidecât să cadă în gol. Cui a vrut să-i dea o palmă? Fiului obraznic sau propriului trecut, alcătuit din suișuri și coborâșuri, din iubiri urmate de pierderea lor sau de doliu? Tatăl lui Paul murise înainte de nașterea lui, înainte chiar de căsătoria pe care o plănuiau Viviane și el. Actele de identitate false pe care și le procurase în timpul Ocupației nu-l salvaseră; denunțat ca evreu de către un delator anonim, fusese arestat și ucis aproape imediat pentru că încercase să fugă. Tatăl gemenelor, un anume Georges-Édouard Falaize, a plecat în Noua Zeelandă la doi ani după despărțirea de Viviane și de atunci nu a revenit în Franța, trimițând vești doar din când în când, iar pensie alimentară niciodată. Cât despre Jeanne-Joy, care nu a fost recunoscută de tatăl ei, ea poartă numele de fată al mamei, Matesco, la fel ca Paul, fiul postum, venit pe lume înainte de căsătorie, conceput prea devreme, născut prea târziu.

Paul a lansat întrebarea ca o glumă proastă, cu o nuanță de sfidare și poate de reproș la adresa mamei lui. Ea tace, cu bustul foarte drept în corsajul pătat de cafea, cu palmele lipite de masă, își întoarce fața și privește țintă spre fereastră. Enervarea i s-a risipit, dizolvându-se în tristețe. E palidă, cu cearcăne vineții, cu nările agitate de un tremur nervos. Se uită fix la perdelele pe care lumina de la sfârșitul după-amiezii

le colorează în portocaliu, caută o scăpare, iar Lili o privește pe furiș. Momentan, este afară din joc, pionul său ajungând în căsuța *Închisoare.* O vede pe Viviane cu totul altfel decât de obicei, așa cum nu și-ar fi imaginat-o niciodată: descumpănită, fără să-i pese de mândrie, lipsită de autoritate; vulnerabilă. Îi observă traseul venelor sub pielea de la tâmplă, ca un fulger încremenit, albastru-turcoaz, ridurile fine care se desfac în evantai la comisura pleoapelor, arcul ascuțit al sprâncenelor și două aluniță discrete pe o parte a gâtului. Pentru prima dată frumusețea ei o impresionează.

Viviane este acolo, în mijlocul copiilor, umilită de unul dintre ei, unicul ei fiu, pe care abia s-a abținut să nu-l pălmuiască. Niciodată n-a dat o palmă, niciunuia dintre copiii ei.

Mama stă acolo, foarte singură. De fapt, Lili nu știe despre ea nimic sau știe prea puțin. Rămâne pentru ea o enigmă și o contradicție. Cu timpul, soția tatălui i-a devenit familiară, dar fără a înceta să-i fie departe. Sub înfățișarea autoritară, impunătoare, are un temperament exaltat și neliniștit. Lili s-a simțit mereu în plus în viața acestei mame copleșite deja de patru copii. Dar azi totul devine tulbure în mintea lui Lili, o fisură tocmai s-a ivit în imaginea mamei ei vitrege, făcând masca de femeie maiestuoasă să-i alunece pentru a lăsa la iveală un chip simplu, un pic speriat, și fără să ia efectiv o hotărâre, o adoptă, în sfârșit, ca mamă suplinitoare.

Este și mișcată de faptul că Viviane l-a invocat pe tatăl ei, suveranul tutelar, îi vine s-o îmbrățișeze, dar nu îndrăznește. Viviane n-a fost niciodată tandră cu ea, abia dacă e cu propriii ei copii. Această femeie atât de senzuală și-a temperat mereu elanurile de afecțiune maternă, ca și când abandonul trupului și manifestarea sentimentelor nu erau rezervate decât bărbaților. Asupra copiilor veghează cu privirea și cu glasul, ca să-i instruiască, să-i dezmierde, să-i ocrotească, să-i educe, după caz. Tatăl face la fel. Doar Nati i-a dăruit din belșug tandrețe, iar această senzație de blândețe rămâne cuibărită într-un colț al trupului ei, în așteptarea unei chemări.

Aria *După un vis* revine cu încăpățânarea cu care se sparge un val și se retrage înainte de a fi atins țărmul, dar își ia din nou elan, neîmpăcat cu eșecul.

Ceilalți, prea solicitați de joc, nu-i dau mai multă atenție mamei lor decât muzicii, cumpără, vând, răscumpără bulevarde, piețe și gări, fiecare încercând să acapareze cât mai multe bunuri posibile, să-și ruineze partenerii. În sfârșit, îi vine și ei rândul să iasă din închisoare și pornește din nou la luptă, punând mâna curând pe două gări, de Nord și Saint-Lazare. Uită de incident.

13

Muzica a intrat în valuri în familie. Jeanne-Joy a fost prima care s-a inițiat și singura care continuă cu asiduitate. Christine și Paul au ales oboiul, Chantal și Lili, chitara. Dar Paul a schimbat oboiul pe saxofon, apoi pe țambal, așa cum a lăsat boxul, după câteva luni de antrenament, pentru natație, apoi pentru tenis. În cele din urmă, abandonează tot și se apucă de plimbări. Nici Christine și nici Lili nu persevereză, din lipsă de aptitudini. Dar au simțul ritmului și le place să se joace cu sunetele. Uneori improvizează mici concerte învârtindu-și repede degetele ude pe gura paharelor de cristal sau lovind cu bețe orice obiect care produce o rezonanță, de la suprafața mobilelor și a barelor de la radiatoare la conductele de apă, de gaz și la capacele pubelelor. Chantal, la rândul ei, a renunțat la muzică, preferând să urmeze cursuri de dans.

De multă vreme Jeanne-Joy se dovedește mai mult studioasă decât talentată, interpretarea ei este corectă,

dar prea temperată, un pic prea lină, potrivită cu imaginea de „fata cea mare și înțeleaptă". Cântă cu brațele, cu capul, dar nu cu tot corpul. De puțin timp acest corp se implică, în sfârșit, se eliberează, se aventurează, înflăcărarea învinge tenacitatea. Mai mult decât să o asculte, lui Lili îi place să o privească atunci când cântă, când este în contact cu violoncelul ei, pe care îl ține între genunchii depărtați, cuprinzându-l cu brațele, sprijinindu-l în scobitura gâtului. E o atingere plină de gravitate, de reținere, de energie; o îmbrățișare care se învecinează cu lupta, dar o luptă care se desfășoară cu încetinitorul, aproape imobilă. Capul i se pleacă uneori sau se întoarce spre un umăr, se răsucește spre celălalt, se lasă pe spate, se ridică brusc. Chipul exprimă o mare tensiune, fruntea se cutează, sprâncenele se încrețesc, gura se contractă, aproape că se strâmbă sau, dimpotrivă, se întredeschide, schițează un zâmbet, o mirare, o durere, mereu efemeră, iar buzele se mișcă de parcă i-ar șopti ceva instrumentului. Și mai e respirația. Respiră greu, câteodată scoate suspine șuierătoare. Își ține adesea pleoapele închise, iar când deschide ochii, privirea ei pare dură, neliniștită sau pierdută. Lili se întreabă unde se află acel ceva îndepărtat care o tulbură atât – e vreo profunzime ascunsă în adâncul ființei sale, un orizont fugind în fața ei, un spațiu invizibil, închis în corpul instrumentului sau, înglobând toate acestea, e însăși imensitatea muzicii?

14

La cină Paul se arată absent şi abia se atinge de mâncare, lipsa de apetit o miră pe mama lui, care îl întreabă dacă e bolnav. El e aşa de pierdut, încât nici n-o aude. Ea se apleacă spre el, îi atinge umărul, el tresare şi o priveşte surprins, buimăcit chiar. Surorile mai mici pufnesc în râs numaidecât: „Paul e îndrăgostit! Paul e îndrăgostit!" A strâns deja un anumit număr de flirturi, în timp ce sora mai mare încă n-a avut nicio aventură amoroasă. Fiindcă el nu protestează, gemenele şi Lili prind curaj: „Cine e? E drăguţă? E o fată de la tine de la liceu? Cum o cheamă?" Această curiozitate îi enervează pe părinţi, cărora nu le place indiscreţia, nu sunt niciodată indiscreţi faţă de copiii lor. Dar Paul nu se eschivează: „Nu-i vorba de o fată". Răspunsul lui îi lasă pe toţi fără cuvinte, în afară de Jeanne-Joy, care de obicei nu intervine în discuţii şi nu ia parte la ele: „Eşti îndrăgostit de un băiat?" El zâmbeşte: „Nu îndrăgostit, mai mult de atât, şi nu de un băiat – de un bărbat..." N-apucă să-şi termine fraza,

mama lui se ridică dintr-un salt și de data asta nu-și mai reține mâna. Plesnitura sună sec. Apoi se lasă să cadă la loc, pe scaun, țeapănă, stupefiată atât de propriul gest, cât și de veste. Paul continuă, cu voce calmă: „E bărbat și zeu. E vorba de Hristos." Surpriza capătă proporții. Ei nu știu mare lucru despre religie. Tatăl este agnostic. Lili n-a fost botezată și nici ea, nici ceilalți copii n-au primit educație religioasă. Li se întâmplă să intre în biserici și în catedrale, ca să admire arhitectura, sculpturile și vitraliile, cum ai vizita un castel sau un muzeu. Lili se întreabă cum de a putut Paul să întâlnească un om mort de aproape două mii de ani și care, cum susține tatăl ei, poate nici n-a existat cu adevărat.

„Dar, în fine", spune prostește Viviane, din ce în ce mai mirată, „mama ta... vreau să spun tatăl tău... tatăl tău era evreu!" De data asta Paul n-o întreabă despre care tată vorbește. Îi dă prompt replica: „Pică bine. Și Hristos la fel." Jeanne-Joy izbucnește în râs, n-au văzut-o niciodată manifestându-se așa. E singura care găsește toată situația comică, celelalte fete nu îndrăznesc să se clintească, deși le stau pe limbă puzderie de întrebări.

Viviane rămâne încremenită, se uită când la fiul ei, cuprins de o aberantă iluminare divină, când la „fiica cea mare și înțeleaptă", apucată de un acces de râs. Cei doi copii mai mari și-au pierdut capul? Acest du-te-vino al privirii ei e însoțit de clipiri sacadate. Însă Jeanne-Joy își recapătă degrabă calmul și bunul-simț. Îi spune mamei că o știa speriată la ideea că Paul ar putea să fie

trimis într-o zi în Algeria sfâșiată de ani întregi de un război fără nume, dar cumplit de real: „În acest moment, e mai bine să fii chemat de Dumnezeu, chit că ești înrolat pe viață într-o mănăstire, decât de armată, și înrolat pentru moarte în Algeria, nu?" Viviane încuviințează murmurând un „da" confuz. Gabriel se uită la fiul vitreg cu îndoială, ușor ironic. Această nouă toană a lui Paul, expert în capricii, îi va trece așa cum au trecut exaltările pentru box, tenis, oboi, saxofon și toate flirturile recente. Crizele de misticism fac parte din cursul zbuciumat al adolescenței, sunt lipsite de viitor. Înrăutățirea situației în Algeria îl îngrijorează mult mai mult.

La întrebările care i se pun Paul de-abia răspunde, vorbele lui sunt neclare. Povestește despre o carte găsită cu o zi în urmă pe bancheta autobuzului în care se urcase când se întorcea de la liceu. O carte subțire, format mic, uitată de cine știe ce pasager sau care îi căzuse din buzunar. Titlul i-a stârnit curiozitatea: *Pagini alese din viața lui Ruusbroec Admirabilul.* A crezut că trebuie să fie povestea vreunui aventurier, corsar, explorator, cuceritor al mărilor și al ținuturilor îndepărtate, prințul vreunui regat dispărut sau vreo legendă. Un personaj cu nume aspru și sumbru, însoțit de un calificativ maiestuos. A frunzărit cartea, a citit doar un pasaj, un pic dezamăgit să descopere că era vorba de o hagiografie scrisă într-un stil demodat. Acest Ruusbroec nu era nici marinar curajos, nici conchistador, nici prinț, ci un

călugăr care trăise în secolul al XIV-lea în pădurile de lângă Bruxelles.

Când a coborât în stație, a lăsat cărticica pe bancheta și nu s-a mai gândit la ea. Dar noaptea, chiar în acea noapte, ceea ce citise fără prea mare atenție i-a revenit clar în minte, în somn, și i s-a părut că simte cum îi freamătă și îi susură în corp toate cuvintele citite. Nu poate să dezvăluie așa, pe nepusă masă, cuvintele lente și candide care l-au vizitat în vis într-o înfiorare de lumină, să le divulge neglijent, riscă să pară naive, dacă nu chiar dulcege, și să stârnească râsul. Și apoi, cum să descrie gustul cuvintelor de lumină care l-au străbătut? Le-a simțit savoarea licărind în gură, de parcă fiecare cuvânt era un fruct parfumat cu pulpă fragedă, acrișoară, răcoroasă, dulce ca mierea, fierbinte, lemnoasă, acidulată, călduță, este incapabil să precizeze. Tot ce a perceput limpede în vis s-a spulberat când s-a trezit, cuvintele n-au lăsat în el decât o impresie, puternică, dar imprecisă, iar în urma lor l-a încercat o senzație și mai neobișnuită, sfâșietoare. A avut o viziune. Sau un glas, o apariție interioară, o revelație, o halucinație – cum să aleagă ce anume? Despre asta nici atât nu oferă detalii, nu descrie viziunea, vorbește pe ocolite, menționează o pală de vânt stârnindu-se în el, ridicându-se parcă din tălpi și crescând dintr-odată în tot corpul, iar în acest elan viu al vântului o înlănțuire și o amețeală i-au cuprins și trupul, și sufletul. Și în această torță de vânt, în acest val de lumină, o semnătură izbitoare, deși invizibilă – Hristos. Să nu i se mai pună întrebări, n-are nicio

dovadă de oferit, nu are altă garanție decât acest impact, această îmbrățișare care crește în el, nu are altă certitudine decât tăișul bucuriei nebănuite care a sosit așa, fără motiv, și care l-a lăsat năuc. Nici el însuși nu pricepe ce i s-a întâmplat.

Povestea lui cu greu închegată, încărcată de emoție și de tensiunea dintre dorința de a împărtăși ce-a simțit și o anumită pudoare care s-a născut în el, trezește în Lili tulburarea care a cuprins-o într-o după-amiază de sfârșit de vară, pe malul unui râu – o revărsare bruscă de necunoscut, exultare și angoasă. Dar amintirea e vagă și, spre deosebire de Paul, n-a simțit nicio formă de extaz amoros în cursul scurtei sale iluminări. I se pare că înțelege pe jumătate experiența lui Paul ori mai degrabă că înțelege, însă fără să înțeleagă cu adevărat.

Părinții hotărăsc să-l trimită pe Paul la un internat de băieți. E timpul să iasă din gineceul familial, să-și confrunte viziunile serafice cu duritatea realității. Se va vedea dacă îi rezistă convertirea la schimbarea decorului, a ritmului de viață, a relațiilor.

După ce el pleacă Jeanne-Joy se instalează în camera lui. Baldachinul care-i izola patul de tânără fată este demontat și dus în pivniță, la fel și paturile *gigogne* și sofaua, înlocuite cu trei paturi-barcă din pin, prevăzute cu sertare, fiecare lipit de un perete și flancat de o măsuță de scris. Când vine acasă, Paul doarme în biroul lui Gabriel, transformat în cameră suplimentară. Cele trei adolescente mută mobilele, răstoarnă și

reorganizează spațiul. Corpurile lor sunt în creștere și mai ales visează să plece. Să plece, fără să știe prea bine nici unde, nici de ce; să plece ca să scape, la rândul lor, din coconul unde părinții le țin la căldură și în siguranță, dar le și supraveghează, supunându-le unei discipline destul de stricte. Jeanne-Joy le uimește. Ea ar putea să fie mai independentă, să iasă seara cu prietenele, să aibă un iubit, are vârsta potrivită să-și petreacă o bună parte din timp în afara casei, se apropie chiar de cea a maturității legale, când va putea să acționeze în deplină libertate. Dar ea nu face nimic din toate astea, se duce în fiecare zi la universitate, unde studiază dreptul, apoi la Conservator, unde continuă studiul violoncelului, după care se întoarce acasă, fără să întârzie cu cineva, fără să hoinărească. Părinții o îndeamnă să evadeze un pic, ea le ascultă vorbele, zâmbește parcă mulțumind pentru acest cadou pe care ei cred că i-l fac eliberând-o, dar își vede mai departe de ritmul ei, lent și apatic. Se simte bine acasă, în familie, spune ea. De fapt, se simte bine mai cu seamă lângă mama sau mai degrabă, puțin în spatele ei la o distanță infimă, dar suficientă pentru a se bucura de prezența sa. În fond, de ceilalți se poate lipsi, nu sunt decât niște sateliți ce gravitează în jurul soarelui ei matern.

15

„Lui Jan Van Ruusbroec îi plăcea să se retragă în pădurea Soignes, departe de mănăstirea Groenendael, ca să mediteze în tovărășia păsărilor și să se roage la umbra arborilor. Uneori întârzia atât de mult în paraclisul împădurit, fermecat de splendoarea și de blândețea Domnului, încât frații săi, îngrijorați de lipsa lui, se apucau să-l caute noaptea. Și așa se face că într-o noapte întunecoasă îl zăriseră sub un tei care sclipea ca presărat cu aur. Lumina orbitoare nu venea nici de la o lampă, nici de la un foc, nici de la stele, ci din inima înflăcărată și de la sufletul aprins de iubire al acestui om sfânt, al cărui spirit discuta în deplină libertate cu Sfântul Duh. Trupul său era lampa, inima era focul, sufletul era luna, iar spiritul său, steaua arzătoare care lumina teiul."

Cuvintele din carte au devenit fluide, s-au scurs din pagina citită în fugă, s-au strecurat în memoria lui

Paul, și-au săpat aici o albie și s-au revărsat în somn, în liniște. Un pârâiaș.

Pârâiașul și-a lungit cursul într-un susur de lumină. Iar în vis Paul s-a trezit, s-a trezit chiar în interiorul său, a știut că visa și că visul era o călătorie profundă, că era chemat într-o deschizătură din conștiința sa la hotarele luciditații și ale extravaganței, ale onirismului și ale clarviziunii. A privit cum curge fraza, scandată de virgule și de puncte ca de tot atâtea ierburi, crengi și rădăcini duse de curent. Scandare ușoară, care nu reține cuvintele, le impune doar câteva unduiri, o discretă încetinire.

Pârâiașul și-a făcut apa să răsune în spiritul visătorului, i-a umplut gura de voluptate și de prospețime, i-a stropit rațiunea cu picături de foc, de vorbe simple, de mirare copilărească. În zori, Paul era copil, fără vârstă. Era, la rândul său, o pagină foarte veche, ștearsă, nouă-nouță, un palimpsest gol, pregătit pentru o revelație. O pală de vânt stelar s-a năpustit în această goliciune, a ridicat-o, a împins-o cu putere, până la cer, a trimis-o spre pământ. Iar acum goliciunea sa zace acolo. El e o pagină albită cu alb pur, plesnită de vânt în larg și păstrând gustul acestei străluciri, al acestei amplori și al acestei altitudini. Gustul, foamea, setea.

16

Durează puțin, o nimica toată, și totuși îi rămâne înfipt ca un cui de aur în memorie: gustul unei cești de ceai negru, fierbinte, băut la întoarcerea dintr-o plimbare pe munte, în timpul căreia au îndurat o furtună de zăpadă. Vântul se stârnise, înălțând brusc un zid alb care s-a pus imediat în mișcare, a alunecat spre ei cu toată viteza și i-a plesnit, i-a rebegit, i-a sufocat pe jumătate. Nu mai exista lumină, nimic vizibil, și nici aer, nici spațiu, ci doar o umbră palidă și un șuierat colosal. Niciodată până în acel moment – care părea, după violența lui împinsă la limită, suspendat în timp – Lili n-a simțit atât de puternic, cu tot corpul, cât este de efemeră, un sac de oase, nervi, vene, tendoane și piele îngrozitor de poroasă. Un atom de carne dus de vânt, biciuit de zăpadă, amenințat cu dispariția de o toană a stihiilor, cărora nu le pasă de natură, de lume, de omenire. Chiar și cei de lângă ea, tata, mama, surorile, care se găseau foarte aproape, deveniseră imposibil de văzut, de auzit, nu puteau face

nimic, fiecare încovoiat sub atac, luptând pentru el însuși, la fel de surprins și dezarmat ca ea, la fel de singur, la fel de muritor.

Ceaiul este amar, ea pune o bucată de zahăr în căușul unei linguri și o scufundă încet, privește cum zahărul se îmbibă, cum din alb se face galben-arămiu, roșu, brun, apoi se năruie într-o grămăjoară de cristale micacee, ca niște troiene de zăpadă bătute de soare.

Gustul zahărului pe jumătate topit, înghițitura caldă, amăreala și nedeslușite arome de frunze și de coajă – doar atât, această savoare din gură, ușoara arsură din gât, senzația simplă, foarte simplă, foarte puternică, de a fi în viață. În viață.

17

Georges-Édouard Falaize, tatăl gemenelor. Într-o bună zi, se află acolo. Acolo, la ei acasă, la masă. Nu şi-a mai văzut fiicele de multă vreme.

Un bărbat înalt, ca Gabriel, puţin mai tânăr decât el, dar cu fruntea deja pleşuvă, în vreme ce tatăl lui Lili îşi păstrează intact părul roşu-arămiu, ondulat o idee.

Stă între cele două fiice ale sale, bucuros să le regăsească, să le descopere mai bine zis, atât de mult s-au schimbat de la ultima lor întâlnire. Ele radiază de bucurie, de mândrie. Ştiau că tatăl lor nu le-a uitat, în ciuda îndelungatei sale absenţe, şi cu atât mai puţin nu le-a renegat, deşi are alţi copii cu noua soţie, de origine polineziană. Doi băieţi, unul de doi ani, celălalt, de câteva luni, pe nume Jaff Hoari şi Phil Imirau. A adus fotografii cu ei şi cu hotelul al cărui administrator este, într-o staţiune balneară la nord de Auckland, la Takapuna, între Oceanul Pacific şi Lacul Pupuke. Christine şi Chantal îşi smulg una

alteia pozele din mâini, cercetează chipurile fraților vitregi metiși, cu prenume neobișnuite, iar ochii le sclipesc de curiozitate, de surescitare. Lili se simte exclusă. Examinează și ea în amănunt cele câteva portrete ale mamei lor vitrege, Teata, al cărei nume înseamnă „Nor Roșu".

Oare și Viviane se simte dată la o parte, uitată? Și Jeanne-Joy, și Gabriel? Paul nu e acolo, a fost reținut la internat pentru pregătirea celei de-a doua părți a bacalaureatului. Ar fi vrut să intre într-o abație imediat după promovarea examenelor, dar părinții l-au convins să nu înceapă așa de repede viața monastică, despre care nu știu nimic, de altfel, ceea ce îi sperie cu atât mai mult. El s-a resemnat să-și amâne intrarea la mănăstire ca să mai studieze câțiva ani la universitate și să obțină o diplomă care, nu se știe niciodată, i-ar putea fi utilă, dacă se va hotărî cândva să revină la viața civilă, pe care ei o numesc „normală". Tatăl l-a sfătuit să urmeze studii de economie și de gestiune. „Asta poate fi oricând de folos", i-a spus, „orice unitate are nevoie de un administrator, nici mănăstirile nu scapă de regula asta, oricât de profană ar fi ea." Părinții speră că el își va schimba gândul înainte de a se retrage la Trappe, căci acesta este ordinul pe care l-a ales, unul dintre cele mai severe; dovedește lipsa de măsură și zelul convertiților. Ei mizează pe o întâlnire amoroasă care să-l abată de la sfânta nebunie, nu se îndoiesc că o fată drăguță e mai atrăgătoare decât un bărbat-zeu invizibil.

Deși vorbește cu ușurință despre prezent, care i se pare mulțumitor, și despre viitor, pe care îl consideră

prosper, Falaize rămâne, în schimb, foarte evaziv în privinţa anilor infernali prin care a trebuit să treacă la începutul şederii sale în Noua Zeelandă. Vrea să reînnoade legătura cu fiicele sale şi propune, spre sfârşitul mesei, ca ele să vină la el acasă, la Takapuna, vara următoare. Îi vor cunoaşte pe fraţii mai mici şi pe Teata şi vor descoperi această fabuloasă ţară de la capătul lumii, care l-a adoptat, alcătuită din insule, stânci, foc şi apă. Gemenele se întorc spre mama lor, pentru a-i cere aprobarea. Dorinţa lor de a pleca acolo este atât de evidentă, de vie, că e greu să fie refuzate. Viviane zâmbeşte, un zâmbet forţat, care pare să spună „da" fără tragere de inimă. Dar nu îi cer părerea şi tatălui vitreg, dintr-odată el nu mai contează. „Aş face la fel dacă mama ar apărea brusc şi m-ar invita într-o ţară îndepărtată şi minunată?" se întreabă Lili. „Dar unde ar putea ea să mă cheme, dacă nu în mijlocul mării, în mijlocul morţii?" Christine îşi aminteşte totuşi de ceilalţi membri ai familiei şi se întoarce spre ei, nu pentru a-i consulta, ci doar pentru a le comunica surpriza şi bucuria ei şi a-i face părtaşi. Lili nu împărtăşeşte nimic din toate astea. Nu ia parte, nu va lua parte la călătorie. Nu este şi nu va fi niciodată sora lor de sânge. Doi copii, despre care nici n-aveau habar că există acum câteva ore, au devenit brusc mult mai preţioşi pentru ele decât a fost ea vreodată, doar pentru că au în comun acelaşi părinte. Oare e sortită să ocupe mereu doar o strapontină în fundul teatrului afectiv al familiei?

Noua Zeelandă, Aotearoa, poporul maori, Takapuna, Marea Tasmaniei, Oceanul Pacific, lacurile Taupo, Te Anau, Wakatipu și Wanaka, Hauroko și Manapouri, Insulele Antipode, Bounty, Chatham, Campbell, Kermadec, gheţarii Fox și Franz-Joseph, munţii Aoraki, Ruapehu și Taranaki, fraţii Hoari și Imirau... Toate aceste nume exotice plutesc în mintea gemenelor ca niște păsări pestrițe. Odată cu începutul anului școlar arată o mare sârguință la studiul limbii engleze, care înainte nu le pasionase în mod special. Dar în cursul celui de-al doilea trimestru, nerăbdarea lui Chantal începe să scadă, surescitarea să-și piardă din intesitate. S-a îndrăgostit pentru prima dată, iar banalul prenume Gilbert devine pentru ea mult mai atrăgător decât toate cuvintele frumoase luate din atlasul cu pagini consacrate Oceaniei. Dacă renunță să plece, Lili e gata să-i ia locul, însă o asemenea idee nu-i vine nimănui din familie și cu atât mai puțin lui Falaize, care când a fost la ei abia dacă i-a aruncat o privire.

În schimb, tatăl ei îi acordă mai multă atenție. Pentru că s-a simțit și el neglijat, trădat chiar, când fostul soț al soției sale a furat o mare parte din afecțiunea fiicelor vitrege și i-a diminuat autoritatea? Sau pentru că e animat de eterna grijă pentru tratamentul egal? Această grijă merge până departe: Gabriel îi propune lui Lili s-o invite într-un oraș din Europa, la alegerea ei, dar nu toată vara, munca lui nu-i permite, ci doar o săptămână.

El și ea, o săptămână întreagă, o săptămână, singură cu el! Și într-un loc ales de ea! Brusc iese din rând,

se distinge între celelalte fete ale familiei, tata şi-a adus aminte că ea este *adevărata* lui fiică, unica. Dă uitării numaidecât nenorocita aia de Nouă Zeelandă, pierdută la capătul lumii şi care necesită o călătorie epuizant de lungă. Da, o doare-n cot de Takapuna Pupuke a lor şi de fraţii lor vitregi, cu nume imposibil de pronunţat. N-au decât să se ducă să-i înfeşe, să le sufle nasul, să-i şteargă la fund şi să se joace de-a buşilea cu ei, nătângele!

Îi mai rămâne să aleagă destinaţia. Consultă, la rândul ei, atlasul. Caută o ţară care să fie originală şi cât mai îndepărtată posibil ca să rivalizeze cu gemenele, dar Europa se dovedeşte mică, ciuntită cum este, fără vaste regiuni centrale şi orientale. Aplecată peste harta politică a Europei, înţelege pentru prima dată de semnificaţia expresiei „cortina de fier". Îşi plimbă degetul pe linia haşurată care separă Europa zisă de Vest, colorată în albastru, de cea zisă de Est, o enormă băltoacă roşie, şi are impresia că simte zgârietura sârmei ghimpate. Asta îi stârneşte curiozitatea şi dorinţa.

„De la Stettin, la Marea Baltică, până la Trieste, la Marea Adriatică, o cortină de fier a coborât de-a curmezişul continentului", declarase Churchill în anul dinaintea naşterii ei. S-a născut prea târziu. Dar, că tot veni vorba, de ce să nu fie Trieste destinaţia? În acelaşi timp, se uită cu jind spre Oslo, Atena, Lisabona. Tot atâtea oraşe aflate la extreme, aşezate la hotarele dintre pământ şi ape – fiord, estuar, golf, mare, ocean... Fiindcă nu reuşeşte să se hotărască, taie patru bucăţi de hârtie egale, scrie pe fiecare numele unuia

dintre orașele care o atrag, le împăturește, le aruncă într-un bol pe care-l scutură și trage la sorți.

Trieste. Așadar, prima idee se dovedește cea bună. Va merge la poalele Balcanilor, la limita Cortinei de Fier, pe malul Mării Adriatice. Nu-i departe de Veneția, ar putea ajunge și până acolo? Visează iute, inspectând harta geografică cu lupa, visează în spirală, în jurul cuvintelor pe care le prinde din zbor din atlas și a imaginilor care le ilustrează. E rândul ei să se îmbete cu nume cu sonorități noi și frumoase ca un roi de albine, de libelule, de frunze de toamnă, de fulgi de aur.

Friuli-Venezia, micul golf Muggia, Alpii Dinarici, vântul bora...

Îi comunică tatei destinația. El aprobă, ba chiar o felicită pentru alegere. Călătoria este fixată pentru a treia săptămână din iulie. Imediat în mintea ei începe numărătoarea inversă.

Friuli-tata, Venezia-tata, Trieste-tata și eu. Gata cu Dioscur. E decăzut, înlăturat, alungat.

18

E o vreme prea frumoasă duminica asta ca să rămână în casă. O zi de primăvară timpurie, proaspătă și însorită. Tatăl propune să meargă la picnic. Viviane își ia aparatul foto. Fotografia este, de la un timp, noua ei marotă. „Să vă faceți frumoase!" le spune celor patru fete, gândindu-se la pozele pe care intenționează să le facă. Iar ele intră în joc, chiar și Chantal, pe care idila ei o face ursuză când nu se află în compania lui Gilbert. Se îmbracă atent, își aleg rochiile preferate, eșarfe asortate.

În pădurea de la marginea orașului, se așază lângă iazul mărginit de jur-împrejur de stuf. Libelule de un albastru-metalic zboară în zigzag printre tulpinile înalte, care foșnesc când și când. După ce mănâncă pe iarbă, unde au întins un cearșaf vechi de pânză, Viviane și fetele pornesc în căutarea unui loc potrivit pentru ședința foto. Gabriel, sprijinit cu spatele de un mesteacăn, mângâlește într-un carnețel crochiuri cu plante și insecte. Lili l-a văzut mereu desenând așa, în

agende; schițe pe care nu le dezvoltă, nici măcar nu le păstrează. Îi place să creioneze, să surprindă detalii, să-și concentreze atenția asupra clipei, asta îi e de ajuns. Pentru el, fleacurile nu sunt insignifiante, frumusețea se găsește din belșug în lucruri infime.

Peste un șanț prea lat ca să poată fi trecut cu piciorul s-a pus o scândură înverzită de mușchi, în chip de pod. „Nu-i rău aici, nu?" sugerează Jeanne-Joy. Locul îi place lui Viviane, este deschis, scăldat într-o strălucire gălbuie. O lumină ca într-o iesle. Fetele se așază pe pasarelă, strânse una într-alta ca să încapă în spațiul îngust. Cât își reglează Viviane aparatul se foiesc să-și găsească o poziție cât mai bună. Scândura cedează sub greutatea lor, și toate patru cad pe spate în șanț, de-a valma, într-un cor de țipete. Numaidecât un alt țipăt izbucnește ca un ecou, scos de Viviane: „Chantal!" Se repede spre șanț. E puțin adânc, dar plin de mormane de pietre, de crengi uscate și căptușit cu noroi vâscos. „N-ați pățit nimic? N-ați pățit nimic?" repetă Viviane întinzându-le mâinile, îngenuncheată pe marginea gropii. Fetele se ridică gemând, rănite de pietre, zgâriate de crengi și de mărăcini și murdare de noroi. Tatăl, speriat de strigăte, vine în fugă și le ajută să iasă din șanț. Sunt lovite și într-o stare jalnică, dar nu s-a întâmplat nimic grav. „Mai mare sperietura", conchide el. Ședința foto se încheie înainte de a începe, iar fetele se întorc acasă șontâc-șontâc.

Rănile sunt uşoare, dar supărătoare. Jeanne-Joy suferă de un torticolis, Chantal de o luxaţie la cot, Lili, la şold, pe Christine o doare capul şi toate au dureri de spate şi de şale. Se culcă devreme, cu o senzaţie de epuizare şi de febrilitate. A doua zi oboseala a dispărut, dar nu şi durerile musculare, mai puternice decât în ajun.

De dimineaţă una dintre ele nu se trezeşte. Christine zace în pat, cu respiraţia greoaie, redusă la un slab hârâit. Nimeni nu reuşeşte s-o deştepte. De data asta Viviane nu strigă, se albeşte la faţă, tata la fel. O duc la spital unde i se face, încă de la sosire, o trepanaţie. Dar e deja prea târziu, niciun tratament n-o mai poate scoate din coma profundă în care s-a cufundat în timpul nopţii. Capul i s-a izbit violent de o piatră, hematomul format în interiorul craniului a căpătat un asemenea volum în decursul orelor, încât creierul, comprimat excesiv, s-a tasat, s-a afundat. Moare în zorii celei de-a treia zile. Avea paisprezece ani.

Toate au paisprezece ani, Christine, Chantal şi Lili. Dar una nu va trece de această limită, celelalte două da, iar asta n-are niciun sens. Nu va exista un număr cincisprezece sărbătorit în trei, nu va exista nicio aniversare, aşa cum nu va exista nicio călătorie, nici în Noua Zeelandă, nici la Trieste. Timpul tocmai s-a înţepenit, a pus capăt ritmului care până atunci a cadenţat zilele, anii, şi se cască larg. Va continua într-un alt ritm, identic în aparenţă, dar cu urzeala sfâşiată şi cu elanul frânt.

Lili n-a văzut niciodată un mort. Cadavrul bunicii i-a fost ascuns. Brusc, se confruntă cu cel al unei fete de vârsta ei, sora ei vitregă și preferată, în ciuda faptului că îi furase o parte din afecțiunea tatălui.

Christine odihnește pe un pat înalt, cu cadru și bare de susținere metalice, într-o cameră cu pereți alb-gălbui, goi. Are capul bandajat, ochii închiși, buzele subțiate, brațele întinse țepene pe lângă corp, peste cearșaful care o acoperă până la piept. Are tenul ca de cretă. La fel și ceilalți, care stau în jurul patului, cu mâinile atârnându-le, cu privirea fixă și gura deschisă de uimire. Viviane, aplecată la căpătâiul ei, pare să se clatine din față în spate ca o ramură ce tremură în vânt. Întinde o mână spre fața fiicei sale, dar o lasă în așteptare foarte aproape de frunte, de obraz, de o pleoapă, degetele i se agită imperceptibil, apoi își retrage mâna, începe iar. Mormăie ceva nedeslușit. Lângă ea stă Paul, cu maxilarele atât de încleștate, că mușchii obrajilor i se conturează prin piele. Gabriel, de cealaltă parte, la căpătâiul patului, răsuflă greu, de parcă ar fi alergat mult timp. Lili își aude bătăile inimii surde, încăpățânate. Pendulul nenorocirii își bate iar tic-tacul. Chantal și Jeanne-Joy au rămas puțin mai în spate.

Se uită la Christine, la chipul emaciat, la conturul frumos al pleoapelor închise, la turbanul de pânză, la buzele violet pal. O întrebare absurdă îi vine în minte: „Unde ți-e râsul, spune, unde ți-e râsul?" Apoi încă una, neliniștitoare: „Toată lumea zice că e moartă, dar ea, ea știe că e moartă? Cum știi că ești mort? Ești conștient de starea ta când ești mort?"

Chantal le cere să iasă o clipă şi s-o lase singură cu geamăna ei; glasul îi e calm, poruncitor. Se retrag pe coridor şi aşteaptă în tăcere, fiecare cu spatele lipit de un perete, de parcă ar fi pe punctul de a fi trecuţi în revistă de vreun ofiţer superior. După destul timp – dar măsurarea timpului este atât de catastrofal afectată, încât e dificil de evaluat – se întorc în cameră. Chantal s-a strecurat în patul unde este întinsă Christine şi o ţine în braţe.

O strânge cu forţa teribilă, disperată, a unui naufragiat care se agaţă de o epavă sau a unui supravieţuitor care se înverşunează să salveze un înecat. Îşi imprimă pe frunte, tâmple, piept, pântece, genunchi, palme, amprenta corpului surorii sale, sora ei cu turban alb pe cap şi care nu mai răspândeşte decât mirosul fad al morţilor. Se străduieşte să-şi încorporeze în trupul viu pe cel al gemenei ei, intrat în proces de dispariţie. Şi-l însuşeşte, îl asimilează. Dar care dintre ele pune, de fapt, stăpânire pe cealaltă?

Rămân o clipă în prag, buimăciţi de imaginea gemenelor strânse una într-alta. Viviane îşi duce mâinile la gură şi dă să se retragă, să fugă, dar tata o opreşte imediat. Paul se desprinde de grup şi se îndreaptă spre pat. Cu un gest calm şi ferm o cuprinde pe Chantal de umeri. „Dă-i drumul, las-o! Ridică-te!" Ea se scoală din pat, îşi înfruntă fratele şi îi spune tăios: „Şi tu să mă laşi pe mine. Du-te mai bine să te ocupi de zeul tău. Apropo, el unde e? Ce face?" Scuipă pe jos şi părăseşte camera fără să se întoarcă, gata să-i răstoarne pe ceilalţi în trecere.

Georges-Édouard Falaize sosește în ziua înmormântării și se duce direct la cimitir. Când îl zărește Chantal, lasă brațul mamei sale și se merge drept spre el. El o ia de mână, urmează cortegiul împreună. Paul, Jeanne-Joy, tatăl o sprijină cu rândul pe Viviane, care înaintează cu pas nesigur sau mai degrabă îndărătnic, ca și cum ar încerca să amâne clipa înhumării. Chantal merge cu fruntea sus, cu o expresie dură a gurii și a ochilor, nu plânge. Lili, da. Nimeni n-o ține de mână, tata e prea grijuliu cu Viviane ca să se ocupe de fiica sa și prea doborât de durere ca să se gândească la suferința ei. Feu-Follet a lui o să fie îngropată. În timp ce-o plânge pe Christine, Lili se întreabă dacă durerea tatălui ei ar fi fost la fel de vie dacă ar fi pierdut-o pe ea, fiica lui. Îi va retrage dragostea, și așa insuficientă în ochii ei, pe care i-o poartă, se va arăta ranchiunos fiindcă ea a scăpat, pe când Feu-Follet a murit? Afecțiunea pe care ea o are pentru Christine este condamnată să fie dublată pe veci de o gelozie cu adevărat inconsolabilă?

Nu vor merge la Trieste, tata și ea, nu vor merge în niciun oraș, în nicio țară. Cuvântul „trist" e cuprins în cuvântul Trieste. Friuli-Feu-Follet, Venezia-nicăieri, Tristețe-tata-și-ea. Christine-vântul bora.

La ieșirea din cimitir Chantal le aplică rudelor lovitură după lovitură, cu voce neutră, mai poruncitoare decât alaltăieri, la spital. Începe cu mama, pe care o anunță că are de gând să plece cu tatăl ei la Takapuna, nu vrea să mai trăiască în apartamentul impregnat de

amintirea lui Christine, nu vrea să mai trăiască printre ei toți, oglinzi deformante ale celei absente, oglinzi cenușii, tremurătoare. Nu poate. Îi trebuie o schimbare radicală, trebuie să se smulgă, să învețe să trăiască fără celălalt „eu" al său. Nu cere permisiunea de a pleca foarte departe de Franța, nici măcar nu o pretinde, o declară obținută din oficiu, e dreptul ei. Ori asta, ori va fugi de-acasă, ori asta, ori îi va urî pe toți, ori asta, ori va deveni rea, va înnebuni. Așa stau lucrurile și altfel nu poate fi. E o chestiune de viață și de moarte. Și îl sfidează iar pe Paul. „Zeul tău ce zice? Nimic, ca de obicei? Cere-i să nu mai vorbească atât de încet, să-l auzim și noi puțin, din când în când. Dar nu sunt sigură că are lucruri interesante să ne povestească. Minciuni, baliverne, născociri dezgustătoare." Apoi îl rănește pe fiecare dintre apropiați cu câteva fraze ofensatoare, cum ai arunca găinilor cuie ca să se înece. Se străduiește să fie odioasă pentru ca ei să o respingă, pentru ca mama ei, mai ales, s-o elibereze de dragostea ei excesivă, devenită brusc sufocantă. Ca să șteargă, să amuțească, să înăbușe strigătul nedrept scos de această mamă anxioasă și pasională – „Chantal!" Și dacă acest strigăt o ucisese pe Christine? Un strigăt-piatră care o lovise în ceafă? Nu mai vrea să fie favorita, după ce se complăcuse atât în acest rol, totuși. La ce bun să fie preferata, dacă rivala ei de elită se retrăsese din joc, definitiv?

Puțin îi pasă de Noua Zeelandă, de Takapuna, de mama vitregă Nor Roșu și de țâncii ăia metiși de frați vitregi. Cât despre tatăl ei, abia dacă îl cunoaște, însă

tocmai indiferența vagă, sentimentele călduțe îi oferă liniște. Are nevoie de un spațiu necunoscut, de sentimente noi, calme, măcar o vreme. Vrea să trăiască, să învețe iar să trăiască. Să supraviețuiască. Viviane n-are de ales, iar Georges-Édouard Falaize se declară gata să-și asume grija fiicei sale, dacă așa e mai bine pentru ea. Chantal urcă în avion cu el peste câteva zile.

19

Au dispărut colegele de cameră, a dispărut trioul două+una, grefa. Nu mai rămâne decât Lili, care se pomenește dintr-odată într-un loc prea mare. Ce să facă ea cu atâta spațiu, cu atâta liniște? Cu atâta absență și melancolie? Îi cere tatălui s-o lase să se mute în biroul lui, e suficient să se inverseze funcțiile încăperilor. În felul ăsta ea ar avea o cameră nouă, mai modestă ca mărime, mai odihnitoare, iar el s-ar bucura de un loc spațios ca să lucreze, ar putea să-și extindă biblioteca și să amenajeze un colț pentru dormit mai confortabil decât cel cu care trebuie să se mulțumească Paul când vine să stea acasă câteva zile.

În această încăpere niciunul dintre glasurile lor de fete ale căror vieți s-au împletit de-a lungul anilor n-a răsunat, n-a șoptit, n-a râs, nici n-a bodogănit. Un loc neatins.

Seara se uită la geamul ușii de culoarea apei stătătoare, care răspândește o lumină slabă de acvariu, când

e aprinsă plafoniera de pe hol. Se simte bine în această transparență apoasă. Pereții sunt goi, n-a avut chef să agațe imagini, oglinzi, fotografii înrămate. Adesea citește până la ore târzii cărți găsite în biblioteca tatălui sau împrumutate de la cea a liceului. Unele romane îi răscolesc simțurile și o lasă istovită de întrebări, de frământări, dar și de dorințe, de spaime agreabile. În camera de aici începe să-și exploreze corpul a cărui transformare înflorește, o surprinde. Corpul în continuă metamorfoză, capabil de tulburări, de erupții de energie, de plăcere violentă și care, de la o clipă la alta, poate să treacă de la viață la moarte. Corpul cu o mulțime de secrete ascunse sub piele, în adâncimea cărnii; secrete de viață, de forță, de elanuri în așteptare și tot atâtea fragilități, amenințări ale morții. Se întreabă dacă și Christine a avut timpul, curiozitatea să se aventureze în obscura intimitate a corpului ei înainte să cadă. Înainte să fie răpită.

Citește, de asemenea, toate lucrările pe care le descoperă despre subiectul Trieste, cărți de istorie, de geografie, note de călătorie, povești mitologice și legende. Trece de la una la alta, se rătăcește la jumătatea drumului dintre faptele istorice și legende, le confundă uneori. Căci, în ciuda tuturor obstacolelor, ține să ducă la bun sfârșit această călătorie care nu va avea loc, din fundul camerei sale, fără să se miște din patul-barcă. Navighează în micul golf Muggia, albastrul apelor Adriaticii variază, în funcție de dispoziția ei, de la albastru-deschis la indigo, de la culoarea lavandei la albastru-închis și la fel se nuanțează culoarea pe care

le-o atribuie Alpilor Dinarici, când dominată de verde, când de ocru, când de roz-pal, când de brun. Dar, ciudat, în reveriile ei nu acostează niciodată, se uită la Trieste de pe mare, alunecă aproape de suprafaţa apei ca un pescăruş dus de curent, un pescăruş cu aripile strânse, prea tânăr sau prea bătrân pentru a îndrăzni să pornească spre pământ, să se aventureze în oraş.

Cât despre ghidul ilustrat al Noii Zeelande, pe care l-a recuperat dintre lucrurile lui Chantal sau ale lui Christine, se mulţumeşte să se asigure că se află pe noptieră, să tragă cu ochiul la coperta lui, dar, de deschis, nu-l deschide niciodată. Încă îi este mai greu să se apropie de acest *terra incognita* decât să pătrundă în Trieste.

Singura fereastră dă spre curte. Privirea se loveşte de un zid cenuşiu, mărginit de o dungă îngustă de cer. Dar chiar şi acolo unde domneşte monotonia există ceva de descoperit, ajunge să priveşti mult timp, cu răbdare, cu atenţie şi reverie. Se străduieşte să contemple zidul, să distingă petele brun-închis sau negre, bucăţile de cărămizi sub tencuiala coşcovită, şi cele câteva ierburi pipernicite, răsărite în crăpături. Observă jocurile umbrei şi ale soarelui, când foarte lente, când rapide, care mângâlesc forme, figuri neclare, siluete fugitive, pe pielea zgrunţuroasă. Uneori, i se pare că discerne schiţe ale unor chipuri, din profil sau pe trei sferturi; chipurile rudelor sale. Le caută mai cu seamă pe cele ale lui Nati, Christine, Chantal. În nopţile cu ploaie ascultă apa curgând, clipocind,

susurând. Când ploaia e deasă și ține mult, monotonia șiroaielor o năucește, ca altădată vocile păsărilor închise în voliera menajeriei. Învață să iubească acest zid. E ceva protector pentru ea, ca un paravan greu.

Această cameră, acest zid, acest izolator în sânul apartamentului o salvează, măcar un pic, de la naufragiul în care familia ei se scufundă cu intermitențe, se dezintegrează. Căci se dezmembrează, se fărâmițează această familie care a devenit, de bine, de rău, a ei.

Bora este un vânt gravitațional, de origine continentală, rece, uscat și cu mare putere. Poartă frumosul calificativ de „catabatic" – care descinde, coboară o pantă. Vine din nord-est, prin văile ținuturilor muntoase, se năpustește rostogolindu-se din înălțimi cu o viteză ce crește puternic. În drumul său ridică nori de praf, răspândește un amplu flux de aer înghețat, brutalizează arborii, îi desfrunzește pe jumătate, seamănă accese de nebunie în rândul oamenilor și vârtejuri în Adriatica. Suflă peste Trieste, se avântă în largul mării. Își trage numele de la zeul vântului de nord, Titan Boreas, fiul Astrelor și al Aurorei, fratele a numeroase alte vânturi, printre care și blândul Zefir, și a nenumărate stele, și tatăl unei mulțimi de copii, printre care inseparabilii Calais și Zetes, supranumiți Boreades. Asta a citit într-una dintre cărțile din mica ei bibliotecă triestină.

Bora este un vânt de origine familială, vine de departe, are amploare, suflă în surdină, totuși, cu glas pătrunzător. Crește din orice, se stârnește pentru un

cuvânt, se înteţeşte din cauza unui nume. Strâmbă inimile, brutalizează gândurile, împietreşte memoria, sădeşte în ea focuri. Asta a citit-o aşa cum este în cartea sfârtecată a familiei sale, în zilele când îşi trăieşte deplina adolescenţă.

Strigătul lui Viviane – „Chantal!" – în momentul căderii, de parcă doar ea se afla în pericol, deşi toate erau. De parcă ea conta mai mult decât surorile ei în sufletul mamei lor. Pe moment Lili nu i-a dat importanţă, poate pentru că această preferinţă nu o afecta, nu a căutat niciodată să rivalizeze cu sora cea mai mare şi cu gemenele, îşi ştia locul de fată în plus în viaţa lui Viviane şi a avut destul de furcă mereu cu tata. De altfel, nimeni n-a stat să se gândească la acel singur ţipăt, erau toate prea groggy ca să reacţioneze pe loc, iar apoi nu mai avuseseră motive să-l evoce. Cât despre tata, el nu l-a distins în vacarm, n-a auzit decât corul de exclamaţii de panică. Dar a răsunat ca o împuşcătură, seacă şi clară, în capetele fetelor, s-a strecurat adânc în urechile lor. N-a avut timp să-şi croiască drum în mintea lui Christine, s-a înecat într-un cheag mare de sânge. Chantal l-a aruncat cum smulgi o căpuşă pe cale să-ţi sugă sângele şi l-a strivit, fugind cu pas hotărât. În Jeanne-Joy s-a înfipt drept în piept, s-a desfăcut într-un nor de grăuncioare de otravă, cu răspândire lentă şi tenace.

20

Se întoarce de la liceu într-o seară de decembrie. Întunericul deja învăluie oraşul, frigul este tăios. Merge repede, cu umerii strânşi, cu tot corpul zgribulit. Toţi trecătorii merg la fel, cu corpul încordat, ţeapăn, cu capul plecat. Toţi par nişte statui alungate de pe soclu, puse în mişcare de-a lungul trotuarelor, unde înaintează cu pas mecanic. Se încrucişează fără să-şi dea atenţie, fiecare fiind închis în carcasa de haine groase, îmboldit de dorinţa de a regăsi cât mai curând căldura unei locuinţe.

La un moment dat, când coteşte pe o stradă, toată graba şi toate măsurile ei de protecţie dispar subit, rămâne încremenită în mijlocul trotuarului, cu faţa ridicată. Ce se întâmplă cu cerul? Noaptea şi-a pierdut opacitatea, este neagră ca bazaltul lustruit, sclipeşte ca o oglindă care nu reflectă decât vidul şi este imensă deasupra oraşului.

Ce se întâmplă mai ales cu luna? Stă jos pe cer, la nivelul acoperişurilor, plină şi albă, de o rotunjime perfectă şi având un volum colosal. Se află atât de jos, atât de aproape, chiar în capătul străzii, că Lili are impresia că ar putea să ajungă lângă ea din câţiva paşi mari şi s-o atingă. Albeaţa ei e ca de mătase, orbitoare, conturul craterelor, al crestelor din munţii săi, foarte clar. Niciodată n-a văzut o noapte aşa de vastă, o lună aşa de monumentală şi de apropiată, aşa de splendidă şi de neliniştitoare. Lili merge spre ea, planeta venită fără zgomot să atingă uşor Pământul – ori Pământul e cel care a intrat în derivă şi se apropie de satelitul său? Până unde va merge apropierea: până la coliziune sau până la o simplă alăturare? Mai că aleargă, ca spre o persoană, aleargă purtată de un sentiment între spaimă şi uimire, cu ochii aţintiţi asupra acestei măşti gigantice, de o candoare îngheţată, care radiază.

Aleargă, fără să-şi dea seama de absurditatea elanului ei, uitând de tot, de oră, de frig, de ea însăşi. Nu mai este decât o insectă atrasă de un glob de lumină, un atom magnetizat de un enorm corp celest, o dorinţă pură, pe punctul de a se dizolva într-o bucurie fatală, ca să se înteţească sau să se piardă în ea. O dorinţă pură de nimic. Însă frigul nu se domoleşte, îi taie răsuflarea, ea încetineşte pasul, iar luna, în a sa lipsă de măsură impasibilă, îi cârpeşte o palmă în tăcere, trezindu-i conştiinţa, arătându-i limitele. Se întoarce rebegită acasă, îndoindu-se de realitatea lucrurilor, uluită de această apariţie a frumuseţii calme şi ameninţătoare şi copleşită de propria ei nimicnicie.

21

Chantal trimite câte o scrisoare când și când. Scurte noutăți, scrise într-un stil tern. Spune că se simte bine acolo, trăiește într-o casă spațioasă, cu vedere la mare, Teata a primit-o bine, tatăl ei muncește mult, cei doi băieți sunt drăguți, ea învață foarte repede engleza și se descurcă deja la școală, curând va fi la un nivel bun și va putea să-și urmeze normal școlarizarea. Practică sporturi, nautice și ecvestre, și continuă dansul. Nu vorbește despre întoarcere, nici măcar pentru vacanță. Nu face nicio aluzie la Christine. De fapt, nu spune nimic. Ceea ce are de transmis familiei ei din Franța trebuie decriptat printre rânduri, printre frazele banale, și s-ar putea rezuma astfel: „Mare, aer, voi rămâneți unde sunteți, lăsați-mă pe mine unde sunt – e mai bine decât cu voi."

Nici Jeanny-Joy nu spune nimic, aproape că nu le mai adresează niciun cuvânt părinților, lui Lili. Acum iese des, se întoarce uneori foarte târziu, iar când mama ei o întreabă ceva despre ce face, despre studii, despre cei cu care se întâlnește, ea răspunde tăios; consideră

că nu trebuie să dea socoteală. Fiica mare și înțeleaptă s-a transformat într-o tânără insolentă, arțăgoasă.

Într-o dimineață, în toiul lecturii unei scrisori a lui Chantal, care înșiruie informații fără importanță, Viviane închide ochii, își leagănă capul și adoarme stând pe scaun, cu mâinile pe masă și palmele desfăcute. Toropeala durează vreo zece minute. Când se trezește, câteva clipe nu poate să se miște, ca paralizată; doar cu mare greutate iese din amorțeală. E primul atac de narcolepsie pe care-l suferă. De mai multe ori pe zi și la orice oră, o nevoie imperioasă de a dormi va pune de-acum stăpânire pe ea. Dacă e în picioare când apare criza, se prăbușește și doarme acolo, chiar pe jos, indiferent că se află la ea acasă, la altcineva sau într-un loc public. Unele zile sunt destul de liniștite, însă în altele poate fi ținta unor accese de somn în rafale. Iar noaptea suferă de insomnie. Degeaba a tot mers pe la diverși medici. N-au descoperit nicio leziune, nicio cauză fizică.

Curând îi este imposibil să mai iasă din casă, chiar și însoțită, e prea riscant. Ce să faci cu ea, cu corpul ei inert, când adoarme brusc într-un magazin sau pe stradă? De altfel, ea însăși decide să se închidă în apartament. Dar aici se învârtește ca un animal în cușcă, ziua între două atacuri de somn, noaptea, între două accese de insomnie. Nu se mai interesează de nimic, incapabilă să se concentreze. Abandonează cărțile, discurile, ea, căreia îi plăcea atât de mult să citească și să asculte muzică. Deși a avut întotdeauna mare grijă de felul în care arată, acum se neglijează. Nu-i mai pune

întrebări lui Jeanne-Joy când se întoarce din escapadele ei, tot mai frecvente și mai lungi, nimeni nu știe unde, nici cu cine. Nu se bucură nici măcar atunci când află de reușita lui Paul la examenele din primul an, deși se arătase atât de fericită că el acceptase să urmeze un ciclu de studii universitare înainte, ori poate chiar în loc să bată la poarta unei mănăstiri trapiste și să se călugărească. Abia dacă reacționează când survin acordurile de la Evian, care pun capăt, în sfârșit, celor peste șapte ani de război din Algeria. Bucuria a părăsit-o, a pierdut gustul, sensul bucuriei. Nu cere nimic, nu comentează niciun eveniment, fie că e important sau anodin, nu se plânge, îndură fără să se revolte nenorocirea care a lovit-o. O nenorocire cu sincope și care tot crește – prea mare, prea dură pentru ea, prea epuizantă. Nu mai e capabilă să lupte, îi e lehamite.

Gabriel, îngrijorat, o internează după ce l-a informat pe Paul despre starea mamei sale. Cui altcuiva dintre copiii lui vitregi poate să-i ceară sfat și sprijin? Gemenele au ieșit din joc. Iar sora cea mare, altădată așa de serioasă și de serviabilă, se poartă ca o iresponsabilă; ba, mai rău, contribuie la cufundarea lui Viviane în tristețe.

Paul vine, își vede mama, o recunoaște cu greu. Și-a pierdut energia, autoritatea, strălucirea. O vede pe Jeanne-Joy și o recunoaște și mai greu. Și-a pierdut calmul, amabilitatea, pudoarea. Lui Lili îi spune: „Măcar tu nu te-ai schimbat." Și îi mulțumește pentru asta. Păi, ce calități ar putea ea să piardă? Habar n-are ce virtuți îi atribuie el. Arta de a nu face niciodată valuri, de a sta retrasă, la hotarul dintre culise și scenă, poate?

22

Acum apartamentul este foarte gol şi acest gol îl copleşeşte pe tata. Viviane îi lipseşte, îşi face griji pentru ea. Şi Chantal îi lipseşte, dar ea, fugara, l-a rănit. Şi Christine îi lipseşte, iar lipsa aceasta, cea mai pustiitoare, este irevocabilă. Însă Jeanne-Joy l-a dezamăgit atât de tare, încât îşi doreşte ca ea să plece şi să locuiască în altă parte, prezenţa ei cu intermitenţe a devenit odioasă. Rămâne Lili, unica lui fiică, cea discretă, constantă, mereu-acolo. Poate că s-a obişnuit aşa de mult cu ea, că n-o mai remarcă deloc, este o evidenţă, un câştig sigur.

Într-o seară, când să-i ureze noapte bună tatei, înainte de a merge la culcare, îl găseşte în salon, trântit într-un fotoliu, cu privirea sticloasă, cu braţele atârnate peste rezemătoarea pentru coate. Pe măsuţa joasă, lângă el, e tabla de şah. Toate piesele sunt răvăşite. Nu l-a văzut niciodată beat; înveselit de vin, uneori, ameţit, da, dar beat în aşa hal, niciodată. Ea se gândeşte la

povestea regelui Bilboc, Întâiul și Ultimul cu Acest Nume, care, pentru a-și alunga plictiseala, pentru a-și potoli melancolia, își prepara un ceai cu lacrimi. Aici e vorba de ceai cu whisky.

Lili aude un râset în spatele ei, se întoarce, este Jeanne-Joy. Nu a auzit-o intrând, întotdeauna se întoarce din escapadele ei tiptil ca un dihor. Lili e furioasă că-l vede pe tatăl ei în această stare. Jeanne-Joy rânjește: „Își îneacă suferința, sărmanul. Se plictisește fără femeile lui. Sunt la fel, mama și el, mor de plictiseală fără scumpele lor fiice. Nu-i așa?" Apoi adaugă: „Pentru că tu și cu mine nu suntem la înălțime, n-am fost niciodată. Suntem fiice de rangul doi, figurante, nici măcar dubluri". Și încă o dată încheie cu un „nu-i așa?" care se vrea glumeț, dar e plin de venin. Nu-i lasă lui Lili timp să răspundă, îi cere s-o ajute să adune piesele de șah, apoi să-l ducă pe tata în camera lui. El se prăvălește pe pat. „Culcă-te acum! El doarme deja. Până mâine efectul whisky-ului va trece. Nu-i grav, du-te!" Glasul nu-i mai este ironic, sună neutru, liniștitor. Stinge lumina, ies amândouă din încăpere și se retrag în camerele lor.

Peste noapte Lili se trezește. Geamul de la ușa ei bate ușor în verde. Nu plafoniera din hol luminează așa, lumina ar fi mai vie. Ce se vede provine cu siguranță de la camera tatălui ei. Și-a revenit din beție? Oare se simte rău și are nevoie de ajutor? Ușa camerei este într-adevăr deschisă. Ea se apropie, dar rămâne în prag. Doar o veioză este aprinsă, care împrăștie

o lumină galbenă ca mierea, foarte blândă. Dar tabloul care se înfățișează ochilor lui Lili este lipsit de orice blândețe. Nici violent nu e, nu, doar absurd. Nici frumos, nici urât, ci grotesc. Jeanne-Joy stă pe jumătate întinsă în mijlocul patului, sprijinită cu spatele de perne, într-o poziție care amintește de cea pe care o adoptă când cântă la violoncel – cu genunchii larg desfăcuți, cu brațele cuprinzând instrumentul. Dar este goală și, în chip de violoncel, ține lipit de ea un bărbat, cu capul așezat în scobitura gâtului ei. Acest instrument de carne este tatăl ei. Pielea lui este de un alb mat, cea a lui Jeanne-Joy, de un alb mai lăptos. Lili nu vede decât bucăți din ea – genunchii ridicați, brațele, umărul și sânul stâng, care strălucesc în haloul de lumină. Sânul este mic, dar cu sfârc cărnos, brun-închis, înconjurat de o areolă largă, roșie-violacee. Cealaltă parte a pieptului ei, pântecele, bazinul sunt ascunse, acoperite de corpul masiv al tatălui, care pare mai degrabă prăbușit decât întins peste ea.

Tatăl ei, căzut ca un sac mare de făină, căzut și decăzut, al ei tată-Bilboc, care îi arată fesele. Regele ei nebun care își expune fundul, el, pudicul, respectabilul, întotdeauna cuviincios! Fundul lui albicios, de iepure al zăpezilor. Pe șalele și pe umerii lui ea observă niște urme de lungimi diferite, mov-pal. Asta o șochează la fel de tare ca nuditatea.

Capul lui Jeanne-Joy este ușor dat pe spate, pletele ei șatene, răsfirate pe pernă, în șuvițe răsucite, amintind de brațele unei caracatițe. Chipul îi pare

inexpresiv. Totuși, are ochii mijiți și o vede pe Lili. O vede cu adevărat pe fiica tatălui-sac de făină, sac de whisky, sac de lacrimi, acolo, în fața ei, în tocul ușii, stupefiată. Jeanne-Joy o privește fără să clipească, are ochii pe jumătate închiși, cu pupila fixă, precum cea a motanului Grison când Lili îl zărise ghemuit la picioarele răposatei sale bunici. Dar tatăl ei nu e mort, e doar beat, de whisky, de durere, de tulburare. Îi aude răsuflarea șuierătoare, sonoră, aspră acum, la fel ca cea a lui Jeanne-Joy când cântă.

Ceva scârțâie aici: muziciana nu scoate niciun sunet, mâinile îi sunt inerte, gura, mută, în vreme ce instrumentul respiră anevoie. Inversarea rolurilor, subminarea statutelor, pervertirea ordinii. Un vacarm de tăcere, strident. Un ultraj vizual, insuportabil. Un haos de neînțeles. Scârțâie atât de tare, că Lili se retrage mergând cu spatele, se lovește de peretele holului, aleargă spre camera ei și se baricadează înăuntru, de parcă această caracatiță morocănoasă care a luat înfățișarea lui Jeanne-Joy și tronează în patul părinților ar putea veni s-o prindă, s-o sugrume.

A doua zi tata nu face nicio aluzie la cele întâmplate, anunță doar că se vor muta. Apartamentul a devenit prea mare de-acum și prea bântuit de amintiri. Dorește să-i ofere lui Viviane un loc nou și neutru când va ieși din clinică. O căsuță cu grădină, astfel ea va putea să se plimbe rămânând la adăpost. Anunțul face să-i fugă lui Lili pământul de sub picioare, avea de gând să-i ceară să o înscrie la un pension. Orice,

numai să nu trăiască mai departe pe această plută familială în pericol de naufragiu. Hotărârea i se clatină atunci când el precizează că Jeanne-Joy nu va locui cu ei. Explică, pentru a justifica decizia, că e vremea ca fiica mai mare să-şi asume independenţa, este majoră, are o licenţă în drept şi, în plus, capacitatea de a da lecţii de violoncel, aşa că poate să aibă singură grijă de ea. Şi, adaugă el, prezenţa sa printre ei chiarb nu mai este de dorit, nu-i o susţinere morală pentru Viviane, dimpotrivă.

Îşi aminteşte oare că fiica lui l-a văzut beat în ajun şi că împreună cu Jeanne-Joy l-a dus în pat? Ştie că l-a surprins gol, trântit peste fiica vitregă, în patul conjugal? Se recunoaşte învins de fiica mai mare, atât de multă vreme înţeleaptă, devenită, fără niciun avertisment, răuvoitoare şi nerușinată? A ghicit că Lili vrea şi ea să plece, ca să se protejeze de ei toţi, cum a făcut Chantal într-un scapă-cine-poate brutal, dar sănătos pentru ea? El dă o lovitură decisivă ultimelor ei reţineri când îi spune: „Doar tu ai ştiut să faci faţă dezolării. Eşti puternică, fata mea, sunt mândru de tine. Da, sunt mândru de tine". Şi, spunându-i asta, îi zâmbeşte. Un zâmbet marcat de tristeţe, de confuzie, dar şi de încredere – în ea. În ea, fiica lui, pe care pare în sfârşit s-o descopere.

Aceste cuvinte ar trebui s-o bucure, dar ele vin un pic prea târziu, pe un ton atenuat de epuizare, iar bucuria lui Lili este ca zâmbetul patern, palidă. Un abces de durere amestecată cu dezgust, inflamat de

imagini fixe, s-a format în ea. Acel sân ca laptele aureolat cu violet, sumeţit către capul tatălui ei, acei genunchi ascuţiţi, tăiaţi în marmură albă, înclinaţi spre torsul tatălui ei, strângându-l. Acel spate brăzdat de cicatrice şi acele fese de o jalnică goliciune, oferite privirii ei, înfipte în privirea ei. Acele figurine răvăşite pe tabla de şah, pe masă, pe jos. Pioni negri şi pioni albi doborâţi, ture năruite, cai în debandadă, regi şi nebuni răsturnaţi, regine trântite la pământ. Regine de foc şi de vânt, trecând totul prin foc şi sabie. Şah şi mat, regele e capturat, învins, înlăturat. Mai rămân Bilboc singuraticul, băutor de ceai cu lacrimi de malţ pur, care bâiguie de ruşine şi de afecţiune, şi ea, fiica vitează, încă în picioare – poate tocmai pentru că a fost mereu afară din joc. Va servi drept cârjă dublă, pentru tatăl ei şi pentru Viviane, în căsuţa cu grădină împrejumuită? Până când va îndura asaltul vânturilor bora?

Tatăl îi aşteaptă reacţia, asentimentul ei vesel. Are nevoie de încurajare. Ei îi vine să strige „Nu, nu şi nu!", să urle „La naiba! M-am săturat de dramele voastre, m-am săturat de nenorocire, m-am săturat de voi toţi. Vreau să plec, să plec, să plec!..." Dar nu reuşeşte. Întreabă: „Unde e casa? În oraş sau în afară?" Depune armele înainte de a le fi învârtit deasupra capului, învinsă nu de Dioscur, ci de Bilboc pe veci Întâiul şi Ultimul cu Acest Nume.

23

Când și când Jeanne-Joy trece pe la casa unde s-au mutat ei, tata, Viviane și Lili. Și-a găsit o slujbă la un cabinet de avocatură și și-a închiriat o garsonieră în oraș. Chiar dacă nu și-a recăpătat cumpătarea și amabilitatea de odinioară, pare liniștită. În timpul vizitelor se arată mai puțin agresivă, doar distantă, un pic trufașă. Nu povestește nimic despre viața ei sau aproape nimic și nu invită pe nimeni la ea acasă. Ei nu-i știu nici măcar adresa.

Într-o bună zi vizitele încetează. Mama ei, îngrijorată, încearcă să ia legătura cu ea, dar Jeanne-Joy se eschivează. Până la urmă, trimite un mesaj, spunând că are nevoie să fie singură mai mul timp, să se apuce din nou, serios, de violoncel, are de gând să se prezinte la audiții, vocația ei este muzica, nu dreptul. Scrisoarea este destul de haotică și nebuloasă. Dar îi asigură că va relua curând legătura cu familia. Săptămânile trec, numeroase. Un telefon pune capăt așteptării tulburi, impuse de ea, un telefon de la secția de maternitate

a spitalului din oraș. Informația oferită este laconică: Jeanne-Joy Matesco a adus pe lume o fetiță, nașterea a decurs bine, mama este sănătoasă, dar există o problemă și i se cere lui Viviane să meargă acolo. Când a sosit la maternitate, tânăra femeie a dat doar acest număr de telefon, în caz de urgență. Tatăl este absent, Lili o însoțește pe Viviane, amândouă la fel de stupefiate.

Un medic o poftește pe mamă în biroul său, Lili este rugată să aștepte pe coridor cât durează discuția. Amestecul de mirosuri fade și persistente propriu spitalelor îi răscolește stomacul, dar mai ales memoria. În valuri lente și tot mai puternice, îi vin în minte orele de așteptare goală aproape de Christine; aproape, departe de Christine moartă. Christine cu fruntea bandajată, cu fața mai subțire și mai ascuțită ca niciodată, cu brațele țepene pe lângă corp. Christine, atât de mică în sicriul capitonat cu alb-ivoriu. Aplicarea sigiliului de ceară roșie pe capacul bătut minuțios în cuie. Coborârea sicriului în cavoul nou, vântul călduț jucându-se pe fețele lor plânse, mâinile de pământ aruncate cu un sunet moale pe capacul dispărând treptat, apoi îngrămădirea florilor care s-au ofilit aproape numaidecât. S-a întâmplat acum mai bine de un an, s-a întâmplat ieri, se întâmplă chiar acum, și Lili strânge din dinți ca să-și înăbușe lacrimile pe care le simte, cu intermitențe, gata să se reverse.

Zărește silueta înaltă a tatălui ei ieșind din lift, în capătul coridorului. Imaginea lui e neclară în ochii ei încețoșați. El ezită în ce direcție s-o ia, văzând

labirintul de coridoare ce i se întinde în față. Ea se desprinde de peretele de care se sprijină și pornește spre el. Până să se apropie, ochii i se usucă, inima la fel, o furie rece înlocuiește durerea și alungă lacrimile. El e tatăl copilului? Această bruscă bănuială îi trezește în suflet revolta. „Jeanne-Joy a născut o fetiță. Tu ești...?" Cuvintele i se înțepenesc în gât, nu-și poate termina fraza. Tatăl ghicește suspiciunea fiicei sale, îi simte amărăciunea. Așa că, privind-o drept în ochi, aproape zâmbind, îi spune: „Haide, Lili, ce-ți închipui?" Apoi, cu o brutalitate calmă, complet neobișnuită la el, adaugă: „Să știi, fata mea, că un bărbat beat nu-i bun de nimic, mai ales cu o femeie care se invită în patul lui, dar nu-i inspiră nicio dorință." Atâta tot, dar suficient pentru a-i atenua neîncrederea. Totuși, ea se teme să nu descopere un bebeluș cu părul de culoare arămie.

Copila este drăguță. Este brunetă, nici urmă de reflexe roșcate. Are chipul liniștit, trăsături delicate și o piele atât de fină, că pare translucidă. Ar trebui să o cheme Sophie. Ar trebui, fiindcă Jeanne-Joy i-a indicat acest prenume moașei în ajunul nașterii, dar nu l-a confirmat. „Sophie, dacă e fată", a spus ea, „Felix, dacă e băiat." Sophie, ca înțelepciunea pierdută de „fiică mare și înțeleaptă"? Iar Felix, ca un omagiu adus lui Mendelssohn, unul dintre compozitorii ei preferați, sau în onoarea unui bărbat pe care l-a iubit, pe care îl iubește, tatăl copilului, poate? Cum să afle? Jeanne-Joy n-a mai rostit niciun cuvânt după ce și-a văzut

pruncul, a scos doar un „nu!" gutural, pe care l-a repetat în *crescendo* până i s-a tăiat răsuflarea. A respins bebelușul și a întors cu încăpățânare capul, ca să nu-l mai vadă, și-a încrucișat brațele peste piept pentru a se proteja de orice tentativă de agresiune din partea sugarului și până seara a rămas așa, într-o stare de buimăceală, de refuz. Apoi, în timpul nopții, înșelând vigilența infirmierelor, a fugit din spital.

Figura fetiței este, cu siguranță, foarte grațioasă, însă corpul e neterminat, ciuntit de cele patru membre. Mâinile se articulează direct de trunchi, labele picioarelor sunt legate de acesta prin niște embrioni de coapse, dar atât de scurte, că par ridicole. Nu are brațe, nici picioare, doar aripioare și palme în miniatură. Ai zice că e un bebeluș-focă; de altfel, cuvântul ce-i denumește pe copiii suferind de diformitatea ce-o afectează pe Sophie derivă de la numele acestui animal: *focomelie.* Sophie este o fetiță focomelică. Cuvânt mai degrabă plăcut urechii, totuși. Lili aude și alte cuvinte bizare în această zi, printre care *thalidomid,* un calmant, și *antiemetic cu efecte teratogene la femeile însărcinate.* Medicul nu înțelege cum a putut Jeanne-Joy să-și procure acest medicament, care este retras de la vânzare de mai bine de un an și care, pe deasupra, n-a fost niciodată sau aproape niciodată prescris în Franța. Însă nimeni nu poate răspunde la întrebare, familia ei nu știa că este însărcinată, n-a pomenit niciodată de asta și a avut grijă să dispară înainte ca sarcina să devină vizibilă. Voia să-i facă o surpriză mamei, să sosească

pe neașteptate într-o dimineață, cu pruncul în brațe, cu aerul că spune „Iată, e rândul meu, și eu sunt mamă, admiră-mi minunăția"? A dezvoltat o asemenea artă a secretului, a minciunii, a confuziei voite și a eschivării, că nu știi ce să mai crezi. S-o fi dus în Belgia sau în Germania anul trecut, o fi cumpărat de acolo acest sedativ considerat inofensiv, dar eficient împotriva crizelor de angoasă, l-o fi folosit iar ca să scape, de astă dată, de grețurile începutului de sarcină, neștiind că e nociv? Și poate acum o fi plecat să caute adăpost în afara Franței? Viviane se străduiește să înțeleagă, construiește ipoteze, o urmărește pe Jeanne-Joy înapoi în timp, dar și în prezent și în viitorul imediat, pentru a încerca s-o însoțească în meandrele, în rătăcirile ei.

Când o vede pe nou-născută, Lili se trage înapoi, iar Gabriel, oricât de agnostic inveterat ar fi el, nu se poate împiedica să pronunțe, cu glas stins: „Oh, Doamne!..." Viviane o privește îndelung, fără să dea nici cel mai mic semn de emoție sau de repulsie. O cercetează atent, încruntându-se. Într-un final, întinde o mână spre micuță, cu aceeași delicatețe pe care-o arătase lângă chipul mort al lui Christine, dar de data asta nu-și retrage mâna. O întinde și pe cealaltă și, cu grijă, o ridică pe fetiță, o strânge la piept, iar capul copilului se sprijină de scobitura gâtului ei. Și amândouă zâmbesc; schița timidă a unui zâmbet.

24

Sophie Jeanne Matesco, acesta e numele nou-venitei, confirmat și completat de Viviane, care o ia în grija ei, așteptând întoarcerea extraordinarei sale fiice. Căci se va întoarce, nu are nicio îndoială. Viviane a cunoscut tentația abandonului când a născut o copilă fără tată, care, pe deasupra, îi amenința și cariera de manechin. De altfel, în primii trei ani, o lăsase pe Jeanne-Joy la o doică, la țară. După ce îl născuse pe Paul, își recuperase fiica, pentru ca ambii copii să crească împreună în casa ei, sub supravegherea unei alte doici. Când veniseră pe lume gemenele, părăsise Parisul și lumea manechinelor ca să se instaleze în provincie cu Georges-Édouard Falaize și familia lui mărită.

Toată puterea de convingere folosită de Gabriel pentru a o determina pe Viviane să nu se ocupe de un copil cu un handicap atât de grav dă greș. Sophie necesită atenție și îngrijiri constante, pe care Viviane, predispusă la crize subite de somn, nu va putea să și le asume, acestea riscând chiar să-i agraveze boala

narcoleptică. Nimic mai fals. Se întâmplă tocmai pe dos. Împinsă de un sentiment al datoriei pe cât de tenace, pe atât de confuz, Viviane pare să-şi adune toată energia pierdută, risipită în ea, şi respinge atacurile toropelii pe care le îndură de luni întregi. Reuşeşte să se descurce. Se dedică fetiţei infirme cum nu a făcut-o cu niciunul dintre copiii ei. Sophie este *copilul* absolut, căci este lipsită definitiv de autonomie, de apărare. Şi fără prea mare viitor; pe lângă diformitatea membrelor, suferă de alte malformaţii, interne, printre care una la inimă. Speranţa de viaţă a lui Sophie este foarte mică, în cel mai bun caz câţiva ani, după părerea medicilor. Viviane a înţeles perfect diagnosticul care-o condamnă, nu speră într-un miracol, se angajează doar să-i ofere maximum de bucurie, de blândeţe copilei nedreptăţite de soartă. Dacă zilele îi sunt numărate, măcar fiecare dintre ele să fie o mică eternitate. Vrea să alunge nenorocirea care s-a abătut cu lovituri grăbite asupra lor, a ei şi a fiicelor sale, s-o stăpânească, astfel încât ea să n-o mai ia pe nepregătite.

Casa din foburg, pe care tatăl a ales-o ca să-i ofere lui Viviane un adăpost tihnit, o primeşte pe această musafiră neaşteptată. Din coşuleţul ei, cu tăcerea gângurită şi cu neputinţa ei, bulversează totul în jur. Familia în destrămare se reorganizează. Paul se reorientează, abandonând economia şi arta gestiunii pentru cea a teatrului şi a pantomimei. Dacă va fi să intre vreodată într-o mănăstire, nu va ocupa funcţia de econom al comunităţii, ci pe cea de fratele Pierrot,

părintele Arlechin sau don Paiață. Cum să rămâi serios cu un Dumnezeu care este atât de puțin serios, care le lasă pe creaturile sale să fie victimele unor fantezii atât de halucinante? spune el când o vede pe Sophie prima dată. Și, mai ales, cum să rămâi credincios în fața absurdității, a cruzimii care schimonosesc atât de des viața? Asta Paul n-o rostește ca atare, dar o simte ca pe o provocare necruțătoare adusă credinței sale.

Când Chantal, întoarsă în Franța să-și petreacă vacanța, după mai bine de doi ani de absență, își descoperă nepoata, nu face decât o remarcă – copilul are ochii lui Christine, negri ca jaisul, răzători. Nu adaugă alte comentarii, nici despre Sophie, nici despre Jeanne-Joy, care a fugit. Ea însăși a dezertat, alungată de durere, și nu regretă. Fiecare să-și salveze cum poate viața, sufletul, rațiunea. I-a fost de folos îndepărtarea de familie pe care a ales-o, pare liniștită. Și-a pierdut agresivitatea, nu mai emite judecăți tranșante, duritatea i s-a interiorizat, s-a întors spre ea însăși, iar frumusețea i-a devenit mai simplă, austeră aproape. Vrea să se dedice dansului. Nu plănuiește să revină în Franța, are de gând să plece să studieze în Statele Unite. Pentru ea, ruptura este consumată, ruptura de copilărie, de familia maternă, de țara ei; este prețul pe care-l plătește ca să trăiască relativ în pace cu ea însăși. E și prețul pe care i-l impune mamei sale, tuturor – o distanțare delicată, o afecțiune dozată, o indiferență politicoasă. Pentru Viviane, nu poate exista nici urmă de delicatețe în această renegare nemărturisită, dar nu spune nimic, știe că orice critică, orice lamentare n-ar face decât s-o

îndepărteze pe Chantal şi mai mult, îşi dă seama că nu dintr-o preferinţă pentru tatăl ei, pentru cea de-a doua familie şi pentru Noua Zeelandă se poartă astfel, ci ca să se protejeze. Chantal nu-şi supune doar corpul asprei discipline a dansului, ci îşi deprinde şi sentimentele cu exerciţiul detaşării, îşi instruieşte inima să nu iubească decât în surdină, adică numai *moderato.*

25

Este acea oră indecisă când ziua se pregătește să scadă. Lili se întoarce de la liceu și traversează un pod care trece peste o veche cale ferată. Soarele a dispărut de la orizontul care se înnegurează treptat și bate în indigo. Lumina pare să se fi tasat aproape de pământ, într-o masă de foc care întunecă albastrul cerului și-i întețește strălucirea deopotrivă. În depărtare șuvoaie din această lumină în reflux zăbovesc pe șinele care capătă în locul respectiv o strălucire de aur alb. Lili se sprijină în coate de parapet. Albastrul devine tot mai intens și întunecat, iar dâra de soare de pe șine, mai luminoasă, precum siajul albicios al unei nave pe apă. „E frumos, nu-i așa?" Glasul care tocmai a vorbit cu tonul calm al unei constatări este foarte aproape. Lili se întoarce, în spate e una dintre elevele din clasa ei, pe nume Blandine. Cu o înfățișare oarecare, un pic ursuză și cu un nivel școlar mediu, nu atrage atenția nimănui. E prima oară când intră în vorbă cu Lili.

Fata se apleacă spre parapet, își încrucișează brațele pe balustradă și-și sprijină bărbia de încheietura mâinii. „E aceeași magie ca la teatru", spune ea. Lili nu înțelege comparația, ea hoinărește într-un alt joc de imagini – în siajul alb al unui vapor sau în dârele lungi de bale lucioase, lăsate de melci pe iarbă. Însă cealaltă nu vorbește de șine, se referă la cer, acea bucată mare albastru-închis, scoasă în evidență acum de o rază verde-jad. „Tu ce crezi?" o chestionează ea fără să-și schimbe poziția, „cortina se ridică sau cade? În fiecare seară, îmi pun aceeași întrebare. Ce se petrece dincolo de acest albastru care bate în negru, ce se joacă oare acolo? Visele noastre? Adevărata viață?" Ce se joacă acolo? Nimic, nimic altceva decât vâltori de tenebre și de foc, ciocniri și explozii de stele în depărtări, la fel ca aici, pe pământ, în minți și în inimi, dar la scară mult mai mare, cu o putere extraordinară, asta crede Lili. Dar se mulțumește să răspundă: „Nu știu."

Merg o clipă una lângă alta, până când drumurile li se despart. Fata vorbește mult, Lili, foarte puțin, dar amândouă au sentimentul că se înțeleg din două-trei vorbe. Blandine devine prima ei prietenă adevărată și prima persoană căreia îi cere să-i spună pe numele său legal, Barbara, mereu trecut sub tăcere, ignorat de cei apropiați, chiar și la liceu, căci e respins de tatăl ei, care se încăpățânează să-i zică Liliane.

26

Sophie observă tot, în permanență, obiecte și persoane, cu egală intensitate. Râde adesea, nu plânge aproape niciodată; râsul ei are sonoritatea unui *carilon*[1]. Învață să vorbească devreme, ca pentru a compensa cvasiimposibilitatea de a merge sau chiar de a sta în picioare. Vorbește într-un mod nostim, atât prin intonația delicată a glasului său peltic, cât și prin cuvintele, apoi prin frazele pe care le rostește.

Îi plac florile, poate să contemple cu orele un buchet. O vază goală îi trezește neliniștea, spune că vazei îi este foame, că va cădea de tristețe și se va sparge, dacă e lăsată fără flori. Unele o încântă mai mult decât altele, anemonele, irișii, gălbenelele și trandafirii din soiurile clasice. Pentru ea, petalele anemonelor sunt degete rotunde dispuse de jur împrejurul unei palme negre sau galbene, cele ale trandafirilor

[1] Instrument muzical la care se pot executa melodii cu ajutorul unor clopote sau al unor lamele acordate la anumite tonuri (n. tr.).

sunt pleoape, cele ale irişilor, limbi albastre şi mov fiindcă au lins cerul, iar ale gălbenelelor, urechiuşe atente la soare. Se simte una cu florile care, la fel ca ea, nu au mobilitate şi n-au nicio influenţă asupra lumii; corpuri fără putere, de o vulnerabilitate totală, cărora li s-a hărăzit o minusculă şi efemeră şedere pe pământ şi lăsate la discreţia elementelor naturii, a animalelor, a oamenilor. Are discuţii tainice cu florile, atât cu cele din buchete, cât şi cu cele din grădină, cu voce atât de reţinută, încât nimeni nu reuşeşte să audă ce le şopteşte.

Privirea cu care-i scrutează pe cei din jur poate uneori, în candoarea şi sinceritatea ei extreme, să devină arzătoare, pare să răzbată până în adâncul fiecăruia, să-l cheme în mijlocul umbrelor sale, să-l întrebe ce face cu viaţa lui şi dacă are un răspuns pentru motivul diformităţii ei, a singurătăţii ei de copil pisciform, eşuat pe un pământ al oamenilor unde nu-şi va afla în veci locul. Nu există nici tânguire, nici reproş în privirea sa, nu există mânie şi niciun fel de sfidare, doar o interogare intensă şi chinuitoare. Da, se gândeşte Lili de multe ori, privirea ei este cea a lui Christine care continuă să-i strige, să aştepte de la ei un semn, un răspuns la chinul ei de tânără moartă. Şi în unele zile, în faţa acestei priviri de culoarea nopţii fără lună şi stele, de o strălucire intensă, se simte cuprinsă de frig, de durere, ca şi de iubire nebună pentru copilul cu trupul şi viitorul schilodit, iar cauza propriei prezenţe pe lume şi cea a fiecărui om, apare din

nou intactă, abruptă. Nu-l convoacă pe Dumnezeu la bara acuzaților, nici la cea a avocaților, nici la cea a victimei sau măcar ca simplu martor, n-are nici vreo atracție, nici vreo repulsie aparte pentru ideea de Dumnzeu, doar că această idee nu-i vine în minte. Dacă e un dar credința, atunci, ei nu i-a fost dat.

Gabriel nu atinge niciodată copilul, îi evită prezența și mai ales privirea care îl face să se simtă stânjenit. Poate că nu suportă să vadă asemănarea dintre chipul micuței și cel al lui Christine, asemănare ce se accentuează când Sophie se uită la un buchet, căci, în astfel de momente, se concentrează la fel de tare ca Christine în timpul unei partide de șah, iar el se străduiește s-o ignore pe intrusă de teama că se va ataşa de ea și va suferi când ea va ajunge la capătul scurtei ei existențe. Poate că e vorba de o altă teamă, mai confuză, de o respingere a lui Jeanne-Joy prin intemediul acestui copil cu origine incertă sau de teama ca devotamentul excesiv al lui Viviane față de micuță să nu le pună în pericol viața de cuplu, și așa destul de zdruncinată de moartea lui Christine, de îndepărtarea lui Chantal și de nebuniile lui Jeanne-Joy.

27

Este rândul lui Lili să se despartă de casă, de oraşul în care s-a născut şi a trăit permanent, de familia devenită tot mai restrânsă şi instabilă. Pleacă la Paris, unde se înscrie la cursuri de gemologie. A făcut această alegere nu atât din pasiune pentru mineralele şi pietrele preţioase, cât pentru a o urma pe Blandine, care a avut ideea. Împart amândouă o cameră într-un cămin studenţesc. Lili regăseşte o veche obişnuinţă, care i s-a părut apăsătoare multă vreme, dar căreia i-a dus apoi dorul, cea a camerei comune. Cu Blandine, nu există rivalitate, nici conflicte, ele două se completează, una vorbeşte mult, alta puţin, îndrăzneaţa o stimulează pe reţinută, cea reţinută o temperează pe îndrăzneaţă.

De-acum înainte se prezintă noilor sale cunoştinţe ca Barbara. Barbara Bérégance. Are dreptul, e prenumele ei, înscris ca atare în actele de identitate, aşa a numit-o mama ei, e singurul dar pe care i l-a făcut, odată cu viaţa. Îl poartă ca pe o chemare către fugară, necunoscuta contopită cu apele Mediteranei şi

deopotrivă ca o evocare a timpului când ei doi, tata și mama, s-au iubit, fiindcă, oricum, trebuie să se fi iubit înainte de despărțire, și mama l-a iubit, măcar un pic, la început.

Barbara. Împodobită cu acest prenume pășește în viața amoroasă. *Un bărbat sub un portic se adăpostea Și ți-a strigat numele Barbara Și tu ai alergat spre el prin ploaie Șiroind de apă radioasă înflorind Și te-ai aruncat în brațele lui Amintește-ți de asta Barbara...*[1] Barbara, prenumele ei de îndrăgostită în brațele lui Guillaume. De câțiva ani, o femeie a pus în lumină aceste trei silabe înzestrate cu un A, o femeie-pian cu alură de cală înaltă și neagră. Nu de la Jacques Prévert a împrumutat cântăreața numele de scenă, ci de la o bunică venită din Rusia, Varvara Brodski, și l-a vopsit în negru, inspirată, poate, de un alt poet, Rimbaud, care califică vocala *A* drept *golf de umbră, chingă păroasă-ntunecată A mușteloor lipite de-un hoit, jur-împrejur*[2]. Barbara, cuvânt frumos, punctat de trei golfuri de umbră și cerneală, străpuns de prăpăstii de noapte scânteietoare, din adâncul cărora se înalță cântece blânde ca niște ploi mărunte de vară, crude în melancolia, în luciditatea și în limpezimea lor. „Barbara, la fel ce pe cântăreață?" e întrebată uneori când își spune numele, iar ea încuviințează surâzând, mândră de omonimie.

---

[1] Versuri din poezia *Barbara*, scrisă de Jacques Prévert (n. tr.).

[2] Arthur Rimbaud, *Scrieri alese*, trad. de Petre Solomon, Editura pentru Literatură Universală, București, 1968 (n. tr.).

Într-o seară Guillaume o invită la un spectacol al cântăreței care evoluează într-un cabaret. O vede de aproape pe femeia-cală purpurie-neagră, cu părul tuns scurt, cu ochi mari, întunecați și strălucitori, fardați ca ai unei regine-faraon, o privește, o ascultă din ce în ce mai atentă, este sedusă de frumusețea ei aparte, de vocea care curge, cristalină, puțintel pițigăiată, și brusc se gândește la Christine. *Soseşte de departe Vine dintr-odată Şi-a purtat din ţărm în ţărm Mutra ingrată...* Oare dacă n-ar fi murit așa de tânără, Christine ar fi semănat cu această femeie în negru major, cu trăsături ascuțite, cu voce atât de frumos timbrată? *...Dar sub pleoape sunt lacrimi Pentru ziua ce moare, pentru ziua ce vine...* Pe scenă Barbara cântăreața, care povestește despre iubiri pe fugă, așteptări nesfârșite, dorințe și visuri, despre bucurii trecătoare și melancolii cu sclipiri de umor. În sală Barbara cea care ascultă, tulburată, pierdută între trecut și prezent.

După spectacol nu se întoarce în camera ei, merge cu Guillaume și-și petrece cu el prima noapte de dragoste. *...Şi-n zori când te trezeşti Nu-i mai nimic Însă acolo e, Cu mirare, în scobitura şalelor, o găseşti.*

28

Sophie, copilul absolut, nostimul înger focomelic, venit să-i aducă fiecăruia din familia sa veşti obscure despre sine însuşi, ajunge la vârsta de patru ani. Moare aşa cum a trăit, discret, cu ochii larg deschişi, oceli negri cu privirea în suspensie. Viviane o îmbracă doar cu flori în sicriul foarte mic şi atât de uşor, în care o culcă şi care va fi depus în cavoul unde odihneşte Christine. Anemone, trandafiri cu pleoape diafane, irişi impregnaţi cu albastru şi violet, gălbenele aurii ca soarele.

Pe cât de tare i-a zguduit moartea lui Christine, luându-i pe nepregătite, pe atât de lent s-a anunţat moartea lui Sophie. Dar indiferent că se iveşte fără vreun semn prevestitor sau că vine cu paşi mărunţi, orice doliu provoacă fisuri care nu mai contenesc să se strecoare pe sub piele şi să întrerupă şirul gândurilor, cuprinse brusc de accese de stupiditate.

Sunt puţini la înmormântare. În afară de familie şi de câţiva medici, nimeni nu l-a cunoscut pe copil.

Lipseşte Chantal, care tocmai şi-a încheiat strălucit studiile într-o şcoală de dans din Auckland şi a obţinut imediat o bursă ca să-şi desăvârşească formarea la Juilliard School din New York. În schimb, Jeanne-Joy e aici, apărând pentru prima oară după fuga ei panicată. A păstrat legătura cu mama ei, i-a telefonat regulat, interesându-se de la distanţă de starea copilului, însă Viviane nu suflase o vorbă.

Aşadar, e aici, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat, ca şi când n-ar fi dispărut în noaptea de după naştere şi nu şi-ar fi abandonat pruncul, impunându-i propriei sale mame să-l vegheze şi să-l îngrijească, deşi aceasta nu părea pe atunci să aibă puterea de a suporta o asemenea sarcină. Parcă s-ar fi mulţumit să aducă pe lume un trup micuţ, neîmplinit şi suferind, apoi să-l îngroape; nimic altceva între aceste două momente.

Când o vede intrând în cimitir, Gabriel încremeneşte o clipă, surprins, apoi furia creşte în el, o furie pură, care-i paralizează muşchii feţei. Se îndreaptă spre ea cu paşi mari şi o apucă de braţ ca s-o gonească din acest loc unde nu este demnă să se arate. Dar Paul ajunge primul la gardul de fier forjat, se caţără dintr-o săritură până la jumătatea lui şi, agăţându-se cu o mână de grilaj, cu cealaltă scoate din haină o bilă portocalie pe care şi-o aşază în mijlocul feţei. E nasul lui de clovn, mereu în fundul buzunarului, gata să facă paradă; îl folosea adesea cu Sophie. Are nasuri de diverse culori, roşii, galbene, mov, roz. Acum s-a nimerit unul portocaliu. Îşi roteşte braţul liber în aer, prefăcându-se că

mânuiește o sabie, luându-și aerul unui matador gata să aplice lovitura mortală taurului. Sare pe pământ și, pe jumătate ghemuit, se învârtește pe loc, scoțând strigăte de maimuță speriată. Gabriel îi dă drumul lui Jeanne-Joy, ridică din umeri și iese din cimitir fără să spună un cuvânt. Merge repede, e furios. Lili aleargă după el. Ei doi nu asistă la înhumare.

A doua zi, devreme, Lili se întoarce la cimitir pe bicicletă, singură. Nu-ți iei rămas-bun de la morți plecând înainte ca ei să fie coborâți în pământ, vrea să se reculeagă o clipă în fața mormântului lui Sophie și al lui Christine. Sophie a fost un vlăstar trimis de Christine, pe care l-a chemat înapoi lângă ea? Oare morții depuși în același cavou intră în contact, fac cunoștință, stabilesc înțelegeri în liniștea pământului? Are atâtea întrebări, dar nu găsește cuvinte să le formuleze, gândurile i se destramă ca fumul împrăștiat de vânt.

Mergând pe aleea principală, aude muzică. E preludiul la *Suita pentru violoncel nr. 4* de Bach. Jeanne-Joy, așezată în fața mormântului acoperit de flori, cântă pentru fiica necunoscută și pentru sora ei. Cântă în ceața ce plutește și muzica ei e și umbră, și lumină. Lili se apropie cât mai discret și cât de mult poate. Din locul de observație o vede pe trei sferturi. Vede cum îi tremură șuvițele de păr pe frunte, pe tâmple. Jeanne-Joy cântă în vântul umed, care miroase a pământ, a scoarță, a piatră udă, iar muzica ei este vânt, are iz de frig și de frunze descompuse.

Trece la preludiul *Suitei nr. 5* fără să facă aproape deloc pauză. Îşi ţine spatele foarte drept, iar capul înclinat în faţă descrie încet, când şi când, un semicerc, se lasă pe spate, apoi revine lent la loc. Cântă cu pleoapele coborâte, iar muzica are culoarea ochilor ei căprui-aurii, ochii ei atât de concentraţi în ascultare, încât se confundă cu auzul. Cum ajunge la ultima măsură, atacă preludiul *Suitei nr. 6.* Unele fraze muzicale evocă dialogul pe care o voce unică ar încerca să-l stabilească înlăuntrul ei, cu cea mai profundă parte a sa; o voce polifonică vorbindu-şi pe diverse tonuri, grave, aspre, încetând să vorbească pentru a restabili legătura cu ecourile cărora le dă naştere pe măsură ce înaintează într-o spirală tremurândă. O voce care contopeşte timpuri şi spaţii diferite şi totuşi intime, care îmbină ca într-o ţesătură depărtarea şi apropierea, efemerul şi eternul. Jeanne-Joy cântă în singurătatea doliului ei, atins de dezonoarea de a fi dat greş. Cântă pentru copilul ei, pentru a încerca să-i spună prin sunete ce n-ar şti să-i spună prin cuvinte, iar muzica este o rugăciune simplă, o chemare aprigă şi obsedantă şi un adio. Îşi cântă singurătatea, cântă singurătatea lui Sophie, a lui Christine, dar şi pe cea a mamei sale, a fiecăruia, le înşiră, le deşiră de-a lungul a şase preludii.

Lili părăseşte cimitirul înainte ca Jeanne-Joy să plece. Afară aşteaptă un taxi, parcat pe acostamentul străzii; nu-l remarcase la venire. Şoferul citeşte un ziar pe care l-a întins peste volan, fumul ţigării sale iese în rotocoale pe geam. Mirosul de tutun brun îi aminteşte

de Guillaume, se suprapune peste cel al pământului și al frunzișului umed, de care se simte impregnată. Se suie pe bicicletă și o șterge de-acolo. Pedalează multă vreme, descrie cercuri largi în jurul casei, neputându-se hotărî să intre, i-ar plăcea să se fi întors deja la Paris, să-l fi regăsit pe Guillaume. Aude în minte muzica lui Bach, suitele se combină unele cu altele, se întrepătrund frizând cacofonia, iar prenumele sale distonează în crescendo, Barbara, tot numai *R* și *A*, în care zumzăie albine sonore, Lili, cu a sa fluiditate de *L* și de *I*, unde tremură efemeride diafane.

29

Când împlinește douăzeci de ani, tatăl ei o invită la restaurant. Poartă colierul pe care el tocmai i l-a dăruit, cu două șiruri de perle de apă dulce, negre, cu reflexe albăstrii, celadon, violet, verde-absint, mov și bronz-deschis. Un colier cameleon care împrumută, cu finețe, toate culorile din jur. E ultima bijuterie moștenită de la Nati, pe celelalte i le-a dat treptat, începând de la 17 ani, cu ocazia zilelor ei de naștere și a reușitelor la examene. Lili trebuie să merite, într-un fel sau altul, chiar și ce îi revine de drept. „Nimic nu ni se cuvine de la sine", îi amintește adesea tatăl ei. Ultima bijuterie și cea mai frumoasă. Dar se simte stânjenită, împodobită așa, stând față-n față cu tatăl ei într-un restaurant prea elegant pentru gustul ei. Mângâie perlele cu vârful degetelor, atingerea lor e foarte plăcută.

În seara aceasta, pentru prima dată, el îi vorbește îndelung despre Fanny, mama ei, și despre el și, prin extensie, un pic și despre ea însăși. Sigur credea că

douăzeci de ani e vârsta potrivită ca fiica lui să afle, în sfârșit, faptele petrecute înaintea nașterii ei. Fanny avea nouăsprezece ani când s-au căsătorit, el, douăzeci și opt. Războiul i-a despărțit curând. Înrolat voluntar, el a căzut prizonier la câteva săptămâni după ce a pus mâna pe armă și a fost trimis într-un lagăr de concentrare din nordul Germaniei. După o încercare de evadare eșuată din cauza unei trădări, l-au transferat într-un alt lagăr, în Prusia răsăriteană. Și, fiindcă încercase pentru a doua oară, în van, să evadeze, a fost bătut cu o sălbăticie care o să-i taie cheful de a mai fugi, bătut până la sânge. La auzul acestor cuvinte, Lili își amintește urmele vinețiii care-i brăzdează spatele, de la șale până la umeri, și i se face greață. Ca să-și abată gândurile, îl întreabă dacă a aflat cine a fost turnătorul. „Da, un anume Barbara. Jean-Bénigne Barbara. Un prizonier din lagăr. Un ticălos de joasă speță." Auzind numele, ea simte cum i se împurpurează obrajii, apoi pălesc. Spune doar: „Ah, înțeleg...", și adaugă după o clipă: „Dar, atunci, de ce a ales mama prenumele ăsta?" „Nu știa, nu i-am povestit în amănunt toate cele întâmplate, tot ce-am trăit acolo, în lagăre. Ea a avut o fantezie de moment când a descoperit poemul intitulat *Barbara*, într-un volum de Jacques Prévert care tocmai apăruse. Îl știi sigur, toată lumea îl știe acum." Și începe să recite poemul. *Amintește-ți Barbara Ploua necontenit peste Brest în ziua aceea Și tu mergeai zâmbitoare Înflorind radioasă șiroind de apă Prin ploaie Amintește-ți Barbara Ploua necontenit peste Brest Și te-am întâlnit pe strada Siam Zâmbeai...* Nu, ea nu zâmbește

deloc, regele ei Bilboc i-a stricat aniversarea fără să bage de seamă. Își continuă povestea. Cu două zile înaintea nașterii a trebuit să plece în grabă, chemat de Nati; tatăl lui trăgea să moară. Fanny a născut în lipsa lui și a declarat copilul la starea civilă fără a ține cont de prenumele asupra căruia căzuseră amândoi de acord, Liliane, dacă era fată, Vincent, dacă era băiat. Când s-a întors, s-a pomenit în fața faptului împlinit. „Măcar de-ar fi citit Dante, Petrarca sau Ronsard, în loc de Prévert, când era însărcinată, te-ai fi numit poate Beatrice, Laura sau Hélène. Dar ar fi fost în stare să facă o pasiune pentru Cassandra..." Totuși, nu din cauza acestui diferend în privința numelui plecase mama ei, Lili vrea să știe motivul acestei plecări. „E greu", oftează tatăl ei. „Greu de explicat, de rezumat... În cei cinci ani ai mei de prizonierat ne-am schimbat și unul, și altul, fiecare în felul lui. Eu tânjeam după liniște, ea, după o viață mai boemă. Viața de cuplu nu-i mai plăcea. Ne-am gândit că un copil ne-ar apropia. S-a întâmplat exact invers. Nu i s-a trezit niciun fel de dragoste maternă, ci mai degrabă, cum să spun?... o repulsie maternă... Repulsie!" Cuvântul, în violența lui, o consternează.

Aversiune, asta-i tot ce-a știut ea să-i inspire mamei sale din capul locului. Acum n-o mai încearcă o senzație de greață, la această masă delicat aranjată, cu față de masă albă, veselă rafinată și un buchet de flori, ci o arsură interioară; cuvântul „repulsie" îi pare un acid care i se scurge pe esofag. Își dă seama tatăl ei ce este pe cale să-i povestească, în grija lui de a clarifica

lucrurile, considerând că de-acum ea are vârsta potrivită pentru a ști tot? Oare există o vârstă potrivită ca să auzi că ai fost de la bun început o sursă de dezgust pentru propria ta mamă? Sabotarea mesei de aniversare devine tot mai gravă.

„Repulsie ca a lui Jeanne-Joy când a văzut-o pe Sophie?" Întrebarea ei, pusă pe un ton fals relaxat, îl tulbură. „Nicidecum. Nu tu, așa cum erai, ai speriat-o. Ci angajamentul pe care-l presupune condiția de mamă. Faptul de a fi adus un copil pe lume și răspunderea pe care trebuia să și-o asume au panicat-o. Cu toate astea, a încercat să-și îndeplinească rolul. La început a avut grijă de tine, dar treptat a simțit că rolul de mamă nu i se potrivea, că nu se va descurca, se zbătea între revoltă și vinovăție. A alunecat într-o depresie care o făcea agresivă față de mine și neputincioasă față de tine. Semăna cu un animal în cușcă. Într-o zi, a plecat, fără să trimită și fără să ceară vești după aceea. N-am mai văzut-o niciodată. „De ce ai aruncat toate fotografiile cu ea? Mi-ar fi plăcut să-i văd chipul măcar, ținuta, să știu dacă-i semăn..." „Dar nu eu am aruncat fotografiile, ci ea. Le-a rupt pe toate în care apărea, începând cu cele de la nunta noastră. Ca și cum ar fi vrut să-și anuleze trecutul, să șteargă complet orice amintire de-a ei din mintea mea și, cu anticipație, și dintr-a ta. Ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic." Spunând asta, Gabriel toarnă puțin vin în paharul fiicei sale. *Un vosne-romanée premier cru,* rubiniu intens, cu arome de fructe roșii și de mirodenii, căruia îi laudă calitățile excepționale. Puțin îi pasă ei

de vin, e incapabilă să aprecieze ceva, orice, gura îi e ca de ipsos, limba, de plumb, strânge din dinți ca să nu plângă sau să strige.

Ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, ca și cum ea, Barbara Lili, nu s-ar fi născut niciodată. Poți să-ți renegi într-atât viața, să te lepezi de propriul trecut, să-ți renegi copilul pe care l-ai adus pe lume, încât să negi realitatea? Ar vrea să-i pună aceste întrebări tatălui ei, dar știe că el s-ar eschiva, neștiind ce să răspundă. De ce, se întreabă ea, dă dovadă de atâta delicatețe, când o servește cu un vin deosebit, și de atâta stângăcie ofensatoare, când îi vorbește de mama ei și de ea însăși? Oare ea valorează mai puțin decât o sticlă somptuoasă de vin? El reia discuția. „Poate ar fi apărut până la urmă, dar n-a avut timp. Moartea prematură a anulat toate posibilitățile și nu folosește la nimic să fabulăm, bazându-ne pe ipoteze, despre ce s-ar fi putut întâmpla." „Moartea ei prin înec a fost accident sau sinucidere?" „Accident prin imprudență. Se aventurase într-o zonă periculoasă și nu era o foarte bună înotătoare." „Și corpul nu i s-a găsit niciodată?" „Nu, niciodată. Marea nu înapoiază întotdeauna corpurile celor pe care-i înghite." Lili nu poate să scape de ideea că acest accident prin imprudență lasă impresia de sinucidere și e sigură că și tatăl ei gândește la fel. Însă el schimbă subiectul: „Nu tu ai făcut-o să fugă. Ba chiar i-ai întârziat plecarea, oarecum, nu i-ai grăbit-o nici pe departe. Nu avea vocație de mamă, asta-i tot." „Dar tu o aveai pe cea de tată?" El zâmbește. „Nu aveam

o aplecare anume, dar funcția creează organul, cum se spune, și odată organul pus la locul lui, ei bine, funcția se dezvoltă."

Amintește-ți Barbara Nu uita ploaia cuminte și fericită Pe chipul tău fericit Peste acest oraș fericit Această ploaie peste mare Peste arsenal...

Dar nu mai e la fel și totul s-a stricat E o ploaie de doliu cumplită și îndurerată Nu mai e nici măcar furtuna De fier de oțel de sânge Doar nori care crapă ca niște câini Câini care dispar În apa care cade peste Brest Și merg să putrezească departe Departe foarte departe...

I-a pierit orice poftă și se silește să guste din mâncare. Vinul, a cărui calitate e incapabilă s-o aprecieze, o amețește. Oscilează între furie, tristețe și milă față de mama ei, iubire, enervare și recunoștință față de tată, ar vrea să se afle acum undeva departe, să fie lângă Blandine sau în brațele lui Guillaume și, în același timp și în ciuda a toate, să rămână aici, față în față cu tatăl ei.

Tot răsucindu-și colierul ca să-și păstreze cumpătul, unul dintre șiraguri se rupe și perlele se împrăștie pe fața de masă, sărind ca niște stropi mari de ploaie. Boabe de grindină negre, cu irizații. Ea îngenunchează ca să le adune pe cele care s-au rostogolit pe jos, tatăl ei face la fel. Căutând pe dibuite sub masă, se izbesc cap în cap și, din cauza șocului, cad amândoi în fund. Îi apucă un râs nebun. Tatăl ei, întotdeauna elegant, și ea, timida, stau acolo, ghemuiți sub masă, chicotind, în mijlocul unei săli unde oameni importanți cinează

respectând bunele maniere. Criza de râs le prinde tare bine, ba chiar îi redă pofta lui Lili, care savurează desertul. Tatăl ei, mai destins acum, evocă o altă poveste de dragoste, cea mare, cea minunată, cu Viviane. Este în vervă, descrie cum s-au întâlnit lângă caruselul din grădina publică. Ea purta un taior gri, foarte ajustat pe talie, cu jacheta deschisă ca o corolă pe șolduri, iar părul negru, strâns într-un conci la spate, era prins cu o eșarfă roșie-cireașă. Asemenea detalii, faptul că frumusețea acestei femei i-a tăiat răsuflarea, Lili le-a auzit deseori. Noutatea pe care i-o mărturisește acum este ceremonia declarației lui de dragoste. Închiriase caruselul, locul primei lor întâlniri, pentru o oră, seara, o dusese acolo pe Viviane, o poftise să urce pe unul dintre caii de lemn, ea se așezase *en amazone*[1], iar el încălecase pe calul suspendat alături. Îndată ce caruselul se pusese în mișcare, el își declarase iubirea frumoasei călărețe și imediat îi propusese s-o ia de soție, în sunetul flașnetei din care se revărsau melodiile lui Piaf, în vreme ce proprietarul caruselului, asumându-și rolul de maestru de ceremonie, le aducea pe o tavă șampanie și pahare.

Ce trece el sub tăcere este deteriorarea iubirii lor după „dezastrul din poiană", așa numește el moartea lui Christine și tot ce a urmat, destrămarea familiei, nenorocirea repetată cu Sophie, epuizarea lui Viviane și, de la decesul copilului, nevoia de a călători

[1] Cu ambele picioare de aceeași parte (n. tr.).

constant, care a pus stăpânire pe ea. După maladia somnului, frenezia neastâmpărului. Ia trenul, avionul, își vizitează copiii răspândiți în lume, dar merge și în orașe unde nu cunoaște pe nimeni, în Franța, în străinătate, stă acolo câteva zile, pleacă iar, se duce în altă parte. Nu-și mai găsește locul. De parcă ar căuta pretutindeni un loc al alinării, al împăcării cu ea însăși sau al uitării. Pretutindeni, numai la ea acasă nu, oriunde, dar fără el. Iar el nu poate decât să aștepte, neputincios, ca ea să se întoarcă.

La rândul său, Lili trece și ea sub tăcere anumite aspecte ale propriei existențe, nu pomenește de Guillaume; ce-i drept, tatăl ei nu îi pune niciodată întrebări despre viața sentimentală. Iar acum nici nu poate să aducă vorba despre faptul că și-a reînsușit prenumele său legal, despre care tocmai a descoperit că e pângărit de umbra unui ticălos. Așa că vorbesc despre alte lucruri, mai frivole, mai plăcute, iar cina se încheie în tihnă, dând impresia unei intimități pline de calm.

Când se ridică de la masă,tatăl ei zărește o perlă din colier prinsă într-o cută a feței de masă. O ia și, ținând-o în podul palmei, exclamă: „Culoarea ochilor ei!" Nu-i dă perla lui Lili, o strecoară într-un buzunar al hainei și se îndreaptă grăbit spre ieșirea din restaurant, de parcă ar avea nevoie brusc de aer. O așteaptă acolo, pe trotuar, merg amândoi în tăcere. Ea nu are putere să-i mulțumească pentru cină, nici măcar să-l ia de braț. Propriile-i brațe atârnă pe lângă corp,

grele, frânte de o oboseală imensă. Puţin câte puţin, se îndepărtează de ea, are pasul mare, ea îl urmează cu paşi şovăielnici.iar

A văzut perla din palma lui – neagră, cu irizaţii violet şi reflexe de aur vechi, culoarea unei pete de cerneală. Ochii lui Christine. Ieri ar fi împlinit douăzeci de ani. Şi din nou acest ieri îşi aruncă pe neaşteptate umbra peste ziua de azi a lui Lili, aniversarea care n-a avut loc o anihilează pe a sa şi-i ologeşte inima. Ochii lui Christine, dar şi ai lui Sophie, ochii copilăriei şi ai nopţii. Şi, înaintea lor, cei ai lui Viviane, ochii frumuseţii, pupilele violet-negre ale iubirii şi ale dorinţei tatălui, ochii deznădejdii.

Viviane Christine Sophie Lili... *I, purpuri, sânge, râsul unei frumoase guri Cuprinsă de mânie sau de căinţă beată...*[1]

[1] Arthur Rimbaud, *Scrieri alese*, trad. de Petru Solomon, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1968 (n. tr.).

30

Se lasă în voia soartei, abandonează tot, dar treptat și în liniște. De fapt, strică mai degrabă decât renunță – prietenia cu Blandine, a cărei vitalitate și caracter prea direct nu le mai suportă, relația cu Guillaume, a cărui indiferență și lipsă de înțelegere o rănesc, studiile, al căror obiect, perlele și gemele, și-a pierdut orice farmec. I se duce plăcerea de a se întâlni cu oamenii, de a discuta, plăcerea oferită de lumea înconjurătoare. Nu prea mai știe cine este ea însăși. În unele zile ajunge să se îndoiască până într-atât de propria existență, încât se simte lipsită de consistență, are impresia că nu-i decât o momeală, o bucată de piele flască, ce se clatină în vântul domol al timpului.

Părăsește căminul pentru o cameră în oraș, minusculă, dar nu cocoțată sub acoperiș, ca majoritatea odăițelor închiriate studenților, ci aflată la demisol, luminată de o fereastră-răsuflătoare, prevăzută cu zăbrele. Ca să-și plătească chiria, și-a găsit o slujbă de vânzătoare într-o dugheană de cutii muzicale, păpuși

automate şi jucării mecanice, de cutii de bijuterii din lemn pictat, lăcuit, cu sertarele tapisate cu catifea grena sau cu satin ca fildeşul şi încuietori împodobite cu chei aurite. O prăvălioară a viselor, a frivolităţilor, a fleacurilor agreabile. E în fundul unei curţi, întunecată şi liniştită, clienţii nu sunt numeroşi, dar cei care intră zăbovesc îndelung, încântaţi de atmosfera locului. Ea pune în mişcare mecanismele diverselor obiecte, după dorinţa vizitatorilor, vorbeşte despre fabricarea lor, le laudă originalitatea, se mişcă pe un *patchwork* sonor, alcătuit din frânturi de arii de Mozart, Beethoven, Schubert sau Ravel, ca şi din romanţe populare şi cântece folclorice, dar aproape toate melodiile au acelaşi timbru piţigăiat, acelaşi ritm sacadat. Se alege cu două cutii muzicale, una, rotundă, de format mic, din lemn închis la culoare, fără ornamentaţii, cu un defect la mecanism, două dintre lamele fiind rupte, cealaltă, mai impunătoare, pătrată, cu un capac frumos, cu marchetării, dar foarte deteriorat; două articole nevandabile, pe care patroana ei i le-a făcut cadou. Cutia aia ştirbă înşiră câteva note din uvertura din *Traviata*, cea ciobită picură un cântec ţigănesc.

La sfârşitul zilei se întoarce acasă pe jos, drumul nu e scurt, iar ea îl lungeşte adeseori, hoinărind la întâmplare, cu orele. Are nevoie să cutreie ca să-şi umple cu oboseală zdreanţa de piele la care se simte redusă, iar asta îi alină vidul gândurilor până la amorţeală. Apoi se închide în camera ei de la nivelul asfaltului. Dacă peste zi trăieşte într-o colivie plină de

sunete mecanice plăcute, care o transformă, la rândul ei, într-un automat, seara se cufundă într-o vizuină străbătută de zgomote confuze, vuietele surde ale metroului, scârțâitul pneurilor automobilelor și ale autobuzelor ce alunecă pe șosea și mai ales pașii pietonilor pe trotuar. Îi vede pe oameni de la tălpi la genunchi; un popor de picioare. Îi place să le privească pe ale femeilor, gleznele, pulpele, alura, pantofii. Unele merg cu pas iute, călcâiul lovind asfaltul cu sunete seci. Unele trec pe acolo zilnic și ea a învățat repede să le recunoască, altele, întâmplător. Își imaginează corpurile lor, de deasupra genunchilor, și, ceva mai greu, chipurile. Mai sunt și câinii, care adulmecă zăbrelele de la fereastră și uneori urinează pe ele. Câinii-masculi, care își stropesc mereu urmele de urină unii altora, întreținând astfel un interminabil dialog al sfidării, al rivalității și al aroganței purtat de vânt.

Abandonarea studiilor de gemologie când era aproape de încheierea lor l-a iritat mult pe tatăl ei, iar alegerea de a schimba camera de cămin pe un bârlog întunecat îl întristează. Însă n-o poate obliga să se răzgândească, tocmai a atins vârsta majoratului. Doar i-a reproșat că se comportă ca Paul, un inconstant cronic, care a sărit de la un hobby la altul toată adolescența și a cărui vocație e într-o nesfârșită criză. Comparația rămâne totuși limitată, a precizat el ca să agraveze cazul fiicei sale, căci indecizia și subterfugiile lui Paul sunt permanente, astfel încât s-au transformat

într-o linie de conduită, desigur plină de cotituri, dar coerentă, şi e întrucâtva logic, la urma urmei, că a sfârşit prin a opta pentru o şcoală de teatru, de mimă şi de clovnerie şi că practică în prezent meseria de povestitor-saltimbanc; arta teatrului, a jongleriei, a dramei şi a zeflemelei, a măştilor şi a funambulismului se potriveşte destul de bine cu veşnica lui căutare intelectuală şi spirituală, niciodată satisfăcută, dar nici descurajată vreodată. Paul, clovnul tragicomic, înaintează în cercuri nestatornice şi mici sărituri răzleţe spre un orizont care însă rămâne stabil: Dumnezeul său invizibil. Deşi găseşte mai mult decât improbabilă existenţa acestui Dumnezeu şi foarte aventuroasă condiţia de artist, tatăl simte consideraţie pentru fiul său vitreg, oricât de enervant se poate dovedi câteodată. Căci el, cel puţin, este animat de o pasiune, instabilitatea lui se dezvăluie a fi o formă de mobilitate, cea a unui spirit aflat în căutarea sensului, a plenitudinii şi a intensităţii. Dar pe ea ce o pune în mişcare, ce pasiune o poartă, ce elan o împinge? Pentru prima dată, ea îl lasă perplex şi îl dezamăgeşte.

Dar, în fond, nu l-a dezamăgit mereu un pic? Niciodată n-a existat la ea nimic remarcabil, original, are o frumuseţe oarecare, o inteligenţă normală, un caracter echilibrat, fără vreun talent aparte, pe scurt, e o fată obişnuită. Semn distinctiv: niciunul. Ba nu, are unul: părăsită de mamă la vârsta de unsprezece luni. De parcă nimic nu s-ar fi petrecut. Şi iată că, dintr-odată, se abate de la traseul ei, nu pentru a se avânta spre mari orizonturi, ci pentru a trage pe

acostament. El nu înțelege. Nu contează, oricum n-a înțeles niciodată ce simțea ea sau doar fugitiv, ca atunci când fusese vorba s-o ducă într-un voiaj și numele de Trieste o îmbătase de visuri, de bucurie. Trieste, oraș dispărut, Atlantida ei.

31

Într-o seară aude strigăte și pași precipitați deasupra capului. Din fundul vizuinii ei, vede picioare și tălpi în număr mare trecând în goană, urmate imediat de alte picioare, acestea purtând toate pantaloni și ghete identice. O ceată care atacă și care seamănă, în drumul ei, o dâră de fum înțepător. Puțin fum intră și în camera ei și, curând, simte că ochii o înțeapă, o ustură, lăcrimează. Iese în grabă și ajunge în stradă, cu ochii umflați, cu gâtul arzându-i. Pornește la întâmplare, totul e vraiște în cartier, străzi cu pavajul scos, trotuare pline de gunoi din pubelele răsturnate, cioburi de la geamurile sparte ale mașinilor. I se face frică, dar, în același timp, simte crescând în ea o vie surescitare, ca și cum de multă vreme, dintotdeauna, asta aștepta: o mare schimbare. *Aleargă, camarade, lumea cea veche e în spatele tău.*

Aleargă orbește prin praf, fum, strigăte, panică și veselie. Se amestecă într-un grup de tineri care arborează un steag negru. „Renegă societatea, valorile ei,

obiceiurile și servituțile tale: *societatea e o floare carnivoră.* " Societatea, camarade, și deci familia!

Totul s-a dat peste cap sub semnul vitezei – nu se mai merge, se aleargă, mai mult se strigă și se interpelează decât se vorbește și, de asemenea, se râde, se leagă prietenii însufleţite cu oameni abia cunoscuți și mulți dintre ei pierduți aproape imediat din vedere. O energie nebănuită, care țâșnește de sub caldarâm, ca și cum conductele de electricitate, de apă, de gaz ce șerpuiesc dedesubtul orașului s-au spart brusc, împrăștiindu-și conținutul cu voioșie, brutal. Sunt canalizările înfundate de dorințe, de extravaganțe și de visuri prea îndelung ținute sub presiune, care plesnesc, se crapă și se revarsă pretutindeni. „Ieși, camarade: *frumusețea e în stradă.* Ieși și du-te, urlă și pocnește și dansează și joacă: *imaginația luptă din umbră.* " Da, frumusețea este în stradă, hirsută, brutală, glumeață.

O fată dă la iveală un măr, Barbara nu înțelege de unde l-a scos, fiindcă fata nu poartă nici haină, nici geantă, îl șterge pe piept, mușcă din el și i-l dă unui băiat din grup care, la rândul său, își înfige cu poftă dinții în el, apoi scuipă câțiva sâmburi prin palma stângă, pliată ca o sarbacană improvizată. Unul dintre ei o atinge pe Barbara la baza gâtului și se rostogolește în scobitura claviculei, unde și poposește. *A fi progresist presupune să arunci pavele. A fi anarhist presupune să le arunci cât mai departe posibil... cu precizie.* Tânărul expert în arta aruncării nu doar a pavelelor, ci și a sâmburilor, îi zâmbește, se apleacă spre ea și, cu vârful

limbii, culege sâmburele, îl sfărâmă între dinți, apoi îi întinde mărul cu pricina. Ea nu ia decât o bucățică. Niciodată o îmbucătură de măr nu i s-a părut atât de savuroasă. Poate pentru că fata a avut gesturi iuți și precise de scamator, iar galbenul intens al mărului golden, frecat de puloverul negru, mulat pe sânii ei ridicați și rotunzi, a făcut-o să se gândească la un soare. Mai cu seamă pentru că băiatul care i-a cules sâmburele de pe gât are un zâmbet deopotrivă ingenuu și zeflemitor, iar ea cade imediat sub vraja lui. El e Paris oferindu-i „celei mai frumoase" mărul de aur și ea este aleasa!

Confundă sânul unei tinere, zâmbetul unui băiat, un măr pe jumătate devorat cu un soare comestibil, cu pulpă zemoasă și mijloc presărat cu semințe negre, ca niște semne de exclamare. Da, într-adevăr, frumusețea este în stradă, aleargă, sare; frumusețea, dorința, o foame plină de bucurie, o furie tonică.

32

Când el îi spune cum îl cheamă, ea râde. Jean-Franҫois Hector. Ca patronim, poartă numele unui frate al lui Paris, unul dintre cei mai viteji eroi din *Iliada.* Întâlnirea lor în jurul unui măr, pe o stradă cu caldarâmul scos, în spatele unui morman de pubele şi obiecte felurite, în mirosul greu al fumului lacrimogen, în hărmălaia de strigăte, sirene, zgomot de explozie, are, în ciuda a toate, un mic accent homeric. Însă lui, care îşi spune simplu Jef, puţin îi pasă de epopeile lui Homer. Gânditorul grec pe care îl apreciază este Diogene, filozoful cerşetor, acela care dormea într-un butoi şi mergea să cerşească la statuile ridicate în Atena, ca să se imunizeze împotriva incapacităţii de a înţelege, împotriva refuzurilor brutale şi a prostiei semenilor săi.

Jef nu locuieşte într-un butoi, ci într-o cameră prevăzută cu mezanin, la ultimul etaj al unui imobil situat în cartierul Buttes-Chaumont. Când se duce la el acasă

Barbara are impresia că privirea i se inversează şi mai ales, se dilată, trece de la o viziune de jos în sus, restrânsă, la o vedere deopotrivă îndreptată în jos şi panoramică asupra oraşului. Însă nu doar vederea, ci multe alte lucruri în interiorul ei însăşi capătă amplitudine în compania lui Jef, chit că plăteşte uneori din greu pentru această lărgire a orizontului, care nu e lipsită de conflicte şi de distorsiuni. Se crezuse aleasa lui, visa că e unică pentru el, sperase că măcar e favorita, dar nu depăşeşte gradul de concubină. Cea care deţine primul loc este fata cu sâni ca merele, mărunţică şi cu păr creţ, blond-roşcat, şi nas lung. Monica, zisă Mona. Ea şi Jef se cunosc din liceu, legătura lor este pe cât de haotică, pe atât de tenace, iar complicitatea dintre ei, profundă. Însă Barbara ţine la Jef, acceptă lucrurile cum sunt, se grefează pe cuplul lor, deschis situaţiilor amoroase imprevizibile. Învaţă să ajungă la compromisuri cu principiile şi cu prejudecăţile care i-au normat până acum viaţa şi, cu ceva mai multă greutate, se străduieşte să pactizeze cu gelozia. Pentru a se căli îl ia model pe Diogene, merge când şi când să le vorbească despre dragoste statuilor din parcuri sau de-a dreptul stâlpilor de electricitate ca să-şi dovedească şi mai bine cât de ridicolă e situaţia ei; rosteşte în şoaptă cuvintele înflăcărate şi întru totul prosteşti, pe care i-ar fi plăcut să i le spună lui Jef, efemerul ei Paris, falsul ei Hector, frumoasa ei iluzie de care nu reuşeşte să se lepede. Parcă sămânţa pe care el i-a trimis-o râzând a sărit de pe gâtul ei pe frunte şi

i s-a înfipt în craniu, ca un punct de exclamație de surpriză și de încântare ce rezistă tuturor decepțiilor.

Revoluția în care mulți au crezut, sperând să-i vadă curând apoteoza, nu are loc. Marele elan scade, sărbătoarea încetează brusc. Țara pune lucrurile la punct, cel dinaintea marelui foc de artificii, cu unele nuanțe totuși. Răsturnarea statului și schimbarea completă a societății nu s-au produs și nu se vor produce prea curând. Pentru participanții la revoltă, trezirea la realitate este amară, dar cei mai mulți se readaptează destul de repede la mediul lor social de origine. Mona, Jef și câțiva dintre camarazii lor anarhiști refuză întoarcerea la starea precedentă a societății, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Și atunci, neputând să transforme lumea, hotărăsc să-și schimbe viața, părăsesc Parisul și se stabilesc la țară. Descoperă într-un sat din Val d'Oise o casă mare, încadrată de un hambar și de alte clădiri, pe jumătate în ruină. Totul se împarte, atât încăperile și lucrările pentru a le renova, cât și mijloacele de a satisface nevoile comunității și, eventual, amorurile. Mijloacele de subzistență provin din surse diverse, mergând de la munci mărunte la furtișaguri, trecând prin arta trocului, a descurcatului, cultivarea unei grădini de zarzavat și creșterea câtorva găini și capre, cât să fie asigurată autarhia.

După luni de ezitări, Barbara merge să trăiască alături de ei. Abandonează demisolul și prăvălia de cutii muzicale. Ca să câștige ceva bani devine meșter giuvaiergiu amator. În loc să ajungă gemolog sau specialistă

în bijuterii, face podoabe *fantaisie* din materiale obișnuite, din mărgele de sticlă, din resturi de metal sau de piele. Folosește orice ciob, orice rămășiță, până și oscioare și ciocuri de pui. Excelează în arta recuperării și a reciclării. Din frumosul colier cu două șiraguri de perle de apă dulce, moștenit de la bunica ei și care se rupsese, confecționează cercei, pandantive și inele care au mare succes. Nu păstrează pentru ea nicio bijuterie.

Pe cât îi convine și o pune în acord cu comunitatea acest mod de a trăi și de a munci în deplină libertate a timpului, a spațiului și a spiritului, pe atât de slab, lipsit de convingere, rămâne angajamentul ei politic, care o pune în dezacord cu ceilalți. Nu e la înălțimea revoltei lor, care este radicală, iar pentru unii dintre ei, inflexibilă. A ei rămâne confuză și excesiv de prudentă, după gustul lor, revolta unei mici burgheze ce respinge constrângerile familiale, dar e încă legată printr-un ghem de fire, de rădăcini mai groase sau mai subțiri de mediul său de origine. Ei au rupt-o cu toate categoric, cel puțin așa își închipuie. Ea încearcă fără succes, bate pasul pe loc la marginea lumii lor mentale, politice, psihologice, păcătuiește printr-o viguroasă aplecare spre îndoială, rămâne sceptică în privința luptei lor, care îi apare deseori precum cea a lui Don Quijote luând cu asalt morile și cu atât mai mult în privința unor entuziasme de-ale lor față de niște genii revoluționare care, dacă le adulmeci puțin, duhnesc a sânge. Însă nu-și mărturisește îndoielile lui Jef, Monei și celorlalți, care se împacă totuși cu aceste

contradicții, ba le ascunde și de ea însăși. Dar perplexitatea și suferințele amoroase persistă, trimițându-i semnale obscure, pe care ea se încăpățânează să le ignore, trecând peste toate reticențele. Vrea să fie de-a lor, cu orice preț, gustul lor nemăsurat pentru libertate și egalitate, despre care ea simte totuși că sunt cu greu compatibile, o farmecă, starea lor permanentă de răzvrătire, care însă nu duce la nimic concret, o impresionează, îndrăzneala și insolența lor îi impun respect.

33

Într-o după-amiază de octombrie se ivește brusc un arbore învăluit în lumină, în capătul unei pajiști, într-o lizieră. Poziția sa ușor retrasă, care-l izolează de ceilalți copaci de parcă s-ar fi desprins de turma forestieră, îi scoate în relief singularitatea. Barbara, care se întoarce pe bicicletă de la gara aflată la opt kilometri de casă, îl zărește când ajunge în vârful unui povârniș. Pierde din vedere imaginea fugară, strălucitoare ca un fulger, îndată ce coboară panta, bicicleta înaintează cu viteză, urmând drumul șerpuit. Degeaba tot răsucește capul, nu mai vede arborele, trup de fulger tăcut. Însă brusc, la o cotitură, se pomenește la mică distanță de el.

Stă acolo, imens triunghi isoscel, un pic strâmb. Triunghi de soare vegetal. Este un copac-lalea, înalt de treizeci de metri, bătrân de peste un secol, poate chiar mai mult. Ea îl remarcă pentru prima dată, deși trece des pe acest drum. Coboară de pe bicicletă, o ia pe câmp și se apropie de arbore. Scoarța bate în brun,

e brăzdată de crestături și aspră la atingere. Lumina pătrunde prin frunzele plate și viguroase, încărcate de galben curat; unele sunt împestrițate ușor cu roșu-portocaliu. La cea mai mică adiere, frunzișul freamătă și degajă o formidabilă reverberație de galben, un zornăit de galben-auriu, galben-sulf, galben-pai și, de asemenea, galben-șofran. Pe Barbara o apucă o veselie la fel de plină și simplă, la fel de pură ca vibrația aceasta de lumină. O jubilație fără pricină și fără măsură. N-are importanță că nu durează, bucuria nu depinde de durată, ea apare unde și când îi convine, ca frumusețea, sclipește ca un fulger, fuge, e nebunatică, însă aschiile solare, pe care le aruncă în goana sa, se înfig viguros în carne, nu se lasă uitate. La primele ploi abundente de noiembrie, frunzele își vor pierde luciul, se vor închide la culoare, iar la primele vijelii, vor fi smulse, împrăștiate, apoi va veni gerul, copacul-lalea va fi desfrunzit tot, scoarța va deveni mai cenușie și mai crăpată. Dar nimic nu va putea șterge ce a avut loc: această clipă de splendoare ivită din efemera îmbrățișare dintre un arbore și soare. Din frumusețea care se dezvăluie pe neașteptate, apoi piere, din strânsoare radiind de iubire ce curând se desface, din bucuria ce se revarsă și se retrage, ceva stăruie întotdeauna chiar și după ce acestea dispar. Tot ce excedează în intensitate, în prezență, în savoare lasă o urmă. Ai crede că ea însăși era atât de insipidă când a venit pe lume, încât mama ei s-a purtat de parcă nașterea nu ar fi avut loc. Nu, mama sa a fost cea lipsită de înzestrare, cea neatentă.

În timp ce pedalează se gândește iar la povestea lui Paul de a doua zi după convertirea sa amoroasă, la legenda acelui Ruusbroec luminând ca soarele un tei la miezul nopții, în mijlocul pădurii Soignes. Frânturi de fraze îi vin în minte. *Într-o noapte întunecoasă, l-au zărit șezând sub un tei care scânteia ca presărat cu aur... Trupul său era lampa, inima era focul...* Dar aici e vorba de un copac-lalea, nu de un tei și cu atât mai puțin de un om, și niciun fel de sfințenie nu e în joc, doar o sacralitate vegetală. Nici suflet, nici spirit care să plutească într-o lume nevăzută. De ajuns. Barbara a învățat să se mulțumească doar cu pământul, aici și acum.

34

Tovărășia politico-amoroasă cu Jef și banda lui în casa din Val-d'Oise durează mai mulți ani, timp în care se întoarce arareori la familia sa. Când își revede tatăl, el se arată la fel de discret în privința vieții lui ca și ea însăși în privința propriei vieți, le este suficient să descopere cât de diferite sunt lumile în care trăiesc. El, în cea care a fost întotdeauna a lui, organizată, solidă, ancorată în grija pentru ordine și coerență, pentru lucrul bine făcut, pentru autonomie și responsabilitate. Ea, într-o nebuloasă tot mai spiralată și gazoasă, pradă unor explozii sporadice, cu forță variabilă. El știe doar că ea a abandonat tot, munca, garsoniera, planurile de a-și relua studiile – care, oricât de mediocre le considera el, erau totuși mai bune decât nimic. Noile alegeri făcute de fiica sa, despre care nu știe detalii, dar pe care le bănuiește stupide, îl mâhnesc. Îl dezamăgește din ce în ce mai mult și din ce în ce mai repede. Iar ea, ea simte o bucurie plină de furie să vadă cum pierde prețuirea lui; când va fi dispărut complet

această prețuire, cu care el s-a arătat mereu foarte zgârcit, ea va înceta, în fine, s-o aștepte, s-o cerșească chiar. Și, indirect, se va elibera și de pasiunea nesatisfăcută pentru Jef, de prieteniile îndoielnice cu ceilalți. Cât despre Viviane și copiii ei, îi vede și mai rar. Fiecare își urmează calea, Jeanne-Joy pe cea a muzicii, Paul pe cea a Dumnezeului său saltimbanc, Chantal pe cea a dansului. Trei artiști și niciunul care să se dovedească mediocru, dimpotrivă. Nu ca ea, meștera de bijuterii de doi bani.

Chantal s-a întors în Europa, s-a stabilit de puțină vreme în Germania. Urmează exemplul unei dansatoare coregrafe care a studiat cu câțiva ani înaintea ei la Juilliard School din New York și care acum conduce în Germania baletul din Wuppertal, o anume Pina Bausch, care face, se spune, spectacole nebunești, derutante în amestecul lor de poezie și deriziune, de tandrețe rănită și brutalitate. Jeanne-Joy locuiește la Lausanne, cu un violonist, amândoi făcând parte dintr-un cvartet de coarde care începe să-și facă un nume. Iar Paul își continuă existența de artist itinerant, fiind tot mai dedicat artei mimului și a măștii, pe care o practică și o predă în diverse locuri. Nu mai vorbește de călugărie, fără totuși să-și fi renegat credința care i se revelase cu iuțeala unui fulger pe un cer liniștit. Exaltarea de la început s-a spulberat, așa cum lent se risipește pâlpâirea de aur, de albastru-pal și de roz diafan pe mare când soarele se retrage sau se ascunde, lăsând un strop de foc, de pură încântare

în adâncul retinei, și ce nu se mai vede afară, dar s-a văzut într-adevăr cu intensitate se strecoară înăuntru, în carne, se afundă în ea, se răspândește în sânge și acolo devine dorință veșnic nerăbdătoare.

În cele din urmă Viviane se sătură de hoinărelile ei, își reia viața sedentară lângă soț. Dar trece de la o extremă la alta, nu mai iese din casă, ca pe vremea când suferea de narcolepsie. Totuși, boala n-a recidivat, e altceva, mai puțin spectaculos decât bruștele crize de somn de odinioară; este o lentă acumulare de oboseală, punctată de accese de febrilitate.

Dar Lili a rămas în Barbara, o parte mereu la pândă, ascultă cu urechi surde veștile pe care tatăl ei i le rezumă la răstimpuri, ea se ține pe cât posibil la distanță de această familie pe care învățase s-o considere a sa pe parcursul sinuos al atâtor conflicte, răni nemărturisite, așteptări și revolte ascunse, această familie de care se descoperise mai atașată decât crezuse, decât voise. Se integrase complet în ea. Moartea unuia dintre membrii acestui corp eteroclit, tumultuos, i-a dezvăluit limitele și pericolele unui asemenea amestec. Orice corp pasional este un corp negru care absoarbe orice radiație primită, o devorează, o înghite, dar nu trimite înapoi nicio strălucire, doar arsuri, pârjoluri. Așa privește ea lucrurile acum și, fără să meargă până într-acolo, încât să facă tabula rasa cu trecutul ei, cu mediul ei familial, cum pretind că fac unii dintre camarazii extremiști, acea Barbara care a devenit, care s-a supus cu severitate învățăturii lui Diogene, redusă la

o artă a deriziunii adesea cizelată până la autoderiziune, stăruie să țină încătușați „anii Lili", să-i dezactiveze. Doar micuței Sophie îi permite când și când să se invite în gândurile ei, să poposească acolo o clipă, cu privirea ei, toată numai candoare și arsură, lipsită de plânset și de reproș, privirea ei ca noaptea, imensă și translucidă, în forma unui *de ce* absolut, adresat lumii, fără un cuvânt.

35

Ultima dată când a trecut pe la părinți pe acasă Barbara a găsit aparatul Kodak Retina pe care Viviane și-l cumpărase cândva. Cel care provocase nenorocirea, într-o frumoasă dimineață de duminică, într-o poiană însorită. Era aranjat cu grijă în tocul lui din piele neagră, vârât într-o cutie de carton cu obiecte diverse, sortite să fie date sau vândute la vreun anticariat. L-a luat cu ea. Când scoate aparatul din etui, constată că e încărcat și se uită la contorul de imagini. Au fost făcute nouă fotografii, mai sunt cincisprezece cadre. Oare cele nouă imagini fixate deja datează din ziua fatidică, păstrează amintirea tinerelor fete cum erau toate patru pe atunci, îmbrăcate dichisit ca să-i placă lui Viviane? „Să vă faceți frumoase!" Asta da, așa și erau în ziua aceea, cu părul aranjat, purtând rochii drăguțe, care cu pliuri, care cu flori, care cu buline sau dungi, gătite pentru dezastru. Barbara vrea să-și alunge teama în care e amestecată și curiozitate, folosind până la capăt bobina intactă încă pe trei sferturi, și nu

pentru a fotografia flori, un apus de soare, un lucru sau altul care să fie grațios, fermecător, cum erau ele, cele patru păsărele cu penaj pestriț, dintre care una era sortită unei morți iminente, o alta, unei spaime ce avea s-o tulbure multă vreme, o alta, fugii, și ea însăși unui sentiment de intensă incertitudine, ci altceva, cu totul altceva, care să fie în stare brută, ca o bucată de piatră, de fontă, de lemn sau de aur neprelucrat, un mineral ieșit din pământ, ceva care să fie sălbatic, și dur, și aspru, cum poate să fie realitatea la orele ei obișnuite sau iubirea dezgolită de orice veșmânt sentimental. Cum este corpul masculin al cărui sex se înalță, împodobește, se exaltă și se îmbată de el însuși, acolo unde femininul își ține ascunsă puterea și tăinuită plăcerea, provocând avida, nesățioasa curiozitate a bărbaților și sfidându-le pe vecie înțelegerea, chinuind-o, exacerbându-le astfel dorința și adesea brutalitatea.

În unele seri, Jef vine la ea, în încăperea pe care și-a amenajat-o într-o parte a hambarului și care-i servește drept atelier, dormitor și living-room. Un paravan din bambus, cu patru panouri, îi permite să delimiteze după nevoi spațiul sălii sale cu folosințe multiple, fiind și el polivalent, îndeplinind când funcția de hotar, când pe cea de ecran împotriva potopului de soare de la începutul după-amiezilor de vară, când de adăpost împotriva curentului, când de cameră privată. Jef adoarme întotdeauna după ce face dragoste, doborât, răsturnat pe spate, cu brațele depărtate în jurul capului, formând un disc spart, cu picioarele întinse ca un compas ușor desfăcut. I se întâmplă să doarmă așa

ore întregi, fără să se mişte, ca şi cum ar căuta să se menţină în starea de uitare şi de violentă uimire creată de orgasm.

Într-o dimineaţă, când el doarme alături, ea se trezeşte înaintea lui. E foarte devreme, abia se crapă de ziuă, dar s-a făcut deja cald. O lumină gri bătând în roz scaldă încăperea. Îl priveşte pe Jef, culcat în poziţia sa obişnuită. Corpul lui pare foarte neted sub cearşaful brăzdat de cute şi mai întunecat decât este în realitate, aproape ca ambra, pe fondul pânzei albe. Cu degetele ea îi atinge uşor gura, pieptul, pântecele, pliul pântecelui, sexul, care abia tresare şi, lent, se ridică, se întăreşte. Pe măsură ce se întinde, pielea devine opalină, culoarea nisipului cu vinişoare de un violet-pal. Îşi pune mâna pe mădularul lui, îi simte în palmă căldura şi percepe discretele pulsaţii ale sângelui sub piele. Îşi retrage mâna, se uită la acest membru ieşit în relief în mijlocul corpului inert şi o întrebare îi răsare în minte, se instalează acolo: o iubeşte acest bărbat, ea îl iubeşte? El, poate, în felul lui, ea, da, cu siguranţă.

Cu siguranţă? Dar de unde îi vine această certitudine, pe ce se bazează? După cei câţiva ani petrecuţi sub acelaşi acoperiş, în mijlocul unui trib pribeag şi agitat, ce ştie ea, ce înţelege ea cu adevărat despre el şi el despre ea? Şi, de asemenea, fiecare despre sine însuşi? Ce au învăţat unii de la alţii şi cât au dat, cât au luat unii de la alţii? Puţin, mult, cu pasiune, nebuneşte, nimic; deopotrivă mai puţin şi mai mult

decât își închipuie. Lăsând la o parte că n-a reușit a împărtăși convingerile politice și revoluționare ale camarazilor săi, ea a primit printre ei o educație sentimentală pe cât de dezordonată, pe atât de remarcabilă – nu doar de la Jef, ci de la toți membrii comunității, prin simplul fapt de a fi în contact zilnic, de a se confrunta unii cu alții, cu dorințele, excesele și lipsurile lor, cu spusele și nespusele lor, cu iluziile și cu sinceritățile lor, cu exigențele și contradicțiile lor. Această educație nu este sentimentală într-un sens restrictiv, al sexualității și al neliniștilor amoroase, ci înglobează tot: singularitatea umană, labirinturile sale, paradoxurile sale, viața.

Corpul lui Jef, despre care a dobândit totuși cea mai intimă cunoaștere, i se pare dintr-odată străin, ca o carte familiară, deseori citită și recitită, frunzărită, studiată, adnotată și a cărei scriere ar suferi o bruscă transliterație în caractere necunoscute. O carte goală de orice conținut, un corp absent sieși – sau, mai exact, ei, Barbarei, amanta care și-a înghițit atâta vreme gelozia. O carte scrisă alb pe alb, fără viață, negru pe negru, calcinată, un trup zăvorât în fața vântului, în fața nopții. Zăvorându-și taina în sine. Un corp poruncitor care, fără cuvinte, impasibil, îi interzice atingerea, așa cum i-au interzis-o într-o zi cel al tatălui ei beat și dezbrăcat, cel al lui Christine cu capul bandajat și copila Sophie, îmbrăcată în flori, în sicriul său miniatural. Toate aceste corpuri ale iubirii, filială, de soră,

maternă, și, cel mai încărcat de iluminări scurte și de întunecări, cel al iubirii carnale.

Iubirea, cuvânt care nu conține să bolborosească în ea, violent și nesigur. Profunzimea, adevărul său îi tot scapă, din copilărie, dintotdeauna, trăgându-se înapoi ori de câte ori ea crede că e gata să-l atingă, să-i simtă flacăra. Iubirea, cuvânt buimac.

Ea se ridică, ia aparatul foto, prinde în cadru pântecele celui adormit. Ședința e rapidă, nu caută să obțină ceva frumos, ci doar să repună lucrurile la locul lor, să-și reconsidere întrebările, să-și înlăture dorințele neîmplinite, să-și reseteze iubirile blocate și să-și rèașeze viața pe făgașul ei, presupunând că există așa ceva.

Rezultatul ședinței fotografice improvizate este un eșec aproape complet. Imaginile vechi luate de Viviane sunt acoperite de un cenușiu-gălbui, ca o ceață sulfuroasă, nu se disting decât forme vagi, iar cele recente, în afară de una, sunt de-a dreptul negre, obturatorul aparatului prea multă vreme nefolosit se înțepenise de la al doilea cadru. Chiar și unica fotografie surprinsă este ratată, imaginea evocă mai degrabă o stalagmită lemnoasă crescând strâmb, care ezită în ce direcție să se îndrepte, de culoarea plumbului și cu conturul marcat de brun ruginiu, decât un sex în erecție. Fantome încețoșate și o concrețiune feruginoasă. În același timp, acest mic fiasco fotografic se dovedește foarte eficace, îi servește Barbarei drept detonator, punând capăt nehotărârii sale – să continue sau nu această viață

în comun, ale cărei atracţii, atât de puternice la început, nu încetează să slăbească, lăsând-o într-un echilibru tot mai instabil, împărţită între ataşamentul faţă de unii membri ai grupului, dar şi faţă de loc, şi o insatisfacţie înăbuşită. Fotografiile ratate par să-i arate că, de fapt, ea este cea care se pierde în ceaţă şi care trăieşte strâmb, încremenită într-o emancipare artificială şi o minciună confuză, şi că e timpul să plece, să meargă să-şi urmeze în altă parte şi în alt mod educaţia sentimentală. Marele şoc pe care l-a resimţit într-o zi îndepărtată din copilărie, când motivul prezenţei sale în lume şi al lumii înseşi îi copleşise brutal spiritul, o stăpâneşte încă, în surdină şi cu încetineală, dar este acolo, dăinuie, iar acest motiv, care n-a primit graţia unui răspuns mistic, cum i s-a întâmplat lui Paul, nu se mulţumeşte cu niciun răspuns politic, oricât de extrem sau de utopic ar fi, cu niciun răspuns amoros, favorabil sau nefericit.

36

Izolarea lui Viviane se adâncește, acum nu mai iese nici din camera ei. Petrece ore întregi așezată la o măsuță din fața ferestrei, cu un vraf de foi albe aranjate la o margine. Ore întregi aplecată asupra unei pagini imaculate pe care, după ce așterne câteva cuvinte, o mototolește și o aruncă la coș. La sfârșitul zilei, coșul este plin, masa, goală, iar ea, și mai epuizată. Gabriel, căruia refuză să-i explice, la fel ca tuturor celorlalți, motivul acestui efort de a scrie, pe cât de compulsiv și încrâncenat, pe atât de steril, descoperă totuși un indiciu netezind foile. Obsesia care o bântuie pe Viviane este epistolară, fiecare pagină boțită conține doar începutul unui rând, cel al formulei de salut adresate destinatarului scrisorii imposibile, iar acest destinatar este, invariabil, Paul. „Dragul meu Paul", „Dragă Paul", „Dragul meu fiu", „Copilul meu", „Paul", „Tu"... Mama nu găsește expresia potrivită ca să se adreseze fiului ei, niciuna care să o mulțumească, și nu reușește să treacă de acest prag;

apostrofa a devenit piedică. Şi doar i-a scris adesea în trecut, ca şi celorlalţi copii ai ei, însă niciodată nu s-a lovit de un asemenea obstacol, de o asemenea neputinţă greu de înţeles. La întrebările stăruitoare ale lui Gabriel sfârşeşte prin a răspunde cu o cerere: să-l caute pe Paul şi să-i spună să vină să o vadă, vrea să-i vorbească. În faţa unei foi de hârtie, nu izbuteşte, cuvintele se îngroaşă, se încleiază în albeaţa paginii, duhnesc a searbăd şi a minciună. Poate, prin viu grai va ajunge, în sfârşit, să-i spună ce are să-i destăinuie.

Ea spune „prin viu grai", însă expresia este inadecvată, aproape ironică, într-atât vocea ei, odinioară expresivă şi bine timbrată, începe să răguşească, corzile vocale „ruginesc" şi se gâtuie lent, roase încet-încet de finele rotocoale albastre, delicios de dulci, ale tuturor ţigărilor din tutun blond pe care le-a fumat. Viviane simte cât de tenace sunt înăsprirea, răguşeala şi ştie că se agravează iremediabil, că se va face tot mai greu auzită, apoi ajunge să nu mai poată vorbi deloc. N-a zis încă nimic despre gravitatea răului ascuns în gâtul ei, îi cunoaşte numele, dar nu îndrăzneşte să-l pronunţe în faţa apropiaţilor săi, de parcă simplul fapt de a-l rosti ar risca să confirme irevocabil boala, să-i grăbească evoluţia, chiar. Trăieşte cu groaza cuvintelor, a magiei lor, a puterii lor incontrolabile. Împiedicate de scriere şi de rostire ele i se înnoadă într-o tumoare albastru gudron în gât.

Paul vine. Discuția pe care o are în cameră, cu mama lui, durează mult. Când, la sfârșitul întrevederii, Gabriel îl chestionează, Paul evită întrebările sau, mai bine zis, răspunde într-un mod atât de ocolit, de sucit, încât răspunsul lui nu aduce nicio lămurire. Spune doar că tocmai a primit o veste formidabilă, pe care totuși o știa dintotdeauna, ignorând-o, în același timp, profund. Și adaugă apoi că un secret care se mărturisește prea decalat în timp nu-l luminează brusc pe cel căruia îi este dezvăluit, ci mai degrabă îl tulbură, îi întunecă gândurile și mai mult îl năucește după aceea. Rațiunea se clatină și nu-și mai găsește nici temei, nici odihnă. Unde este realitatea unde ficțiunea, unde minciuna, unde adevărul? Dar e fericit că mărturisirea a avut loc. Uluit, complet dezorientat și fericit. Acest adjectiv pe care-l repetă, „fericit", sună nu fals, ci neobișnuit, deviat de la sensul său, nu mai trimite la o stare de bucurie, ci desemnează mai degrabă un soi de transfigurare, de surpriză, de violență pură și de bucurie vidă, de real și ireal împletite. Fiul pare să fi fost lovit de sindromul enigmei la contactul cu mama lui, sfinxul cu glas de rugină.

37

Să plece, să se îndepărteze, să-şi ignore rudele, să nu mai ştie de casă, pielea, carnea şi inima ei să dea uitării o iubire de multă vreme falimentară, fără a se lăsa totuşi din nou dusă de val, aşa străbate timpul, printre zdruncinături şi ţăndări, Lili Barbara. Se întoarce la Paris, închiriază o cameră în arondismentul XX, învaţă iar să trăiască singură. Învaţă să poată să trăiască singură. Dimineaţa asigură serviciul telefonic la un centru medical, după-amiaza confecţionează bijuterii *fantaisie*, pe care câţiva comercianţi i le cumpără ca să le revândă în magazinele lor, seara, urmează cursuri de desen şi de sculptură. Puţin îi pasă de bijuterii, are chef să se confrunte cu alte materiale, cu alte creaţii, mai voluminoase. Lut, fier, piatră, beton. Împarte un atelier cu alţi ucenici artişti o vreme, e pasionată de amprentele de pe sâni, pântece şi coapse ale femeilor mânjite cu vopsea albastră şi şabloanele ultramarin-intens ale plasticianului Yves Klein, dar mai ales de lucrările sculptoriţei Germaine Richier,

de corpurile ei hibride, diforme, perforate. Corpul, iar și iar, corpul în toate stările sale, în toate zbaterile lui, erotice, războinice, ludice, în toate metamorfozele sale, sublime, monstruoase.

Plecarea ei din casa de la Val-d'Oise este urmată de multe altele, clădirea cea mare își pierde locatarii treptat, până se golește. Comunitatea se destramă încetul cu încetul, a trecut vremea ei, cea a marilor speranțe exaltate de convingerea că oricui i se poate cere imposibilul. Tinerețea unora și a altora începe să-și piardă vioiciunea, spiritul lor de revoltă, de sfidare și de joacă s-a tocit. Unii se întorc la vechiul lor mod de viață, uitând repede ce nu va fi fost pentru ei decât un vesel interludiu, alții, care nu renunță la idealuri, se înscriu în partide politice, moderate sau extremiste. Mai rămâne o mână de intransigenți, ostili la orice, inclusiv partide și orice formă de politică tradițională; printre ei, Jef și Mona. Degeaba au alergat, au dansat, s-au agitat, au sărit, lumea cea veche, pe care o disprețuiesc, se agață de ei, îi înconjoară. Revoluția nu și-a ținut promisiunile, frumusețea nu zburdă nici pe câmpuri, nici în stradă, și-a pierdut insolența, asprimea. Marea n-a plecat odată cu soarele, nici pământul, cu norii, pământul se învârtește în jurul axei sale, aceeași, cu obstinație, iar norii curg în depărtare, catadicsind să-și arunce doar umbra asupra lui. Se simt trădați, păcăliți, acești refractari care se cred puri precum Perfecții Bisericii Catare, visurile lor sunt exagerate și fiind astfel expuși la o realitate atât de săracă, la atâta

mediocritate satisfăcută, se înăcresc, îşi ies din fire, visurile lor se preschimbă în himere negre şi o furie vâscoasă pune stăpânire pe inima lor, pe care ei o voiau solară.

Părăsesc, la rândul lor, casa, care nu mai este decât decorul unui teatru în relaş nelimitat, fiindcă toţi actorii au dezertat. Nu se întorc în sânul societăţii, unde nu mai există de-acum un loc pentru ei, e prea limitată, prea meschină această societate care s-a culcat iar, ca un câine docil, lângă vechii stăpâni. Se îndreaptă spre marginile ei, se afundă acolo. Iau calea codrului în propria ţară, prinsă în capcana unei păci sterile, care îi exasperează, şi curând, în numele nesociabilităţii lor, devenită stridentă, improvizează o gherilă de ţicniţi. Barbara le pierde urma şi nu o caută, drumurile lor s-au despărţit, fiecare să-şi vadă de cel pe care l-a ales.

38

Viviane a slăbit atât de mult, că pare doar schița femeii care era cândva, iar culorile contrastante, care-i subliniau frumusețea, au pălit – părul este cărunt, tenul, livid, bătând în galben, nu se mai fardează, buzele-i sunt albicioase, ochii, și mai adânciți în orbitele maronii. Această tentă cenușie care-i decolorează chipul, îl sapă și-i așterne umbre palide nu-i ruinează frumusețea, o decalează, o golesc, o poartă spre un hotar unde vizibilul se unește cu tăcerea.

Și în tăcere se adâncește acum tot mai îndelung. Vocea ei e mai degrabă slabă decât răgușită, de-abia se mai poate auzi. În priviririle ei urcă la suprafață o mirare care, când se întinde în cercuri lente, mătăsoase, când se învecinează cu groaza. Pare să nu mai vadă decât printr-un geam, iar geamul se aburește pe măsură ce viața se retrage, i se stinge în trup. Când zâmbește, o ușoară contracție persistă la comisura buzelor multă vreme după ce ea încetează să zâmbească și acest mic rid care întârzie în colțul gurii parcă e un

foarte discret adio adresat tuturor, şi nimănui. Îşi ia rămas-bun prin semne infime, a căror iniţiativă nu-i aparţine, de care nu e nici măcar conştientă.

Şi vine şi ultimul semn când zace la pat de săptămâni – o tresărire a vocii, pe cât de plăpândă, pe atât de bogată. Vorbeşte, spune frânturi de cuvinte, în şoaptă, cu ochii pe jumătate închişi, agitându-şi uneori mâinile câteva clipe peste pliul cearşafului. Gabriel se apleacă foarte aproape de faţa ei, îi atinge cu urechea buzele care şoptesc într-o imperceptibilă mişcare, pentru a încerca să desluşească ce spune. Însă ce murmură ea este de neînţeles nu atât din cauza afoniei, cu care se luptă pentru o ultimă şi victorioasă dată, cât pentru că foloseşte o limbă pe care el n-o cunoaşte. Ea vorbeşte în română, limba ţării unde s-a născut acum aproape şaizeci de ani, pe care a părăsit-o, fetiţă fiind, când părinţii ei au emigrat în Franţa. N-a mai vorbit-o niciodată, nu i-a învăţat nici pe propriii ei copii s-o vorbească, însă limba repudiată se întoarce chiar înainte să cadă cortina, dă la o parte cea de-a doua limbă, cea adoptivă, şi-şi cere *in extremis* dreptul de a fi rostită. Dar ca să spună ce, cui? Nu mai e vorba despre secretul legat de Paul, de acesta s-a uşurat, ci doar de o dorinţă copilărească de a gânguri, de o plăcere pură de a se juca puţin cu toate cuvintele, de a le savura sonoritatea. De altfel, un râs subţirel răzbate în surdină printre frazele murmurate, se înalţă, deşi împiedicat, înlătură cuvintele, le împrăştie într-un nor de vocabule la capătul puterilor, o fetiţă se joacă undeva, în corpul

lui Viviane, lansează cuvinte ca niște bile, niște zaruri, niște titirezi care se rotesc și vibrează plăcut, apoi un șuierat prinde viață, puternic, îi umple gura, îl alungă brusc pe copilul ascuns și ale sale vocabule gângurite. Un zvâcnet îi saltă bustul, capul se ridică pe gâtul încordat, ochii se deschid foarte mari, negrul-albăstrui al irisului capătă o sclipire de cuarț, își aruncă brațele în aer – spre Gabriel? Spre copilul ei pierdut și regăsit? Spre fereastră, spre un pic de aer, de spațiu, de lumină? Spre nicăieri?

Christine, Sophie, Viviane, *I, purpuri, sânge, râsul unei frumoase guri...* Cavoul adăpostește de-acum trei generații de brunete cu ochi negri, o adolescentă, o fetiță, o femeie matură. Nu au coborât în el în ordine, dar în prezent, ele sunt în afara vârstei, s-au sustras timpului. Chipurile lor frumoase s-au cufundat în noapte, acolo au eșuat și dispar. Tăcerea gurilor în pământ, pietriș, lemn, tăcere purpură, dar în egală măsură, neagră, înghețată și albă ca de var.

După ceremonia înmormântării, Paul se face ecoul frumoaselor buze ale lui Viviane și în fața familiei reunite povestește ce i-a dezvăluit ea cu câteva luni înainte să moară.

39

Paris, februarie 1943. Viviane se pregăteşte să iasă din imobilul în care locuieşte. Poartă un mantou cu croială amplă şi guler lat, din astrahan, cu două feţe, negru pe-o parte şi gri deschis pe cealaltă. În dimineaţa aceasta a etalat negrul la exterior. În clipa când întinde mâna spre uşa mare, cu două canaturi, uşa se deschide subit, o femeie dă buzna şi se ciocneşte de ea. „Luaţi-l, iute, ascundeţi-l, salvaţi-mi copilul!" Vocea e slabă, gâtuită parcă, mai mult imperativă decât imploratoare, cuvintele sunt grăbite, iar gesturile, încă şi mai rapide şi bruşte. Îndeasă un pachet în braţele lui Viviane, care se trage înapoi, nu pricepe nimic. Strigăte, tropăit de cizme aleargând umplu strada, se apropie. Femeia ezită o clipă, cu ochii holbaţi, scrutează cu privirea holul, caută o ieşire, o uşă secretă, nu vede niciuna, aşa că se repede spre scară, are nasturii descheiaţi la paltonul din postav brun tărcat, care i se desface ca un trapez în jurul corpului. Urmăritorii care urlă sunt la doar câţiva metri. Deşi încă năucită,

Viviane își învinge inerția și se ascunde sub scară, se chircește la adăpostul ei, se strânge ghem acolo, cu pachetul lipit de piept. Urmăritorii, în număr de patru, năvălesc cu zgomot în clădire. Nu vorbesc, vociferează, își insultă prada, care continuă să urce cu pași precipitați și zadarnici. Doi bărbați se năpustesc pe urmele ei, alți doi așteaptă la baza treptelor. Se pun pe râs; *youtre*[1] e ca un șobolan. Viviane, ghemuită în firida ei, e frapată de acest cuvânt pe care nu l-a auzit niciodată sau l-a auzit fără a-i da atenție, fără a-i remarca hidoșenia, fără a înțelege cât e de abject, așa cum nu și-a făcut niciodată griji pentru soarta rezervată evreilor, a căror persecuție se accelerează și se agravează de la începutul Ocupației. Pașii fugarei și ai urmăritorilor răsună pe scara din lemn, într-un ritm sacadat. Treaptă după treaptă, spre nicăieri. Alergătură, strigăte, insulte și râsete se amestecă într-o zarvă enormă, care se aude în tot imobilul, până în curte și în beciuri, cu siguranță. Nimeni nu iese pe palier, locatarii se prefac că nu-i nimeni acasă. Copilul înfofolit într-o țesătură de lână doarme liniștit lângă gâtul lui Viviane, la căldura gulerului de blană. Răspândește un iz dulceag de lapte, săpun, piele umedă de bebeluș care transpiră în coconul din lână. Dar pe frunte se simte un alt miros, mai proaspăt, ușor, pudrat; parfumul mamei lui, fără îndoială. Viviane închide ochii, se concentrează, caută să recunoască parfumul, marca, se străduiește mai ales să-și distragă mintea, să-și

[1] „Jidan, jidancă" (n. tr.).

potolească bătăile inimii, prea puternice, prea repezi, se teme să nu trezească bebelușul. Dacă el începe să plângă... Adulmecă fruntea copilului, crede că descoperă o aromă de mimoză, cu note de liliac, poate. Un zgomot de luptă, un strigăt ascuțit o forțează să deschidă ochii. Se ghemuiește cât poate de mult, își ține răsuflarea. Un șuierat, o izbitură surdă. Femeia e acolo, foarte aproape, cu fața lipită de sol, cu brațele răsucite, cu mâinile lipsite de vlagă pe dalele pardoselii; una dintre ele zace chiar la marginea zonei de umbră unde Viviane se ascunde, ca și cum s-ar întinde ca să atingă copilul. Părul i s-a desfăcut, s-a împrăștiat în jurul capului. O băltoacă de păr negru, lucios, foarte frumos. Lent, sângele începe să tivească băltoaca neagră. Din fundul adăpostului său, Viviane zărește părul femeii, atât de asemănător cu al ei. Remarcă unghiile de la mână, bombate și roz, dar roase până-n carne. Fața nu i-o vede deloc, își amintește doar ochii larg deschiși, imenși, ai femeii, când a răsărit în cadrul ușii batante. Nu, nici măcar ochii, n-ar putea să le descrie forma sau culoarea, însă privirea da. O privire desprinsă de ochi, de iris, de pleoape, parcă un soi de pală de vânt rătăcită ar fi orbit-o, o privire-vânt-voce la capătul puterilor, extenuată, imperioasă în implorarea ei. „Luați-l, iute, ascundeți-l, salvați-mi copilul!"

Micuțul e acolo, adâncit în căldura gri-argintie a astrahanului, doarme cu hotărâre, calm și mai cu seamă la momentul oportun, ca și cum vrea să nu vadă nimic, să nu audă nimic, să nu afle nimic din ce se petrece foarte aproape de el și într-un vacarm îngrozitor.

Vrea să trăiască, se gândește Viviane. Nu știe dacă e fată sau băiat. Nu știe nimic în afară de un lucru: vrea să trăiască. Vrea să trăiască orice-ar fi, să nu sfârșească precum micuții miei caracul cu blana buclată, uciși la câteva ore după naștere pentru a se confecționa scurte, cape, manșoane, pălării, mantouri precum cel pe care-l poartă ea. Câte cadavre de caracul au fost necesare pentru magnifica ei haină? Dintr-odată se simte înveșmântată în moarte, în rușine, dar alungă imediat această impresie fiindcă trebuie să ocrotească dorința de a trăi, pe cât de placidă, pe atât de încăpățânată, care iradiază din trupușorul strâns lângă ea. Iar hotărârea mută a orfanului care nu e conștient de asta o sperie și o liniștește deopotrivă.

Femeia alunecă, se îndepărtează, iese din câmpul vizual al lui Viviane. Bărbații târăsc corpul de picioare înjurând, trăgându-l până în stradă. Ușa se trântește. Liniștea se așterne iar în hol, dâre roșietice lucesc pe jos. Pentru prima oară Viviane observă că pardoseala e ca o tablă de șah din marmură, unde alternează negrul și griul-deschis. Se gândește iar la mieii masacrați. Copilul oftează ușor, se mișcă puțin, ea îl ridică atentă și-l privește. El mijește ochii, somnoros. Scoate câteva sunete discrete, pe buze îi apare o bulă de salivă, schițează un zâmbet și începe să gângurească. Viviane iese de sub scară, se grăbește să plece înainte ca locatarii să se aventureze pe palier și să coboare scările prudenți și curioși.

Frigul e tăios, Viviane merge la întâmplare, nu știe încotro s-o apuce, cu copilul ce să facă, ce să hotărască.

În cele din urmă, se întoarce acasă, cu bebeluşul ascuns sub mantou. Îl dezbracă; e băiat, necircumcis. Încă de la naştere mama lui s-a îngrijit să-l salveze. *Youtre.* Cuvântul îi vine iar în minte, intact în hidoşenia, în violenţa lui. Ar vrea să-l smulgă din amintire, dar îl simte înfipt acolo, lipicios, ca un şancru, o mucozitate, o ulceraţie, îşi înghite lacrimile de furie, îşi încleştează maxilarele. Oare copilul o emoţionează, îi tulbură spiritul, până atunci nepăsător faţă de cei persecutaţi de ocupant şi de colaboratorii săi zeloşi, sau femeia cu privire pierdută în vânt? Femeia zdrobită de o pardoseală de marmură, cu păr negru, tivit cu roşu şi mâini inerte, cu unghiile roase. *Youtre.* Cuvântul izbeşte în mintea ei cu lovituri obsedante, un zgomot moale şi aspru în acelaşi timp, iar furia creşte în ea. Micuţul se tot agită, plânge, îi e foame. Ea e stângace, nu ştie să se ocupe de un sugar, şi-a încredinţat foarte devreme fiica unei dădace, a avut prea puţin grijă de ea. Improvizează.

Şi lucrurile se succed foarte repede – hotărârea de a păstra copilul, de a spune că e al ei, de a trişa în privinţa datei de naştere, a originii lui, de a-i da un prenume comun, Paul, şi de a-i inventa un tată care are un nume de familie obişnuit, Bernard, de a-şi lua înapoia fiica, de a se muta cât mai curând. Aşa se face că pruncul se naşte a doua oară, în mare grabă, întinerit cu patru luni, lipsit din capul locului de identitatea sa, de întregul trecut familial. Aşa se face că Viviane o ia la ea pe Jeanne-Joy, care plânge multă vreme după doica ei, de care a fost despărţită. Aşa se face că învaţă

rolul de mamă din zbor. Așa se face, în sfârșit, că sucește gâtul cuvântului aducător de moarte, *youtre*, îl aruncă în neant și onorează promisiuna pe care totuși nu i-a făcut-o femeii cu privire de vânt nebun. Acest vânt e cel care o împinge și o ține, care o obligă.

După aceea însă ce e de făcut? Când, la ce vârstă să-i dezvăluie copilului adevărul? Și care adevăr, în fond? Că a văzut-o pe mama lui hăituită, că a văzut-o murind sub ochii ei? Ce rost ar avea să-i spună asta, când nu poate să adauge ceva despre această mamă și cu atât mai puțin despre tată? De ce să-l copleșească pe copil cu o dezvăluire incompletă, care n-ar face decât să deschidă un vid în jurul lui, să-l sortească unei dureri inconsolabile? Zi după zi, an după an, Viviane a amânat clipa când avea să-i mărturisească totul lui Paul și n-a încredințat nimănui secretul, nici lui Falaize și nici lui Gabriel. Cu vremea, adevărul a devenit ficțiune, absurditate, iar minciuna, fiind mereu menținută, protejată, a devenit realitate. Dar într-o bună zi adevărul și-a cerut dreptul; a venit momentul când a trebuit să fie, în sfârșit, timpul. Și, îmboldită de această grijă, Viviane a pornit în călătorii, căutând urme, indicii, ca să-i ofere lui Paul câteva piste. În zadar, se apucase de asta cu trei decenii prea târziu. Apoi a apărut boala și, încet-încet, i-a venit rândul să moară. Și, cu mâna goală, a sfârșit prin a-i face lui Paul mărturisirea atâta vreme tergiversată.

40

După aceea n-au mai evocat niciodată această poveste. Au ascultat-o cu toții atât de atent, încât fiecare ar putea s-o repete și azi cuvânt cu cuvânt. Au ascultat-o îndelung, mult după ce Paul a terminat de istorisit, i-au lăsat ecoul să rezoneze în tăcerea ce-a urmat și nimeni n-a întrerupt această tăcere. Numai Gabriel, după un moment, i-a spus lui Paul „Mulțumesc", apoi a ieșit din încăpere. Iar acest „mulțumesc", adresat deopotrivă lui Paul și lui Viviane, l-au rostit la rândul lor Chantal și Jeanne-Joy. Jeanne-Joy a adăugat că, dintre toți copiii lui Viviane, el, unicul fiu, venit de aiurea, semăna, de fapt, cel mai mult cu mama lor. În ceea ce-o privește pe Lili, ea a declarat în șoaptă, de parcă vorbea cuiva adormit, pe care nu voia să-l trezească, ci doar să-l informeze în somn: „Și tu, și eu am avut două mame, dar ale tale s-au contopit ca să alcătuiască una singură, magnifică."

Fiecare s-a întors la ale lui, ducând cu sine secretul dezvăluit, împărtășit; atât de calm dezvăluit, încât s-a

instalat aproape blând printre gânduri, și atât de legitim împărtășit, încât nimeni nu simte nevoia să mai vorbească despre el, să-l aducă în discuție, să pună întrebări. Faptele au fost exact așa, teribile, ireparabile. Iată faptele brutale scoase din umbră, dar atât de târziu, că rămân suspendate în timp, între autenticitate și fabulație. În inima realității adică. Fiecare trăiește de-aici înainte cu noua informație, o asimilează, o acceptă, fără a pretinde totuși că o stăpânește, că poate s-o întoarcă pe toate părțile și cu atât mai puțin să-i pătrundă misterul.

Gabriel s-a mutat într-o casă cu acoperiș din olane, cu o terasă a cărei balustradă e acoperită de iederă cu frunze lucioase, de culoarea malahitului. Și-a luat un tovarăș, un câine mare, negru, un groenendael pe care l-a numit Cosmos. Nu-l ține niciodată în lesă, merg amândoi, unul lângă altul, pe stradă, în același ritm, cu capul sus.

Câinele îl însoțește peste tot, la cabinetul de arhitectură unde continuă să se ducă în fiecare zi, la *Grand Café*, situată în piața primăriei, unde merge regulat să joace biliard, la clubul de șah, unde dispută partide interminabile. Și se plimbă mult, străbate, cu Cosmos alături, străzi întregi, până în foburguri, fără o țintă precisă. În timpul preumblărilor cizelează proiecte profesionale pe care le are în minte, reflectează la mijloacele de a-și îmbunătăți jocul, atât la șah, cât și la biliard, elaborează noi strategii. Mergând astfel dintr-un loc într-altul, înaintează

spre obiectivele pe care şi le fixează, evoluează într-un labirint mişcător, al cărui traseu îl redesenează încontinuu. Nu se întoarce acasă decât târziu, când este epuizat. Nu lasă loc inactivităţii, golurilor în care absenţa lui Viviane ar risca să se facă simţită şi mai puternic. Câinele doarme pe pragul camerei a cărei uşă rămâne întotdeauna deschisă şi unde veioza e aprinsă mereu.

După tergiversări de ani întregi în privinţa vocaţiei sale religioase, Paul s-a hotărât, în sfârşit. A ales nu calea monahală, căreia i se credea destinat, ci pe cea a preoţiei. Decizia a venit brusc, ca pentru a recupera timpul pierdut. Un cuvânt auzit în trecere pe stradă, rostit pe un ton arţăgos, de dispreţ şi de ură, de un tip care-şi plimba câinele, la vederea unui om aşezat pe o bancă, a provocat declicul. O dublă mişcare s-a produs înlăuntrul lui Paul, mai întâi un elan de surpriză, copleşit iute de dezgust, culminând cu furie, apoi efectul hotărârii s-a impus clar şi ferm. Omul cu câine exclamase: „Nu se poate, încă un *crouillat!*[1]" Bărbatul de pe bancă, un algerian, nu-l observase şi nu auzise nimic, doar fuma, cu capul lăsat uşor pe spate, cu privirea rătăcind spre vârfurile platanilor ce mărgineau bulevardul. Câinele, adulmecând mirosul vreunui semen de-al său ceva mai departe, trăgea de lesă, iar stăpânul renunţase la ţinta sa ridicând din umeri şi se îndepărtase cu paşi mărunţi. Însă cuvântul, pe care

[1] Termen injurios pentru arabii din Africa de Nord (n. tr.).

Paul nu-l știa sau nu-l remarcase niciodată, se înțepenise provocator în mijlocul trotuarului, împiedicând trecerea. *Crouillat.* Un cuvânt scuipat, o mucozitate a inimii, un șancru mintal, un ulcer varicos al limbii, precum cel de *youtre*, ce-i ținuse loc de verdict, de condamnare la moarte și de panegiric mamei sale. *Crouillat*, o insultă cu atât mai dureroasă, cu cât provine din schimonosirea unui termen care înseamnă „fratele meu" în arabă, incluzând deci o valoare de prețuire și de prietenie, așa cum *youtre* deformează termenul german ce desemnează, simplu, un evreu. Cuvinte cu sonoritate urâtă, de bolboroseală horcăită, care umplu de puroi gura celor care le proferează – însă aceștia se delectează cu ele, confundând puroiul cu sucul.

Crouillat. Deranjat și mâhnit de această ofensă care nu-i era adresată, revoltat și descumpănit totodată, Paul simțise un calm neașteptat născându-se în amestecul de sentimente și alungându-l în tăcere. *'A khuya*, fratele meu. Va fi preot, nu-i va păsa de hotarele care separă taberele, clasele, castele și triburile. Va fi fratele tuturor, liber de orice legătură care-l fixează într-un cerc, familial sau de altă natură, care-l limitează la un clan, va fi frate întru sânge omenesc, mai presus de rasă, și chiar frate întru sânge și răsuflare cu orice specie vie. Va trăi în comuniune cu toate speciile.

Fiicele lui Viviane au devenit mame. Jeanne-Joy, care s-a căsătorit cu colegul ei violonist, a născut doi

copii cu o conformație perfectă, un fiu, François, apoi o fiică, Véronique. Chantal, care trăiește cu un dansator din trupa Pinei Bausch, un japonez, are o fetiță pe nume Yu.

Fiica lui Gabriel n-a dat viață niciunui copil. Uneori o apucă dorința de a fi mamă, dar nu e apăsătoare, nu are forță, nu durează, e o dorință buimacă. Are legături amoroase, distracții efemere, unele mai serioase, complice și trainice, dar care la rândul lor se erodează de fiecare dată, dovedindu-se fără viitor. Doar de tablouri, de câteva sculpturi rămâne atașată și se străduiește să le aducă pe lume. Atelierul îi ține loc de cameră pentru dragoste, luptă și naștere. Duce o obscură luptă corp la corp cu umbrele și fantomele sale, cu misterul cărnii, al luminii și al culorilor. Tablourile ei încep să trezească un oarecare interes în mediile preocupate de pictură; în sfârșit, se apropie cu pași mărunți recunoașterea pe care a așteptat-o atât. Însă, pe măsură ce aceasta înaintează, satisfacția pe care ea ar trebui s-o resimtă scade – îndoiala nu conține s-o hărțuiască. Mereu îndoiala, care sfredelește în tăcere, zdruncină orice fundament și o face să se poticnească din nimic. Îndoiala care, uneori, intră în stare de alarmă, devine extrem de vie și sapă atât de adânc, încât atinge vidul, lăsând-o fără glas, fără rațiune, la hotarul unui teren viran nemăsurat – lumea întreagă, viața și propria persoană, ea însăși există sau nu? Și atunci se întoarce la munca ei cu voință subită, oarbă, se transformă de nevoie și împinsă de forța de a supraviețui,

pictează *ca și cum* asta ar avea sens, în ciuda tuturor obstacolelor, *ca și cum* tablourile sale ar avea oarece valoare. Dacă mai apoi unele picturi atrag atenția, ba chiar admirația, simte o reală mulțumire, prea nestatornică totuși pentru a satisface pe deplin nevoia ei de siguranță și de consolare.

41

E lume multă în seara aceasta la vernisajul colectiv, în galeria unde sunt expuse cinci tablouri ale Barbarei. Amprentele unui corp, al său, în maniera lui Yves Klein, dar nu monocrome, ci în culori foarte îndepărtate de albastrul pur din care el şi-a făcut o trăsătură specifică. Imaginile ei conjugă diverse tonuri de brun, bronz, ocru, auriu-pal, ruginiu, nu sunt statice, ci străbătute de fiori, corpul ei e pensulă, rulou, mişcându-se uşor pe pânza unde ea se lungeşte, îşi imprimă şi mâinile, palmele bine întinse, cu degetele depărtate, şi partea bombată a gleznelor, precum şi extremitatea degetelor de la picioare, ceea ce Klein refuza să facă, socotind că e şocant să înfăţişeze mâinile, care ar risca să umanizeze prea mult imaginile pe care el voia să le arate, centrate pe ideea de masă, de forţă, de energie. Ea însă, ea descentrează forţa, împrăştie energia, caută un sprijin în pânză, îşi pune la lucru trupul de la frunte până în vârful picioarelor. Tatonează, pipăie materia, se lipeşte de ea, îşi întipăreşte palmele, pântecele,

afundându-se în taina urmei. Răsar astfel siluete tremurate, din care se preling șiroaie ocru, bronz-aurii, roșietice și portocalii.

Oamenii se mișcă fără astâmpăr, cu paharul în mână, vorbind tare, râzând sonor, se uită mai mult sau mai puțin atenți la lucrările prezentate, strâng impresii, comentează ici și colo. Barbara vede venind spre ea un bărbat care îi zâmbește și o tutuiește direct. Pe moment, nu-l recunoaște. Este un fost membru al comunității de la Val-d'Oise. A trecut atât de atunci, cincisprezece ani deja, poate mai mult? Departe sunt acele vremuri de efervescență, de convingeri tranșante, de iubiri și certuri care nu durau niciodată, de mari elanuri, de visuri revoluționare, de subversiune și de nerăbdare. Vremuri apuse, pe care ea nu le ridică în slăvi, față de care nu o încearcă nici măcar nostalgia, dar pe care nu le reneagă. Existau, în pofida a orice, sinceritate, speranță, o formă de generozitate și de cutezanță în modul lor de a trăi, oricare le-ar fi fost excesele și stângăciile. Existau o anumită nepăsare și o anumită intensitate și foarte frumoase clipe de bucurie. Însă el, cel întors din trecut, pe nume Jacques, nu evocă acele timpuri decât pentru a le lua în râs, reducând evenimentele din '68 la niște copilării exaltate. Totuși, a știut să tragă foloase de pe urma lor, îi povestește cum a reciclat cu succes în spoturi publicitare anumite sloganuri – căci unele, orice s-ar spune, nu erau lipsite de spirit, în ridicolul lor, sau de haz, în excesul lor, recunoaște el citând o puzderie pe un ton

amuzat: „Decretez starea de fericire permanentă. – Descheiați-vă creierul la fel de des cum vă descheiați șlițul. – Trăiți fără timpi morți, bucurați-vă fără limite. – A exagera, aceasta-i arma. – Orice se erijează în sistem. – Jos cu sumarul, trăiască efemerul! – Să explorăm hazardul. – Juisez pe străzi. – Te iubesc!!! Spune-o cu pietre. – Anarhia sunt Eu. – Nici stăpân, nici Dumnezeu. Dumnezeu sunt eu. – Doar adevărul e revoluționar. – Deschideți-vă ferestrele inimii. – Aici, suntem spontani. – Visul e realitate. – Cea mai frumoasă sculptură este gresia din caldarâm..." Aici se întrerupe pentru a aminti că niște șmecherași s-au dus în străinătate să vândă pietre din caldarâmul fărâmat al străzilor din Cartierul Latin și afișe dezlipite cu grijă de pe ziduri; au făcut bani cu astfel de „autentice suvenire din Mai '68", mai ales la New York. El însuși ținea una dintre aceste brave pietre în chip de trofeu pe birou, un prespapier super. Apoi, aruncând repede o privire spre tablourile mari ale Barbarei, agățate în galerie, îi spune: „Interesant. Faci un fel de Klein dintr-o nouă perspectivă, recolorat, cărămiziu... Părul tău roșcat te inspiră?" Râde, râde la fiecare cuvânt și citează încă o maximă din Mai: „Albastrul va rămâne albastru până va fi reinventat." O enciclopedie amuzantă de sloganuri, băiatul ăsta! Dar atunci când începe s-o sfătuiască să reinventeze roșcatul, brunul, bronzul, la fel de radical cum a procedat Klein cu albastrul, ea schimbă discuția, întrebându-l dacă a păstrat relația cu foștii locatari ai casei din Val-d'Oise. Cu doi sau trei, da, ține legătura, dar de la distanță,

toate astea aparțin trecutului. Toți au fost nevoiți, ca și ea, ca și el însuși, să-și croiască un drum, cu mai mult sau mai puțin succes. „Comunitatea noastră s-a dizolvat la momentul potrivit", conchide el, „înainte să se cufunde în rutină sau să degenereze în sectă, cum li s-a întâmplat unora, cea a lui Otto Muehl la Friedrichshof, de pildă... uite, apropo de asta, mișcarea acționiștilor vienezi nu te inspiră? E ceva mai radical decât Klein al tău în chestiunea folosirii corpului și a culorilor... uite, să-l luăm pe Hermann Nitsch, când e vorba de culoare, se înroșește, arde, țâșnește sânge! Cât despre materie, curge, supurează, picură, își despică pântecele și smulge măruntaiele, ba chiar împroașcă rahatul! Iată unul care a știut să reinventeze sângele, corpul și rahatul!" Izbucnește în râs, furat de propria tiradă, apoi o întreabă ce crede despre Nitsch și al său Teatru de Orgii și Mistere. Ei puțin îi pasă, vrea doar să afle ce s-a întâmplat cu Jef, cu Mona și cu cei câțiva intransigenți care nu doreau sub nicio formă „să-și croiască un drum" în societate, ci mai degrabă „să croiască" societatea de la un capăt la altul și cu atât mai puțin să se joace cu performanțele orgiastice și profanatoare, menite să bulverseze simțurile spectatorilor și să-i șocheze pe bigoți. Știe unde sunt ei acum, ce fac? Jacques își pierde brusc umorul zeflemitor și se uită mirat la Barbara. „Cum, nu ești la curent?" Cu ce ar trebui să fie la curent? „Păi, uite, cu jalnicul sfârșit al evadării lor, acum vreo zece ani. Că doar a făcut vâlvă la vremea aia." Însă vâlva nu ajunsese până la ea nici atunci, nici mai târziu. O atinge cu

o considerabilă întârziere, cum se întâmplase cu secretul lui Viviane.

Proțăpită în fața pânzelor ei mari, întunecate și arămii, cu un pahar de vin într-o mână și cu o țigară în cealaltă, năucită de rumoarea mulțimii care se foiește în spațiul îngust al galeriei, obosită și în egală măsură dezgustată de logoreea interlocutorului, punctată cu chicoteli și cu câte un „uite!", află cum acești Perfecți de gherilă bufă, care ridicaseră la rang de gest politic atacurile armate pe care le comiteau, fuseseră prinși în timpul unui atac care mersese prost și se încheiase cu câțiva răniți și un mort. Printre răniți, ostatici, doi polițiști și Mona; mortul, Jef. Transfugul din casa comunitară îi trântește vestea pe un ton detașat, aproape rece. E o poveste veche și tristă, despre care nu-i place să vorbească. O poveste lipsită de glorie și care nici nu poate fi ironizată, n-are obscenitatea ludică, isteria dătătoare de plăceri intense a unui *happening* de-al lui Nitsch, e doar un banal *hold-up* ratat. Istorisirea o izbește pe Barbara drept în frunte ca o piatră și amintirea își iese din matcă, imagini răsar, se agită, se distorsionează.

Corpul lui Jef, corpul lui de bărbat tânăr, de amant, zâmbetul juvenil și ironic, izbucnirile lui în râs și, la fel, izbucnirile de furie. Corpul lui Jef care, mai mult decât toate celelalte pe care, de atunci, ea le-a cunoscut, le-a strâns în brațe, i-a lăsat pe piele

o urmă fluidă și în carne o pecete gravată adânc, o lipsă. Corpul atât de viu și de impetuos al lui Jef, cu care niciun alt corp de bărbat nu s-a putut măsura. Dar câtă vreme îl credea în viață, înzestrat mereu cu farmecul lui Hector troianul, nu contează unde, cu cine, cu Mona sau cu altele, n-a suferit din cauza acestei lipse. Era de-ajuns ca el să continue să existe undeva, să-i fie contemporan, ca fiecare dintre oamenii care contează sau au contat pentru ea. Sfârșitul unei iluzii pe care s-a străduit inconștient s-o păstreze.

Sfârșitul jocului de roluri pentru Jef, himericul ei Hector, preschimbat într-un Ahile de bufonerie sângeroasă. A fost un bărbat demn de o epopee, rătăcit într-un secol care nu i se potrivea. A fost, mai ales, unul dintre acei oameni cărora niciun secol, nicio societate nu le poate oferi satisfacție, unul dintre acei revoltați cronici, care nu cred în ceruri și în zei mai mult decât în pământul oamenilor, această cloacă de pungași, ridicoli și imbecili. „Decretez starea de refuz permanent! Visul e ferocitate. Să explorăm moartea. Scoateți cuiul de la creier la fel de violent ca de la grenadă. Deschideți-vă latrina inimii. Omul va rămâne un rahat până va fi reinventat. Cea mai frumoasă sculptură e un corp ciuruit de gloanțe." Barbara își stinge țigara în paharul cu bordeaux, dă drumul paharului care se sparge de pardoseală, stropind marginea pantalonilor grej ai sclivisitului publicist, și pleacă, fugind de lume, de zgomot, de comedia înconjurătoare.

Jef, Mona, aici *suntem spontani* în ciuda bunului-simţ, *acţionăm din instinct* cu înverşunare. *Viaţa e în altă parte!!! O spunem cu puşca.* Juisăm *de moarte.* Iar moartea vine, brutală, idioată, insipidă. Salut tuturor, nimănui. *Dumnezeu sunt eu,* adică o amăgire, o glumă, un sublim efemer. Unde este viaţa, unde e acel *în altă parte,* unde e *aici?* Umblă multă vreme prin oraş, merge până la atelierul ei. Îşi petrece noaptea străbătând în lung şi-n lat încăperea, cu toate luminile aprinse. Îşi petrece noaptea în faţa tablourilor sale, a schiţelor de sculpuri, le scrutează, le evaluează. „Nu-i rău!" au zis unii vizitatori ai expoziţiei, în chip de compliment. „Superb!" au exclamat câţiva. „Interesant", a trântit fostul revoluţionar reciclat, înainte de a-i da de înţeles că era deja în zona lui *has been.* Nu-i rău, da, exact aşa, această judecată vagă e de-ajuns, se potriveşte cu pictura ei. Muncă bine făcută, solidă, simţul spaţiului şi al culorilor, dar fără o reală inventivitate. Nu aduce nimic nou, nimic insolit, nu-i decât o imitatoare, nu lipsită de talent, desigur, care brodează variaţii pornind de la opere ale artiştilor care au precedat-o şi care au inovat şi au uimit. Ar putea să continue, cu siguranţă, să progreseze, dar simte că nu va ajunge niciodată departe, niciodată până acolo unde i-ar plăcea să meargă – fiindcă nu ştie cu precizie unde anume. Îi lipsesc forţa şi, în prezent, dorinţa.

Pipăie îndelung pensulele, tuburile cu culori, diversele unelte, materialele, le palpează, le cântăreşte în palmă, inspiră mirosurile de vopsea, de lemn, de clei, de terebentină, de lut, de praf şi de tutun. Îşi ia

rămas-bun de la atelierul ei, de la pictură, de la pasiunea pentru culoare, de la materie, de la amprente. *Ține minte, Barbara! Nu uita...* Scoate pânzele una câte una din rame, le face grămadă jos, ia foarfeca și se apucă de treabă, cu calmul unui blănar care își dă silința să decupeze piei bine finisate pentru a confecționa o haină. Însă ea pregătește o haină de Arlechin, fiindcă nu taie bucăți mari, ci petice inegale. *Iar cel care te-ar strânge în brațe Cu dragoste E mort dispărut sau încă viu...* Crestează, ciuntește, spintecă meticulos toate tablourile. Pielea zgrunțuroasă a pânzelor, încărcată de ocru, de bistru, de aur și de arămiu, aplicate cu propriul corp-rulou, se împrăștie în fărâme. Cea de-a doua piele a sa, pielea ei de ulei de in și de pigmenți feluriți, se descuamează. Barbara tranșează amprentele propriului corp, se jupoaie, se descojește, se decortichează. În zori degetele o dor de cât a mânuit foarfeca, are ochii roșii de oboseală, iar podeaua e acoperită de un maldăr de resturi de pânză colorată. Adună rămășițele, le îndeasă în saci de gunoi. Apoi face ordine în atelier, dă cu mătura. Iese, încuie ușa, știe că nu se va mai întoarce. A renunțat la pictură. Nu și-a dus niciodată până la capăt poveștile de dragoste sau poate că, dimpotrivă, doar a știut de fiecare dată să le încheie la timp.

42

Seara ferestrele n-o mai fac să viseze. Când era copil, îi plăcea să se uite la ele când mergea pe stradă, cu privirea îndreptată spre fațade, le vedea ca pe niște pleoape închise peste visuri efemere, atât de strălucitoare, că deveneau transparente sau cartușe de lumină împodobite cu siluete.

Pe înserat fațadele imobilelor seamănau cu pagini de cărți ilustrate, ale căror imagini se mișcau. Cărți care șopteau frânturi de existențe ale căror început și sfârșit ea nu le cunoștea, așa cum nu cunoștea nimic, de fapt, dar ale căror persoanje, oricât ar fost de reduse la succinte și fugare schițe, trăiau cu adevărat. Nu vieți fantomă, ci vieți diferite, independente, care, în totala lor indiferență în ceea ce o privește, stabileau totuși legături de simpatie cu ea. Legături fluide între oamenii vii, care împart același aici și acum și care, în plutirea lor, se arcuiau în semne de întrebare. Atâția oameni care chiar trăiau în jurul ei, așa de aproape, inaccesibili, atâtea corpuri în mișcare, atâtea gesturi

făcute, atâtea cuvinte și priviri schimbate, fără ea, atâtea gânduri. Atâtea destine – poate, mediocre cele mai multe, dar glorificate de mătasea și sclipirea de aur topit a ramelor în care se lăsau zărite.

Iluminatul s-a schimbat, rar se întâmplă să răspândească acele tonuri de galben-pal, bătând în roșcat sau în portocaliu, care odinioară colorau ferestrele noaptea. Licăriri albastre, care variază în intensitate prin tresăriri enervante, au pătruns în saloane, în camere, nu lămpile, ci televizoarele își împrăștie acum lumina falsă. Atâția oameni așezați în fața acestor ecrane, atâtea priviri ațintite asupra lor. La fel de mulți oameni vii, dar vernisul care se unduiește la ferestrele lor nu le mai face să spună povești.

Dar, mai mult decât iluminatul, ea este cea care s-a schimbat, a îmbătrânit pur și simplu, iar imaginația i s-a îndepărtat de frumoasele iluzii ale geamurilor-pleoape, de mirajele ferestrelor-cartuș sugerând istorii fabuloase, printre care și pe cea a unei vieți secrete a lui Fanny, mama ei dezertoare. Nu mai visează la o altă familie, nu-și mai dorește un alt trecut decât cel care îi aparține, oricât de presărat ar fi cu poticniri și decepții, cu pierderi și renunțări, și jalonat de doliuri. Nu simte nici regrete, nici ranchiună, a avut partea ei de bucurii și de plăceri, zilele ei pline de veselie, orele ei de exaltare, a trăit potrivit propriilor gusturi și dorințe, în libertate. Acceptă să plătească prețul acestei libertăți, care uneori a semănat cu indecizia și subterfugiul, alteori, cu alegerile ferme. Libertatea,

ca și iubirea, are un preț: neliniștea. Nici pe una, nici pe cealaltă nu le obții niciodată.

Seara ferestrele n-o mai fac să viseze. Și totuși, o dată în plus, în mod neașteptat, i se întâmplă să fie surprinsă când trece pe stradă, să se oprească din drum. E noaptea târziu, orașul e adâncit în somn, circulația, aproape inexistentă, fațadele, învăluite în întuneric. Dar la al doilea etaj al unui imobil, un geam mare e luminat, cu perdele grele date la o parte. Încăperea pare spațioasă și goală. Un cuplu dansează. Femeia e îmbrăcată cu o cămașă încheiată strâmb, care i se cască pe umeri. Bărbatul poartă pantaloni de pijama în dungi, are bustul gol. Se deplasează cu pași iuți într-o direcție, încetinesc, se întorc și pornesc rapid înapoi; străbat astfel toată încăperea și, fără pauză, schimbă foxtrotul pe un mambo viguros, cu șoldurile lipite unul de altul, apoi continuă cu un boogie-woogie vioi, plin de fantezie. Din când în când se opresc, cuprinși de un râs nebun, unul se apucă să gesticuleze în toate părțile, să facă pe bufonul, după care își reiau dansul cu mare zel. Din nou un foxtrot, executat cu măiestrie. Niciun sunet nu răzbate în stradă, de parcă ar dansa pe niște melodii himerice, însă corpurile lor sunt atât de suple, de energice, gesturile, atât de fluente, picioarele, atât de sprintene, încât fac ca liniștea să fie sonoră, senzuală. Dar, mai ales, corpurile lor exprimă o complicitate plină de veselie, dezinvoltură și vivacitate. Se distrează dansând în miezul nopții, poate că tocmai au părăsit camera unde au făcut

dragoste și satisfacția lor e așa de intensă, că nu-și găsesc somnul, îl refuză, vor să prelungească starea de jubilație în care s-au cufundat unul cu celălalt, unul în celălalt. O stare de candoare veselă, de nepăsare, de sărbătoare a nebunilor și a regilor, căci sunt nebun și nebună, rege și regină, ei doi, care se leagănă și țopăie și se învârtesc după miezul nopții, în salonul lor. Pentru ei, sala tronului. Iar singurul tron îl reprezintă corpurile lor în mișcare, în exces, corpurile lor în splendoarea dorinței și a dragostei, care rămân neostoite chiar și atunci când sunt satisfăcute.

43

Când vine să-şi revadă tatăl în casa cu acoperiş de olane nu mai aşteaptă de la el semne speciale de atenţie, de preferinţe, nu mai caută dovezi de dragoste, aşa cum nu mai caută recunoaşterea mediilor artistice, nu pentru că ar fi ajuns la starea de detaşare aspră a lui Diogene, ci fiindcă timpul îşi continuă în ea o muncă lentă de curăţare şi de explorare în profunzime. Această muncă, ce se desfăşoară anevoie, ar fi rămas încă multă vreme stearpă, fără şocurile provocate de informaţiile postume despre Viviane, apoi despre Jef. Faptul că a aflat târziu, departe de a le atenua brutalitatea, a înzecit-o sau mai bine zis o răspândeşte cu încetinitorul, descompune mişcările, fiind gata câteodată să se oprească asupra unei imagini care face atunci o impresie şi mai puternică.

E cu neputinţă să se stabilească o legătură între corpul gol al lui Jef, întins pe spate, cu braţele arcuite în jurul capului, cu pielea de un alb chihlimbariu, lucind în penumbra camerei, şi corpul lui prăbuşit pe

trotuar, mânjit de sânge, în vacarmul unei străzi luate cu asalt de poliție. Corpul viu Barbara l-a cunoscut, corpul iubitului, dezmierdat, privit, explorat, pe cel al mortului nu-l știe deloc, n-a văzut nimic, nu poate decât să-și imagineze scena. Însă îi e greu să o zugrăvească, în lipsă de detalii. Stop pe o imagine imposibilă, care se îndepărtează ori se mărește. În ce poziție a căzut, pe spate, cu brațele curbate în jurul capului, sau cu fața de asfalt, cu brațele și picioarele rășchirate, ca o marionetă dezarticulată? În ce moment inima a încetat să-i bată? I-a fost frică, a suferit? Când a știu că e mort? Dar asta e ceva ce știi, conștiința continuă să existe și, dacă da, cât timp, sub ce formă? Aceeași neliniște care o cuprinsese în fața rămășițelor pământești ale lui Christine o chinuie și acum. Iar întrebarea se pune și în ceea ce privește corpul, nu cel al lui Viviane, culcată pe patul mortuar, vegheată de ai ei, nici cel al copilei Sophie, acoperit de flori în sicriul ei, ci cel al necunoscutei care s-a ivit în holul unui imobil din Paris, într-o dimineață înghețată din februarie 1943. Femeia aruncată de la ultimul etaj în casa scării, zăcând pe dalele de marmură, la picioarele lui Viviane și ale pruncului pe care tocmai i-l încredințase. Nici la această scenă n-a fost martoră, dar și-o imaginează. De fapt, o dedublează pe Viviane – cea reală, ghemuită sub trepte, cu copilul ascuns sub haina de blană și cealaltă, cu fața în jos pe pardoseală, zdrobită, cu părul împrăștiat, tivit cu sânge. Femeia cruțată și femeia condamnată, străine una alteia, dar pe veci unite de o bruscă transferare a maternității.

Din scena asta o rază de lumină nu conteneşte să se răspândească, viguroasă şi pură, care comprimă şi consumă în Barbara învălmăşeala de sentimente îngemănate în ea şi despoaie cuvântul „iubire" de tot luciul fără valoare cu care ea l-a lăsat să se îmbâcsească. Iubirea nu trebuie să se împopoţoneze cu declaraţii măreţe, cu gesturi şi posturi pretenţioase, nu trebuie să se încarce cu nimic, trebuie doar să existe, să acţioneze unde şi când e nevoie, fără să se sinchisească dacă e văzută manifestându-se. Precum câinele Cosmos, care veghează, adormit doar pe jumate, odihna stăpânului său. Precum uriaşul copac-lalea, zărit cândva la cotitura unui drum, scăldat în soare, fremătând de linişte, împlinindu-şi cu dărnicie ritmul destinului său de arbore, în armonie cu natura vegetalului, cu natura timpului. Precum acel Ruusbroec zis Admirabilul, din pădurea Soignes, iradiind de rugăciuni, exultând de blândeţe, deschis spre nevăzut, în acord cu destinul său de om, şi precum Paul, de asemenea, devenit preot muncitor şi preot al unei închisori. Şi, la fel de bine, precum cuplul pe care l-a văzut dansând noaptea, el şi ea purtând jumătate dintr-o pijama pe care o împărţiseră.

Dar Jef? El a desfăcut din toate încheieturile dragostea, a făcut din ea alice de oţel, a înfuriat-o, i-a străpuns pielea. Din el ţâşneşte cu intermitenţă un jet de lumină crudă, stridentă, care nu luminează nimic, dar care vibrează.

Lili, Barbara? Balansul între cele două părţi ale ei înseşi a încetat, nu mai are nevoie să-şi renege „anii

Lili" și nici atât să renunțe la această Barbara pe care și-a clădit-o printre pasiuni, trudă și singurătate. Este și una, și cealaltă, alipirea s-a produs, fragilă, însă rezistă. O alipire ce rezultă din creșterea celor două fascicule de lumină, diferit poziționate în timp, cea a poveștii lui Viviane și cea a morții lui Jef, despre care a aflat cu întârziere, și din traversarea tărâmului picturii. Pe cea din urmă a părăsit-o dintr-odată, spre propria ei surprindere, cu un amestec de bruscheță și calmă hotărâre. Însă după o perioadă de inactivitate pe care a îndurat-o ca un ascet s-a întors la pictură pe o cale nouă, ocolită, s-a pus altfel în slujba ei, deprinzând meseria de restauratoare de tablouri. Răbdarea și extrema minuție cerute de această muncă îi plac, fiindcă ele o supun unui exercițiu asiduu de concentrare, delicatețe a gesturilor și uitare de sine, care o liniștesc. Lupta ei, multă vreme pătimașă, uneori aspră, brutală, cu pânza, materia, urmele, culorile, s-a transformat într-un lung și pașnic tête-à-tête cu operele artiștilor dispăruți, unii de secole întregi. Acum întreține un dialog tăcut, alcătuit din analiză, reflecție și atingeri ușoare, cu tablourile pictate de alții.

Nu mai simte că totul e urgent, și-a găsit locul în fluxul timpului, învață să savureze farmecul lentorii și pe cel al estompării sinelui, lăsându-și privirea și gândurile să se piardă în viziunea unică a unui artist despre care uneori nu știe nimic sau aproape nimic. I se întâmplă, după ore petrecute aplecată asupra unei picturi pe lemn, ocupată s-o curețe de praf, s-o decapeze, pentru a încerca să-i restituie strălucirea inițială,

să aibă impresia că tabloul devine oglindă, nu trimiţându-i înapoi propria reflexie, ci dezvăluindu-i ceva ce nici nu bănuia despre ea însăşi. Un profil pierdut, alunecând pe fundalul unui orizont nemărginit, subţiindu-se în lumină, dar o lumină atât de slab vizibilă, îndepărtată.

44

Cosmos a ajuns la limita extremă a vieții sale canine, aproape treisprezece ani. Blana deasă și neagră și-a pierdut luciul, s-a rărit, vederea, auzul, apoi mirosul i-au slăbit, mersul i-a devenit legănat, iar la sfârșit șovăitor. Într-o dimineață, nu se trezește. Gabriel se întinde lângă el, îl strânge la piept, îndelung, încercând parcă să împărtășească ultimele lui bătăi de inimă, însă groenendaelul rămâne inert, cu inima oprită pentru totdeauna. Gabriel îl incinerează și păstrează urna în camera sa. Îi cere fiicei lui s-o depună în sicriul său atunci când îi va veni și lui rândul să nu se mai trezească. Asta pentru că, spune el, din clipa când l-a adoptat pe Cosmos, pe atunci în vârstă de trei luni, când l-a primit în casa lui, aproape că nu s-au mai despărțit. Și să nu se creadă cumva că el, câinele, era doar umbra stăpânului său, supusul lui, îi era camarad, conviv, companion – timp de peste doisprezece ani n-au mâncat și n-au dormit oare în aceleași încăperi și la aceleași ore, fiecare la locul lui? N-au mers unul

lângă altul pe străzile oraşului şi pe drumurile de ţară? Nu şi-au petrecut împreună serile şi n-au discutat cu familiaritate, fiecare folosind propriul limbaj? Iar cel al lui Cosmos era subtil, exprimându-se prin tot corpul, prin mişcările cozii şi ale urechilor, prin unduirea blănii, prin privirile de o imensă varietate, prin glasul capabil să moduleze atâtea şi atâtea sentimente, de la nerăbdare la resemnare, de la furie sau dezacord la tandreţe şi complicitate, de la îndoială la înţelegere, de la dispreţ la umor.

Îi era partener şi când juca şah, căci, în timpul partidelor pe care Gabriel le începea uneori acasă, singur, groenendaelul se posta în faţa lui, în poziţie şezând, cu spinarea ţeapănă, cu urechile ciulite, cu capul delicat înălţat ca un vârf de lance deasupra gulerului şi a voluminosului jabou de blană ce-i împodobeau gâtul şi pieptul, şi îşi plimba privirea de la tabla de şah la mâinile şi la chipul stăpânului său. Gabriel nu pretindea că animalul juca şah cu el, nici că prinsese regulile jocului, însă urmărea lenta desfăşurare a partidei cu atenţie şi multă răbdare, de parcă înţelegea că îndeletnicirea căreia i se consacra tovarăşul său uman era ceva foarte serios, că nu trebuia să-l deranjeze, să-l distragă, ci dimpotrivă, să-l susţină în efortul lui de concentrare. Câinii ştiu să respecte multe lucruri ce rămân pentru ei enigmatice, dar cărora le simt gravitatea şi importanţa pentru stăpânul lor, ceea ce majoritatea oamenilor sunt incapabili să facă unii faţă de alţii, prea repede iritaţi sau prea orgolioşi şi bănuitori ca să rabde să păstreze distanţa faţă de o activitate sau de un gând

a căror logică, pertinență și farmec le scapă. Câinii n-au pic de vanitate, de infatuare, dar au mândrie și, insistă Gabriel, pudoare, pe care se cuvine s-o iei în considerație când convietuiești cu unul dintre ei.

De această pudoare și-a dat seama prin efectul de oglindă. Într-o dimineață, când ieșea dezbrăcat din baie, îl surprinsese pe Cosmos în hol, cu privirea ațintită asupra lui, având un aer placid, mirat și parcă distanțat de însăși mirarea care părea că-l cuprinsese. Gabriel simțise oarecare stânjeneală văzându-se observat astfel, ochii animalului erau ageri ca ai unui om, însă nu exprimau nimic din ce se vede în privirea unui om, copil sau adult când descoperă nuditatea unui semen; nici neîncredere, nici neliniște, nici prefăcătorie sau viclenie, nici provocare, nici indiscreție sau complezență, nici amuzament sau ironie, și nici atât naivitate. Nimic care să țină de voyeurism. O privire calmă, fără vreo emoție deosebită, dar pătrunzătoare și care se dovedea cu atât mai tulburătoare cu cât provenea de la o ființă deopotrivă apropiată, chiar foarte familiară și complet diferită, de vreme ce, aparținând unei *alte* specii, fără repere comune, și necunoscând nuditatea, nu poate s-o încerce pe propriul corp, mereu acoperit de blană. Gabriel se pomenise întrebându-se cine era el – cine, ce – în această privire de animal și se simțise descumpănit, atins de un soi de tristă neghiobie, cum trebuie să fi fost Adam și Eva văzându-se goi pentru prima dată, nu doar în privirea unuia către celălalt, nici în cea a Domnului, asta era o altă chestiune, care nu-l

preocupa, ci în ochii vietăților din jur, mari și mici, în ochii tuturor acelor animale cu care trăiseră până atunci în armonie, într-o reciprocă siguranță. Bănuise că privirea necuvântătoarelor avea multe de spus despre nuditatea contrariantă a oamenilor, profunda privire a animalelor care nu și-au tulburat simplitatea prezenței în această lume, nu și-au vătămat pudoarea naturală. Trăgea concluzia că, în anumite situații, titlul de „stăpân" îi revenea câinelui sau oricărui alt animal aflat în relație strânsă cu un om, nu celui din urmă, doldora de contradicții și plin de sine la modul prostesc.

Gabriel a sfârșit prin a reuni toate calitățile pe care i le recunoștea lui Cosmos, camarad, conviv, partener și stăpân de ocazie, într-una singură: prieten. În fond, îi spune într-o zi lui Paul, zâmbind pe jumătate nevinovat, pe jumătate provocator, dacă Fiul Domnului a putut să le mărturisească bravilor săi discipoli că îi considera prieteni, nu slujitori, oamenii au dreptul sau mai degrabă datoria să primească, la rândul lor, toate animalele pe tărâmul prieteniei. Ceea ce Paul încuviințează din toată inima, amintindu-i că un anume Francisc din Assisi a mers și mai departe, numind „frați" și „surori" atât plantele, cât și animalele, pietrele și toate elementele naturii, iar jainiștii au împins la extrem grija pentru animale, până la cele mai măunte, unii dintre ei purtând un văl de muselină la gură ca să nu înghită vreo gâză.

Tulburarea lui Gabriel, aflat în doliu după prietenul groenendael, e mare și nu slăbește deloc. Își pierde

trepat plăcerea de a vorbi, țese în jurul lui un cocon de tăcere, în interiorul căruia intră într-o stare de semiadormire. Se înfășoară în bătrânețe, se dizolvă în ea. Speranța absurdă, dar stăruitoare, pe care Lili Barbara o păstrează în adâncului inimii – ca tatăl ei să-i facă, înainte de a muri, o dezvăluire extraordinară despre mama sa Fanny, cum i-a făcut Viviane lui Paul – este tot mai clar sortită eșecului. Știe, dar nu poate să renunțe. Sau, mai degrabă, adultul din ea admite improbabilitatea unei asemenea mărturisiri, dacă nu chiar imposibilitatea, în vreme ce fetița clandestină, pitită într-un ungher al făpturii ei, refuză să se dea bătută, refuză să coboare din leagănul avântat în zbor sub bolta unui castan în floare, presărată de insecte și scântei de soare.

45

Mai întâi îi vede părul ciufulit, blond-închis, cărunt, retras de pe frunte, apoi mâinile cu palmele lipite de tejghea de-o parte și de alta a unei gravuri peste care stă aplecat. Studiază imaginea, un laviu sepia, de format mic, al cărui subiect ea nu-l distinge. El se uită la gravură atât de atent, că nu a observat intrarea clientei în magazinul lui. Mâinile bărbatului o intrigă, ai zice că aparțin unor persoane diferite, un pianist și un sculptor sau un caligraf și un mecanic. Una este prelungă, un pic osoasă, dar delicată, cealaltă, mai lată, cu vene pronunțate, musculoasă. Nici chiar pielea lor nu captează exact la fel lumina, aceasta alunecă peste una, se prinde inegal de cealaltă. O idee bizară îi trece prin minte lui Lili Barbara – și picioarele să fie diferite, unul, fin și unul, butucănos? Însă ce o tulbură este impresia că a mai văzut asemenea mâini. Caută să-și amintească la cine, le trece în revistă pe cele ale tatălui ei, ale lui Paul, ale foștilor iubiți, ale prietenilor, dar nu, nu cunoaște pe nimeni cu dreapta ovală și subțire,

iar stânga, pătrată și groasă. Cercetează aceste mâini cu tot atâta concentrare cât vădește bărbatul în fața laviului pe care trebuie să-l înrămeze și devine la fel de absentă ca el, uită că nu e singură și în clipa când găsește în sfârșit modelul pe care-l căuta, exclamă în șoaptă: „Rembrandt, bineînțeles!" Omul își înalță capul, cu ochelarii în echilibru instabil pe vârful nasului și pe un ton aproape morocănos obiectează: „Nicidecum! Datează din secolul al XIX-lea." Confuzia o descumpănește, se simte nătângă și cumva o intrusă și, ca urmare, își agravează situația: „Nu vorbeam de gravură, ci de mâinile dumneavoastră." Meșterul se uită întrebător când la propriile mâini, când la femeia din fața lui. Ea remarcă o altă particularitate a lui, de astă dată la ochi, unul este ușor mai mic și verde-deschis, celălalt, mai larg și mai întunecat. Din nou își imaginează că el trebuie să poarte la încălțăminte măsuri diferite, la un picior 39, la celălalt, 46, dar se abține să-i împărtășească elucubrațiile. Revine la tabloul lui Rembrandt și precizează la care anume se referă, *Întoarcerea fiului risipitor,* în care există o uimitoare diferență între mâinile tatălui așezate pe umerii fiului îngenunchiat înaintea lui. „A, da...", zice meșterul de rame, după o pauză, de parcă această trimitere îi cauzase un șoc surd și trebuia să-și recapete răsuflarea. „Mâinile, poate, dar nu și măreția părintească..." Stânjenit că a lăsat să-i scape această mărturisire, își ferește privirea și-și strecoară mâinile în spatele tejghelei. Apoi își reintră în rolul de comerciant. „Cu ce vă pot ajuta?" Acum ea se simte la fel de încurcată ca el. Se grăbește

să-i întindă fotografia pe care o vrea înrămată. Un peisaj în alb și negru, pe hârtie argintată, de 24 pe 36 de centimetri, pe care a cumpărat-o de la un anticar pentru a i-o oferi unei prietene. El își potrivește ochelarii ca să privească fotografia și imediat ridică din sprâncene, apropie cele două lucrări și ochii i se mută de la una la alta, apoi întoarce imaginile spre clienta sa. „Fiindcă păreți atât de sensibilă la analogii, ce spuneți de asta?" Ea ridică, la rândul ei, din sprâncene, coincidența e într-adevăr ciudată.

Laviul reprezintă trei lebede în zbor peste o întindere de apă, fotografia, un stol de gâște sălbatice deasupra unui heleșteu. În ambele cazuri, linia orizontului este situată în treimea inferioară a imaginii și parțial subliniată, în dreapta, de siluetele zvelte ale unor plopi; cerul este la loc de cinste, presărat cu nori în forme grandioase, scăldați în lumina liniștitoare a zorilor. În ambele cazuri, păsările urmează o linie oblică și umbrele lor desenează o dungă orizontală pe luciul apei, în prim-plan, în stânga, se înalță trestii. Laviul sepia prezintă o mare subtilitate a coloritului, de la brun-deschis, aproape galben la bistrul bătând în negru, și degajă o anumită căldură, în timp ce fotografia mizează mult pe efectele de contrast, cu nuanțe puține, dacă nu chiar deloc, și îți dă senzația că simți frigul dimineții. Două scene asemănătoare, însă tonalități vizuale foarte diferite. O dată în plus, ea remarcă mai mult deosebirile decât asemănările, orice ar crede bărbatul cu mâini neobișnuite.

În săptămâna următoare se întoarce după fotografie. Meșterul îi arată rezultatul, ea e mulțumită, el înfășoară rama în folie cu bule de aer, apoi o strecoară într-o pungă de plastic. O conduce până la ușa magazinului; când să iasă, ea aruncă o privire rapidă spre picioarele lui, nu suferă de nicio asimetrie, însă încălțările par la fel de scâlciate ca papucii faimosului fiu risipitor al lui Rembrandt. Constatarea o amuză. Ajunsă acasă, scoate rama din pungă pentru a o împacheta în hârtie de cadouri. Un plic cartonat galben-șofran cade din pungă. Pe el, două cuvinte mâzgălite – „Ca amintire" – iar înăuntru, o fotocopie color a gravurii; culorile și-au pierdut farmecul, nuanțele s-au estompat, scena e scăldată într-un colorit bej și cafeniu-închis, dar este recognoscibilă. Lili Barbara pune plicul și imaginea alături, pe o etajeră, printre cești și pahare. În timp ce ambalează cadoul, rămâne cu ochii pironiți pe etajeră și-și crestează vârful degetului cu panglica. În aceeași clipă devine evident pentru ea că fotocopia nu e o „amintire", ci chiar o chemare discretă.

Peste câteva zile se întoarce ca să-i mulțumească. Și ca să răspundă chemării încă neclare. Vorbesc îndelung, stând în picioare, în magazin, despre tot felul de fleacuri, despre meseriile lor care, prin anumite aspecte, sunt apropiate, se completează.

Se întoarce adesea, dar la sfârșitul zilei, la ora închiderii. Merg să cineze în cartier, la început din când în când, apoi în mod regulat. Vorbesc mereu liber, dar mai mult despre ei înșiși decât despre fleacuri.

El pomeneşte de căsătoria lui, pe când era foarte tânăr, şi de divorţul survenit opt ani mai târziu. A avut un fiu, Benoit, un băiat tandru şi vioi. În adolescenţă, caracterul i s-a schimbat, a abandonat liceul, a fugit de acasă, a încercat drogurile, le-a prins gustul sau mai degrabă a devenit dependent, trecând de la cele uşoare la cele dure. Iar el, tatăl lui, în loc să caute să înţeleagă de ce fiul se lăsa să decadă aşa şi cum să-l ajute să-şi revină, n-a ştiut decât să recurgă la metoda drastică, represivă, cea mai ineficientă. Fiul său a murit în urma unei supradoze la şaptesprezece ani.

O conduce întotdeauna până la intrarea în clădirea unde locuieşte ea, apoi pleacă. Îl cheamă Mathieu, este cu trei ani mai mic decât ea. Împreună, au puţin peste un secol. Când erau tineri, nici el, nici ea nu se împiedicau de atâtea scrupule, ezitări, când se simţeau atraşi de cineva care le răspundea la fel, nu-şi lăsau dorinţa să tânjească multă vreme. Timpul a insuflat trupurilor lor gustul lentorii şi simţul aşteptării, fără să le sleiască vitalitatea dorinţei.

Sunt îndrăgostiţi şi miraţi de-a fi aşa, aproape intimidaţi. Sunt fericiţi şi se sperie fără să ştie de ce, de parcă n-ar recunoaşte că au dreptul să fie sau s-ar teme că vor suferi nu atât din cauza pierderii, posibile într-o bună zi, cât din pricina acestei neaşteptate fericiri.

Prima dată când se află goi faţă în faţă, simt o pudoare pe care n-au cunoscut-o nicicând, cel puţin nu în felul ăsta; în care se amestecă atâtea emoţii ce răzbat din trecuturile lor, deopotrivă dulci şi sfâşietoare.

Și, deși credeau că știu multe despre trupul unui bărbat, al unei femei și despre plăcerea sexuală, se simt dintr-odată dezarmați, stângaci. Fiecare descoperă ce se întâmplă cu trupul, și al celuilalt, și al său, trupul marcat de vârstă și pe care bucuria amoroasă îl face din nou ușor, voluptos. Vesel și inocent.

46

Ordinea anilor, a lunilor, a zilelor devine tot mai confuză pentru Gabriel, nu se mai poziționează pe șinele timpului, trenul zilelor merge invers, șerpuiește, dispare în ceață. El este un pasager nemișcat într-o întârziere crescândă pe treapta trenului, timpul se mișcă în el, îi umblă prin trup, prin minte, ca un vânt firav, sapă cu blândețe, se răsucește în lente spirale, dislocând straturile trecutului, fărâmând scoarța prezentului și spulberând-o. Fiecare azi al său se cască peste vid, iar în adânc sclipește un ieri. Trecutul iese la suprafață în rămășițe ca niște minereuri șiroind de apă, de argilă și de lumină, au zâmbetul și glasul lui Nati, splendoarea lui Viviane, râsul lui Christine, Feu-Follet, fiica aleasă, și timbrul grav, cavernos, al lătrăturilor lui Cosmos. Lili Barbara îl vede cum se pierde în el însuși, cum naufragiază în tăcere, fără să se agite, fără să se plângă. Dragostea ei pentru el, atâta vreme izvor de tristețe, și-a găsit pacea acum sau măcar s-a călit, în ciuda spinului de încăpățânată speranță

înfipt în ea. Gabriel nu-i nici un Dioscur, nici un Bilboc, este tatăl ei, Întâiul și Ultimul cu Acest Nume, un bătrân care a dat definitiv greș în grija lui de a împărți echitabil iubirea paternă, dar care, în ciuda a toate, s-a străduit să-și crească fiica văduvită de mamă. I-ar fi plăcut să i-l prezinte pe Mathieu, dragostea ei târzie și deplină. E prea târziu, Gabriel nu mai locuiește în prezent, abia dacă-și recunoaște fiica atunci când vine să-l vadă în azilul unde au fost nevoiți să-l ducă.

Învârtindu-se mereu în spirale, în corpul lui tot mai istovit, timpul evadează din carne, fuge prin porii pielii, seacă din răsuflarea sa și, într-o zi, îl părăsește. Gabriel și-a epuizat timpul. Asta se petrece pe furiș, în somn, ca în cazul lui Cosmos. Și unul, și celălalt și-au consumat partea de ani aproape maximă ce le este dată ființelor să o petreacă pe pământ, fiecare potrivit speciei sale, doisprezece ani pentru groenendael, un pic peste nouă decenii pentru Gabriel.

Bărbatul pe care îl vede în sala mortuară a spitalului, abia scos din celula frigorifică unde l-au vârât imediat ce și-a dat ultima suflare, întins pe placa de inox a unui căruț, *este – nu este* tatăl ei. E acoperit până la umeri cu un cearșaf care mai mult pune în evidență decât ascunde corpul slab; toate oasele ies prin piele. Îl sărută pe frunte, însă pielea e înghețată și întărită la extrem, frigul l-a pietrificat, carnea și-a pierdut textura și a căpătat o tentă de fildeș vechi îngălbenit, e un simulacru de corp. Lili Barbara se apleacă spre acest

trup țeapăn transformat în marmură, închide ochii, îi vorbește la ureche, încet, foarte încet, îndelung. Buzele ei vii șoptesc la urechea din care se degajă frig, revarsă un șuvoi ușor de cuvinte simple în noaptea minerală care a pus stăpânire pe creierul, pe ochii, pe gura, pe torsul, pe inima, pe pântecele, pe toate organele și pe toate membrele lui Gabriel, tatăl său. Nu stă să se gândească, lasă cuvintele să curgă, ele izvorăsc din copilăria ei, din mica ei copilărie, din vremea singurătății lor în doi lângă menajerie; izvorăsc din voliera, au glasul de ceață și mătase al păsărilor ce visează la spațiul larg, în spatele gratiilor coliviei lor. Fiica îi vorbește tatălui cu vorbe simple, ușor febrile în graba lor și, în același timp, stăruitoare și pline de liniște, îi mărturisește dragostea ei, care acum și-a pierdut ostilitatea, recunoștința ei în sfârșit golită de orice reproș, scuturată de orice umbră, un gângurit de apă și lumină. Totul este consumat, totul este iertat. Vocea ei, care n-a răzbătut niciodată până departe, n-a ajuns niciodată la mama fugită și dispărută, nici la atâtea alte persoane cărora le-a cerșit atenția, se aude astă dată cu precizie, limpede. Un ciripit dulce și fluid pe care ea îl răspândește în noaptea marelui corp părintesc întins acolo, înveliș de piele de culoarea ocrului, cu pete brun-violacee, atât de uzat, încât pare că stă să crape. Răspândește un pic de viață, de căldură, câteva vorbe, în liniștea și frigul acestui corp părăsit, pustiu, seamănă cuvinte-licurici pentru a-l lumina dinăuntru și a-l ajuta să se salveze de la întemnițare. Să salveze pe cine, să salveze ce? Sufletul său, pasăre captivă? Nu știe,

nu știe nimic, nici ce este sufletul, nici ce este moartea. Își îngână ignoranța și deopotrivă încrederea.

Îl revede pentru ultima oară, culcat în sicriu, i se pare că a crescut, lung mănunchi de oase, cu față de mumie. Înainte ca sicriul să fie închis depune înăuntru urna funerară a lui Cosmos. Stăpânul și prietenul lui s-au reunit pentru o tovărășie veșnică, de cenușă și țărână.

47

Printre hârtiile tatălui ei n-a găsit niciun document, niciun jurnal intim, nicio scrisoare, nici măcar o fotografie care să dezvăluie vreun secret. A cercetat cu mare atenţie livretul de familie. Coperta a devenit cenuşie, pătată ici şi colo, paginile sunt îngălbenite şi sfărâmicioase, unele au fost lipite cu bandă adezivă care, cu trecerea timpului, a lăsat dâre lungi, ca de grăsime. Lili Barbara a verificat datele de naştere ale părinţilor şi data ei de naştere, Barbara Liliane Roberte, data căsătoriei lor şi data despărţirii. Şi pe cea a presupusei morţi a mamei. Şi-a trecut degetul peste rândul respectiv, de parcă ar fi vrut să atingă cuvintele, să vadă dacă sunt autentice. A studiat paginile „Extras act de naştere" pentru a se asigura că niciun alt copil nu s-a născut din unirea lor sau dintr-o căsătorie a tatălui ei, pe care el ar fi ascuns-o, sau, de ce nu, dintr-o legătură în afara căsătoriei pe care mama ei ar fi avut-o. Un frate vitreg, o soră vitregă, după mamă sau după tată, un frăţior născut mort, o surioară

ce a trăit doar câteva zile, câteva ore. Însă doar ea figurează în livret, toate paginile care urmează după cea unde e menționată ea sunt goale. S-a simțit deopotrivă ușurată și dezamăgită.

Așadar niciun secret nicăieri. Doar o anemonă cu petale mari, violet, acum ofilită, cu mijlocul negru, granulos, strecurată la pagina cu declarația nașterii sale – a ei, unicul copil al celor doi, Fanny și Gabriel. Floarea este atât de uscată, de aplatizată, încât ai zice că e o îmbinare de lamele fine de cristal. S-ar sfărâma din nimica toată. A lăsat o urmă pe hârtie, palidă ca un abur, cu un cerc negru în centru, care încețoșează numele, prenumele, data și locul nașterii ei. O aureolă bleu-mov, cu inimă de funingine. Cine, tata sau mama, a cules floarea, a depus-o pe inscripția venirii ei pe lume? Ca o mângâiere, un zâmbet, o binecuvântare, un talisman? Anemona, floarea care se deschide în vânt, dar din ce punct cardinal venit?

Chiar dacă a existat vreodată un secret, ce mai conta acum, de vreme ce nu a rămas nicio urmă, își spune Lili Barbara în cele din urmă și se întreabă ce sens poate avea o întâmplare care a avut loc cu adevărat, dar din care nu subzistă nimic, nicio amintire, pe care nicio mărturie n-o poate aduce la cunoștința noastră. Este anulată, eliminată din real? Dar de ce o întâmplare care s-a petrecut cândva să fie ștearsă de simplul fapt că a rămas necunoscută sau că s-a cufundat pe veci în uitare?

Şi invers, un fapt imaginar, în care crezi cu tărie şi statornic şi care e parte dintr-un om, devine real? Unde se situează hotarul care desparte realitatea de ficţiune?

Aceste întrebări i le adresează lui Jeanne-Joy, lui Paul şi lui Chantal, când îi revede, după o lungă absenţă, la înmormântarea tatălui ei. Cei trei copii vitregi ai lui Gabriel au venit de departe, ca să-şi ia rămas-bun de la cel care le-a ţinut loc de tată din copilărie şi până au ajuns la vârsta adultă; acum nimeni nu mai e în faţa lor; se află în prima linie, urmaţi deja de două generaţii mai tinere.

Graniţa dintre realitate şi ficţiune e mai mult decât poroasă, consideră Jeanne-Joy. Nu ştie nimic sau foarte puţin despre dragostea efemeră din tinereţe a mamei sale pentru un bărbat a cărui progenitură întâmplătoare este ea, totuşi, n-a încetat ani întregi să facă cercetări pe singura cale ce-i era la îndemână, cea a imaginaţiei şi a intuiţiei, şi s-a construit pe sine, parţial, pe rezultatele acestei interogări, oricât de bizare ar fi fost ele. E sigură că un pic din aceste fabulaţii de copil lipsit de cunoştinţe despre tatăl lui trebuie să i se fi strecurat, cu vremea, în minte, involuntar, bineînţeles, la marginile îndepărtate ale conştiinţei; oricum, ele s-au sedimentat acolo, iar unele gânduri, unele emoţii trebuie să-i fi venit uneori fără ca ea să ştie de unde, nici de ce, tulburând-o în secret. Nu declarase şi Paul, ca fiu, de astă dată, după mărturisirea făcută de Viviane, că presimţise mereu că există un secret legat de el, deşi nu avusese niciodată nici cel mai

mic indiciu? Corect, aprobă Paul, și chiar dacă Viviane nu i-ar fi povestit scena adopției sale improvizate de nevoie și de frică, ar fi fost la fel de convins că momentul acela groaznic a avut loc în realitate, o dată pentru totdeauna, că femeia urmărită și ucisă a existat și că era mama lui, o dată pentru totdeauna, că ea avea o poveste, un trecut și că ea a fost omorâtă, o dată pentru totdeauna. Nimic din toate astea nu poate fi suprimat, niciuna dintre nenumăratele fapte petrecute pe această lume, oricât de înverșunat ar fi efortul de a le nega, de a le îngropa în tăcere, chiar de cei care le-au comis. În asta constă eșecul asasinilor, orice ar face ei ca să distrugă toate dovezile crimelor lor și, oricât ar încerca să șteargă până și amintirea victimelor, de parcă ele nici n-ar fi existat vreodată. Și din cea mai măruntă viață omenească rămâne ceva ireductibil, întotdeauna; niciun lucru care s-a întâmplat pe lumea asta, mare sau mic, tragic sau neînsemnat, nu poate fi anulat și nimic nu rămâne fără urmări, oricât de puțin perceptibile ar fi ele. Da, continuă discuția Jeanne-Joy și începe să vorbească despre Sophie, însă vocea i se pierde, nu-și încheie fraza, și-a pierdut șirul gândurilor și deviază spre muzică, unde, spune ea înăbușit, totul este o succesiune de sunete punctată de pauze, rupturi, ocolișuri, alunecări, flux al memoriei și uitare permanentă, ecouri, dispariții, reveniri, ca în viețile noastre. Într-adevăr, duce ideea mai departe Chantal, totul este o succesiune de cauze și efecte, o circulație neîncetată între acești doi poli, așa încât nu se prea mai știe, în cea mai mare parte a timpului, care este primul, care este

cel de-al doilea, viaţa este un clocot de acţiuni-reacţii, lovituri-contralovituri, un fantastic joc de ricoşeuri, ciocniri, înlănţuiri şi rupturi şi îşi ilustrează cuvintele vorbind despre creaţiile coregrafice ale Pinei Bausch, cu care a lucrat multă vreme. Pina, spune ea, ne înfăţişează solitudinea noastră de atomi ce se învârtesc şi palpită, inseparabili unii de alţii şi veşnic luptându-se. Atracţie şi respingere, dorinţe de a îmbrăţişa şi tendinţe de a refuza, chinuri ale tandreţii şi elanuri de violenţă.

Paul se referă la o altă coregrafie, imemorială, cosmică. Spune că, în fond, nu-i fundamental să ştii dacă Dumnezeu există sau e doar o născocire a oamenilor adânc tulburaţi, se poate afirma şi una, şi alta. El ia cuvântul „născocire" în sens pozitiv, nu ca pe o iluzie izvorâtă din teamă, suferinţa oamenilor care se ştiu muritori, ci ca pe o descoperire, o inspiraţie, o revelaţie. Şi-apoi, dacă Dumnezeu este o ficţiune, atunci e cea mai formidabilă pe care oamenii au inventat-o vreodată, este un amestec de dinamită, seva şi ferment introdus în lume, împiedicând-o astfel să se prăbuşească în ea însăşi, o scutură, o străpunge, o dilată din interior, o frământă, o răcoreşte. O hrăneşte, căci nu atât imaginarul se alimentează din poveşti şi visuri, cât realitatea, care se hrăneşte cu ficţiuni, iluzii şi dorinţe. Nu, insistă el, ficţiunea nu-i o himeră, iluzia nu-i o minciună, viziunea nu-i miraj, totul se întrepătrunde, se dinamizează, se luminează şi se întunecă la nesfârşit. Posibil, admite Chantal, care precizează imediat că ea rămâne insensibilă la respectiva ficţiune, dacă nu chiar

suspicioasă și refractară. Și adaugă: „Pe acest plan eu și Gabriel eram de acord, «legenda Dumnezeu» nu ne-a sedus niciodată, «postulatul Dumnezeu» nu ne-a convins. Cât despre mama, nu știu exact ce părere avea despre asemenea întrebări, nu vorbea despre ele. „Ea credea în viață", răspunde Jeanne-Joy, „credea în viață mai mult decât am crezut eu vreodată, iubea viața, orice s-ar fi întâmplat. Cea mai frumoasă dintre credințe, în orice caz, cea mai binefăcătoare."

E adevărat, gândește Lili Barbara, părinții discutau mult, dar între ei, adulții, rar cu copiii, cel puțin despre anumite subiecte, nu se intra în culisele conștiinței unuia sau altuia, nici măcar în culisele propriei conștiințe, sau doar din când în când și fără să zăbovești. Din teama de întuneric, de necunoscut, de labirinturi, de trape care se cască ici și colo. Doar Paul s-a aventurat acolo, cu hotărâre, dar el nu avea de ales, fiindcă fusese stăpânit, împins „de o torță de vânt, de un val de lumină", după spusele lui. Ea, Lili, n-a fost stăpânită în copilărie decât de un sentiment de ignoranță și neputință de a înțelege, care nu a părăsit-o niciodată complet și în care și-a avut originea doar o lungă succesiune de îndoieli. I-au trebuit atâția ani, câteva zeci, ca să învețe să trăiască într-o relativă *armonie* cu chinuitoarele ei incertitudini, până l-a întâlnit pe Mathieu. Cât despre Viviane, ea a trăit într-o atât de elegantă și de curajoasă armonie cu viața, încât n-avea nevoie, în fond, să țină mari discursuri.

48

Stă pe o bancă, în faţa unui lac. După-amiaza e pe sfârşite, soarele coboară spre munţii ce mărginesc orizontul, se apropie de ei în ritm constant, ca magnetizat de masivele rotunde, şi pe măsură ce coboară, păleşte, trece de la un galben-viu, ca de sulf, la un gălbui pal. Un asfinţit fără sclipiri roşietice. Însă nu pierde nimic din intensitate acest soare coborâtor, răspândeşte o lumină platinată pe cerul unde se suprapun şi se unduiesc lungi fâşii de albastru, de la ultramarin la griul pânzei de in, şi pe apă, văluri largi, în alte nuanţe de albastru şi gri, de la cenuşiu închis la argintiu. Totul se mişcă vag, cu încetinitorul, sclipirile, fluxurile de culori, micile veliere în zare, care trec într-un cortegiu răzleţ, pescăruşii care se învârtesc pe lângă bărcile pescarilor porniţi să se aventureze departe de ţărm, undiţele lor desenează curbe negre, care abia se clintesc şi uneori se agită, schiţând hieroglife sinuoase. Raţele alunecă în şir indian la suprafaţa malului râpos, punctându-şi procesiunea cu strigăte

scurte și sonore, la care le răspund în ecou țipetele pescărușilor, la fel de discordante, dar mai stridente. Câțiva oameni veniți să se scalde se zbenguie în apă. Niște lebede s-au cocoțat pe o barcă răsturnată pe prundiș și dorm cu capul sub aripă. Corpurile lor masive, strânse în ele însele, captează lumina razantă a serii, o limpezesc și o intensifică la maximum, iar când una dintre ele se trezește își lungește gâtul, își desfășoară aripile și își părăsește locul de odihnă, legănându-se greoi pe partea laterală a bărcii, albeața ei strălucește. Odată ce-și ia zborul, e doar grație și putere, are puritatea zăpezii proaspete; trupul se preschimbă în nor. Vântul este blând, mângâietor ca mătasea, dar se răcorește.

Banca pe care stă ea se află pe dig, domină lacul; panorma este foarte frumoasă. Memoria se pune în mișcare cu încetinitorul, la unison cu lumina care se scurge și cu metamorfoza albastrului, care când devine violaceu, când capătă nuanțe de verde, apoi pălește până devine lăptos. Își dă silința să-și adune amintirile – care zac acolo, pe fundul apei. Amintirea vacanțelor lor, pe când erau copii, petrecute într-o casă în mijlocul câmpurilor și al pâlcurilor de arbuști, pe care părinții o închiriau în fiecare vară, până la moartea Christinei. După aceea nu s-au mai întors acolo niciodată. Nu era chiar un cătun, ci un loc numit Capelle-Porette. Nu departe curgea un râuleț imprevizibil, care putea să rămână secat săptămâni întregi și să se umfle la câteva ore după o furtună.

Seuze, al cărui glas surd, sălbăticit, o emoționase peste măsură într-o zi și care n-a amuțit niciodată complet în ea. Seuze, cel cu glas de sirenă, acum încătușat în tăcere lacustră. Casa, grădina, câmpurile și pajiștile înconjurătoare, pâlcurile de arbuști, hambarele, bazinele cu apă pentru spălat și fântânile, grădinile de zarzavat și curțile gospodăriilor din împrejurimi, școlile, bisericile, piețele și bistrourile, primăriile, prăvăliile satelor vecine, crucile de piatră sau de lemn, ridicate la răspântii, bălțile, potecile și micile ziduri de piatră brută, gârlele, râurile, totul a dispărut, înghițit de lacul artificial care se întinde în fața ei, impunător și atât de calm, de frumos, lucind ca un satin albastru, gri-mov, cu reflexe verzi de absint. Veliere albe plutesc pe deasupra arborilor morți, ce putrezesc vertical, rațele zboară în șir aproape de clopotnițele și acoperișurile năruite, bărcile se clatină peste drumurile și fântânile umplute de nămol, înotătorii fac crawl și bras în apele ce-au potopit gârlele și râurile pierdute, peștii se strecoară printre crucile măcinate și zidurile surpate, lebedele își aruncă umbrele vii în chip de salut adresat ruinelor.

Totul a dispărut, iar ea nu știa. Încă o veste care i-a parvenit cu mare întârziere. După moartea tatălui și scurta reîntâlnire cu surorile și cu fratele ei prin alianță, Lili Barbara a simțit dorința de a reveni în acest loc pe care-l iubise, pe care toți din familie îl iubeau. Casa de piatră de culoare ocru, umbrarul împovărat de ciorchi de glicină, pomii din ale căror fructe ciuguleai în voie, abundența de mirosuri, liniștea tulburată doar de

zgomotul insectelor, vântul fierbinte, trecând uneori în vârtejuri care umflau rufăria întinsă la uscat între doi arbori, dungile de lumină decupate de stinghiile obloanelor, tremurând pe pereții și pe podeaua odăilor la ora siestei. Și escapadele pe câmpii și în păduri, printre șirurile de viță-de-vie, picnicurile pe malul apei. Libertatea trupului, copleșit de senzații, fericit.

Impresiile senzoriale pe care le-a resimțit profund odinioară, vară după vară, aici, la țară, s-au impregnat atât de bine în ea, încât îi mocnesc încă sub piele, gata să se reaprindă. De aceea a și venit, singură. A luat trenul până la gara cea mai apropiată, acolo a închiriat o mașină, bazându-se pe memoria ei pentru a găsi drumul spre Capelle-Porette, însă numele nu apărea nicăieri și nici cel al satelor vecine. Tot întrebând oameni întâlniți pe drum, a aflat că satele nu mai existau de mult, se descompuneau pe fundul lacului de la baraj. Iar acum e aici, pe o bancă, contemplând frumusețea dezastrului în lumina albăstrie a înserării. Nu simte nostalgie sau tristețe, nici furie și nici măcar dezamăgire, doar o uimire atât de imensă și apatică, încât frizează imbecilitatea. Fiindcă o liniște fără margini, netulburată de nimic, domnește peste cerul, pământul și apa care se unesc într-o contopire lentă și rece, de un albastru tot mai întunecat.

Totul a dispărut, s-a șters fără știrea ei. N-a văzut timpul scurgându-se, în ea se află și acum copila care a fost, cu toate întrebările, bucuriile, spaimele și visurile ei intacte, adolescenta rănită de un doliu măcinat de

gelozie şi speranţă, tânăra pradă rătăcirilor şi apoi veseliei amoroase, marginala de un scepticism de neclintit şi artista îndrăgostită de amprente şi de culori. Sunt toate aici, în picioare, cu ochii larg deschişi, într-un trecut mereu prezent, fiindcă face parte din ea, tăcut şi durabil. Carnea trecutului, pielea prezentului. Sunt toate aici, toate acele „ea" din fiecare zi, aşa cum dăinuie pe fundul lacului urma patului din Seuze, ruinele caselor, ale satelor scufundate, vestigiile locurilor şi ale numelor lor, umbrele celor care s-au născut acolo, au trăit acolo, au murit acolo sau, precum ea şi familia ei, au poposit acolo. Toate sunt aici, stanţe ale ei înseşi, care o privesc aşa cum este în această clipă, cum nu va mai fi mâine, şi în jurul lor trec în clarobscur oamenii pe care i-a cunoscut, pe care i-a iubit, cum se cuvine sau nu, prea puţin contează, însă ei nu o privesc, par să nici nu o vadă. Totuşi, tare i-ar plăcea în clipa de faţă să întâlnească privirea tatălui său, să aibă în faţă frumosul mister al chipului său. Abia acum, când el s-a retras pe veci din lumea asta, întrezăreşte ea ce n-a ştiut să vadă pe vremea când el stătea în lumina vizibilului – în deşarta evidenţă a vizibilului. Oare tot ce ţine de un om trebuie să fie încheiat, epuizat, pentru ca din invizibilul unde el a ajuns, o lumină nouă, deopotrivă plăpândă şi foarte pură, să răsară, să se reverse, dând peste cap în taină vizibilul? Abia acum intuieşte ea cât este de amplu, de nesecat, misterul unui chip, al unei vieţi.

S-a înserat de tot, contopirea zilei cu întunericul s-a desăvârşit. Pielea neagră a cerului, carnea arsă a stelelor,

pielea neagră a lacului, carnea lemnoasă și minerală a ruinelor, pielea neagră a pământului, carnea plină de umori a celor vii și cea prefăcută în pulbere a morților. Pielea neagră a orei, carnea ca apa a lui Fanny, mama sa, carnea scânteind ca jăraticul a tatălui ei. Pielea neagră a uitării, carnea de cețuri a memoriei, carnea de volburi a iubirilor, a suferințelor și a încântărilor.

N-a văzut timpul scurgându-se, dar în astă-seară îl simte adunat în ea, deopotrivă greu și sprinten, dens și neguros. Nu e încremenit, respiră ușor, îi curge prin sânge, bate cu inima ei, îi irigă carnea, simțurile, creierul; se cuibărește în ea. Într-o bună zi timpul va fugi, așa cum i-a părăsit și pe cei dragi ei, cu blândețe pe Nati, în mare grabă pe Christine, cu intermitențe pe Viviane, cu discreție pe Sophie, cu violență pe Jef, cu mare încetineală pe tatăl ei; așa cum părăsește în fiecare secundă, chiar în această secundă, milioane de oameni din toată lumea. Și după aceea? Ce se întâmplă după aceea? Încotro ne ducem, ce devenim după? Întrebarea pe care și-o punea în fragedă copilărie, când vedea fotografia cu mama ei ținând-o pe ea prunc în brațe, i-a revenit de mult, uluirea de „după" a biruit-o pe cea de „dinainte", iar amețeala care o apucă în fața absenței unui răspuns este mult mai puternică. În fond, „înainte" nici nu contează, ai pornit deja, zarurile sunt aruncate, dar „după", ce se petrece după?

Pielea neagră a timpului, carnea atât de vie, de sensibilă a muritorilor, pielea neagră, rece ca gheața, a întrebărilor, carnea tremurândă a răspunsurilor ce rămân veșnic nesigure.

49

Contemplă peisajul; este ostil, lipsit de relief, cenuşiu. Un grup de eoliene uriaşe răsare pe un câmp gol şi rupe monotonia locului. Nu le observase la venire, în ajun. Palele albe se agită în vânt, pe fundalul cerului plumburiu, un pâlc de nori de o albeaţă la fel de vie, aproape violentă, precum cea a catargelor şi a braţelor eolienelor, goneşte la orizont. Soarele a dispărut, sfârtecat parcă de maşinării, nu există altă lumină în afara unor fâşii răzleţe, extrem de strălucitoare, ale corpurilor metalice care se învârtesc cu toată viteza şi ale norilor care aleargă. Lupta mută pe care o poartă în plină zi energiile invizibile dă măreţie peisajului şi dilată timpul. Frumuseţea vidului de culoarea oţelului, a ardeziei, luată cu asalt de sclipirile albului pur. Lili Barbara adoarme, cu fruntea sprijinită de geam. Vidul pătrunde în ea, nu visează nimic, pluteşte printre vârtejuri de umbre şi de licăriri.

Un zgomot strident o smulge din somnolență. Sună un telefon. Imediat o voce răspunde grăbită, răcnind într-o engleză de afaceri, marcată de un accent franțuzesc destul de lamentabil. Conversația se lungește, o rumoare enervată se iscă în compartiment. Un pasager mai îndrăzneț decât ceilalți se ridică și-l apostrofează pe nesuferit, cerându-i să binevoiască a cruța pe toată lumea de trăncăneala lui. Tânărul vorbăreț îl tratează cu aroganță și-i spune că el, unul, muncește, trebuie să răspundă la apelurile clienților, ale colaboratorilor și ale patronilor săi, îi pare rău, dar asta e, n-are încotro. „Prea bine", admite celălalt, un zdrahon cu barbă căruntă, tunsă scurt. „De vreme ce e vorba despre o urgență profesională pentru care nu încape discuție, atunci și eu o să mă apuc de lucru. Îmi permiteți?" Ia un caiet lung de pe măsuța de lângă locul său. Îl desface, îl deschide cu un gest afectat, îl îmdepărtează puțin de ochi și intonează: *Flow, my tears, fall from your springs! Exiles for ever, let me mourn. Where night's black bird her sad infamy sings, There let me live forlorn...* Are un glas subțire și puternic totodată. Exclamații de surprindere, de admirație se fac auzite din întregul compartiment, mai puțin din partea tânărului aferat, nevoit să-și întrerupă convorbirea telefonică, atât de tare răsună cântecul contratenorului care plânge în lacrimi melodioase. John Dowland i-a închis gura. Isprăvindu-și aria, cântărețul închide partitura și-i aruncă pisălogului: „Măcar e o engleză frumoasă!" Și se așază. Publicul aplaudă, amuzat și încântat, iar unii cer „Încă o dată! Încă o dată!".

Şi, întrucât cântăreţul întârzie să răspundă chemării, o femeie se ridică, înaintează pe culoarul din mijloc şi preia ştafeta. De data asta lacrimile se manifestă în germană. *Erbarme dich, mein Gott, um meiner Zähren willen! Schaue hier, Herz und Auge weint vor dir bitterlich. Erbarme dich, mein Gott.* Cântă în acelaşi registru ca artistul liric care a precedat-o; se simte că nu e profesionistă, vocea gravă este frumoasă, dar îi lipseşte un pic aplombul şi, în plus, să cânte aşa, pe nepusă masă, *a capella*, într-un tren de mare viteză, nu-i uşurează sarcina. Dar contraaltista depăşeşte toate obstacolele, se dă în spectacol, în joacă, poate, dintr-o provocare adresată ei înseşi, din plăcere, pur şi simplu, sau din dragoste pentru această arie a lui Bach, care, în cadrul corurilor, e încredinţată doar profesioniştilor. Când termină, are dreptul la aceleaşi ovaţii ca şi contratenorul. Acesta se ridică, o felicită şi, în chip de salut sau pentru a-şi reafirma prestigiul, se lansează într-o cantată de Vivaldi. *Piango gemo sospiro e peno, e la piaga...* Dar un strigăt îi taie brusc elanul; fiecare la rândul lui. Tipul cu telefonul s-a năpustit pe culoar. „Bine, am priceput, aveţi voce, dar vă bat la expresivitate şi la ritm, incapabililor, şi pe deasupra în franceză!" Şi se achită de promisiune numaidecât, cu glas aspru şi sacadat, schiţând gesturi scurte şi bruşte. *În rap îmi pun chinul de partea corectă a revolverului, şi zbor spre culmi, survolez metropola. Versuri nucleare vărsate în maniera vărsătorului, un cerc formează flăcările, la noi mormintele sunt mai numeroase ca leagănele...* Noua improvizaţie lasă publicul oarecum perplex, câţiva

mai arțăgoși își arată imediat iritarea. Contratenorul n-o împărtășește, se uită amuzat la ucenicul rapper, îl distrează acest ping-pong de cântece. Și Lili Barbara și-ar dori să continue concertul bezmetic, fiecare să vină cu o șansonetă, o cantilenă sau o baladă, melancolică sau veselă, cu un lied, blues sau hip-hop. Însă ce-ar alege ea când i-ar veni rândul? Trece în revistă o serie întreagă de cântece, dar nu se simte în putere pentru niciunul. Îi vine o idee – un țipăt de pasăre, al păunului sau al huhurezului, pe care știe să le imite destul de bine, sau cel al pescărușului-argintiu? Mathieu și ea poartă uneori scurte dialoguri ornitofonice ca să se amuze, el excelează în registrul corvidelor și al palmipedelor, în special al corcodeilor.

La una dintre cinele de la începutul relației lor el îi povestise cum i-au apărut interesul pentru păsări și dorința de a învăța să le imite cântecele. Avea vreo zece ani, era acasă la un coleg de școală. Auzise cu surprindere un zgomot de apă melodios și puternic, căutase să afle de unde vine, colegul îl dusese în balconul apartamentului și îi arătase pe o măsuță o colivie în care era un canar. „Îl cheamă Pipo", îi spusese băiatul, „l-am primit de ziua mea." Din ciocul larg deschis Pipo revărsa intermitent note limpezi, răsunătoare. Mathieu s-a lăsat pe vine lângă măsuță, ca să fie la nivelul coliviei; era nedumerit de disproporția dintre corpul atât de plăpând, cu penaj galben foarte deschis, al canarului și puterea, intensitatea cântecului său. Îl revoltase să-l vadă așa, prizonier, ar fi vrut să-l elibereze, nu se mai sătura să-l asculte. Pe când

el stătea în cumpănă între admirația pentru minuscula pasăre cu glas de cascadă, de clopot de aramă, de ploaie cu soare, și dorința de a o vedea luându-și zborul oriunde i-ar fi plăcut, cineva ieșise pe balconul alăturat. Un bărbat de vreo treizeci de ani, cu înfățișare banală. Se proptise de balustradă cu un aer satisfăcut și, fără să se sinchisească de vecini, slobozise un șir de râgâieli zdravene; modul lui de a mulțumi pentru mâncarea bună pe care tocmai o înfulecase, rugăciunea lui digestivă. Canarul amuțise. Încă ghemuit în fața coliviei, Mathieu văzuse cum pasărea încremenise pe stinghia ei, își închisese ciocul și-și întorsese capul în direcția bipedului care scotea niște sunete atât de urâte. Și-i fusese rușine în clipa aceea că aparține speciei umane.

„...Îi susțin la microfon pe tipii ce inundă holurile. Vechea Franță tremură când vorbesc de revoltă, Arsenik pentru toți frații mei amețiți, înmulțesc volții..." Tânărul continuă pe un ritm tot mai sincopat, se simte că s-a înfierbântat, chiar că înmulțește volții. Fără să mai stea pe gânduri, Lili Barbara scoate un lung *vibrato*, strident, de corcodel-mare la parada nupțială, care îl reduce la tăcere pe rapperul voltaic și-i face să tresară pe călători. Vocea ei răsună cu forță, în sfârșit. Umple compartimentul, acoperă zgomotul trenului, umple spațiul și timpul, domină liniștea lacului în adâncul căruia ruinele se macină, suflă contra vântului, contra melancoliei; acoperă tot. Vocea ei trâmbițează și fluieră, *tiiidi ui ui ui*, cârâie la repezeală *che che*, croncăne și fornăie brutal *cra câr orr*, apoi urcă spre acute.

Viața merită din plin acest cântec nupțial. „La dracu'! Nu se mai termină odată balamucul ăsta!" se enervează un pasager. „Ba da", îi răspunde calm Lili Barbara, care își reia vocea omenească, articulată. „S-a terminat, intrăm în gară." Pasagerii se smulg din scaune, invadează culoarul, preocupați să-și ia bagajele și să coboare cât mai repede; deja dând uitării momentul muzical bizar care i-a distrat sau i-a deranjat pentru puțină vreme. Însă unul dintre ei, un domn în vârstă, mărunt și gârbovit, într-un palton de postav cenușiu, începe să fredoneze, doar pentru sine, în timp ce coboară treptele vagonului: *Când se termină na nana de la capăt o ia... După fox Boleroul continuă a da-an-sa... La loterie Oricine se duce Norocul a-și înce-er-ca... Când se termină na nana...* Lili Barbara îl privește îndepărtându-se cu pași mărunți pe peron, pare un cuc poznaș ce cântă timpul care trece, timpul care merge înainte, prefăcând acel „înainte" pierdut într-un „după" cu neputință de prins și de înțeles, viața în moarte, moartea în viață, sfârșitul în noutate, noul în vechi, cunoașterea în uitare și necunoașterea în înțelegere, prezența în absență, tăcerea în murmur, plenitudinea în întuneric, întunericul în nimic și vidul în lumină.

Întâmplări dintr-o viață

SYLVIE GERMAIN

„N-a văzut timpul scurgându-se, în ea se află și acum copila care a fost, cu toate întrebările, bucuriile, spaimele și visurile ei intacte, adolescenta rănită de un doliu măcinat de gelozie și speranță, tânăra pradă rătăcirilor și apoi veseliei amoroase, marginala de un scepticism de neclintit și artista îndrăgostită de amprente și de culori. Sunt toate aici, în picioare, cu ochii larg deschiși, într-un trecut mereu prezent, fiindcă face parte din ea, tăcut și durabil."

SYLVIE GERMAIN

Totul începe cu o fotografie, apoi încă una și încă una. Un album de familie, cu amintiri dureroase, se recompune într-un roman al trăirilor intime. Sylvie Germain explorează multe teritorii delicate: secretul originii, spaima copilului, revolta adolescentei sau suferințele celorlalte vârste, moartea, neputința, dar și dragostea, bucuria, speranța.

www.nemira.ro

ISBN 978-606-579-871-7